

เปิดเล่ม

ฉบับที่ ๔ เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘

วารสารโพธิyalย ได้เดินทางมาสู่ฉบับที่ ๔ ประจำเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้มีเสียงตอบรับจากผู้อ่านอย่างอบอุ่น มีทั้งอีเมลล์และเสียงโทรศัพท์มาสอบถามการเป็นสมาชิก ซึ่งเราจะได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ในหน้า **สนทนา** ซึ่งจะเป็นการสนทนายาระหว่างวารสารฯ กับผู้อ่านของเรา เพื่อระดมความคิดมาจัดทำวารสารโพธิyalยให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ในวันที่ ๑๐ กันยายน ของทุกปี เป็นวันป้องกันการฆ่าตัวตายโลก วารสารโพธิyalย ฉบับนี้ เรามีเรื่อง **ชีวิต ความสุขและความหมาย** ซึ่งเขียนโดยพระธีรปัญญา ซึ่งขณะนี้จำพรรษาที่วัดจากแดง ท่านเป็นผู้ที่มีความช่างสังเกต และละเอียดอ่อน มีความประณีตในการเขียนหนังสือเป็นอย่างยิ่ง

การฆ่าตัวตายเป็นปัญหาใหญ่ในโลก จนกระทั่งสหประชาชาติได้ทำการสำรวจและพบว่า มีคนฆ่าตัวตายอยู่ตลอดเวลาในทั่วทุกมุมโลก ที่เป็นเช่นนี้เพราะปัญหาทางจิตใจ ที่ขาดที่พึ่งอย่างรุนแรง และสภาพบกพร่องทางร่างกาย ที่เกิดจากสารเคมีในสมองไม่สมดุล ทำให้ผู้คนมีความวิตกกังวลถึงกับเห็นว่า การฆ่าตัวตายคือทางออกของปัญหาที่เขาเผชิญ

มีสถิติที่น่าสนใจว่า คนไทยก็เป็นอีกชนชาติหนึ่งที่มีการฆ่าตัวตายสูงมาก อาชีพที่พบว่าฆ่าตัวตายมากที่สุดคือ ตำรวจ จังหวัดที่มีการฆ่าตัวตายมากที่สุดคือ จังหวัดลำพูน และสถิติอายุคนฆ่าตัวตายมีตั้งแต่เด็กอายุตั้งแต่สิบขวบไปจนถึงผู้สูงวัยอายุเก้าสิบปีขึ้นไป มีเรื่องน่าสลดใจ ที่เป็นข่าวทางโทรทัศน์เมื่อไม่นานมานี้ ว่าเด็กอายุเพียงแค่ ๗ ปี ขวนขวายกินยาฆ่าหญ้าเพื่อฆ่าตัวตายหนีความยากจน เงินซื้อยาฆ่าหญ้าไม่มี ก็จะไปยืมเงินเพื่อนบ้าน โชคดีที่มีครูแหวะมาที่บ้าน และรู้เรื่องนี้เข้า โศกนาฏกรรมจึงไม่ได้เกิดขึ้น

นอกจากจะมีสถิติการฆ่าตัวตายสูงแล้ว กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขก็เคยประกาศว่าคนไทยเป็นโรคจิตมากด้วย เท่าที่สำรวจพบ เฉพาะโรค Bi Polar โรคเดียว มีผู้ป่วยกว่า ๖๐,๐๐๐ คนนี้เพียงเฉพาะที่ตรวจพบ ที่ไม่มาตรวจ หรือไม่รู้ตัวจะมีอีกสักเท่าไร ซึ่งโรค Bi Polar นี้ มีชื่อเรียกที่ไม่ใช่ภาษาแพทย์อีกชื่อหนึ่งว่า Mood Swing ผู้ป่วยจะมีอารมณ์แปรปรวนขึ้นๆ ลงๆ คือ มีทั้งอารมณ์ดี ร่าเริง และอารมณ์ซึมเศร้าอย่างรุนแรง ด้วยอารมณ์ซึมเศร้านี้เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ป่วยฆ่าตัวตาย ดังมีปรากฏเป็นข่าวอยู่เนืองๆ ที่เป็นข่าวดังระดับโลกก็มี ตัวอย่างเช่น โรบิน วิลเลียมส์ ดาราภาพยนตร์ฮอลลีวูด ผู้มีชื่อเสียงโด่งดัง ภาพยนตร์ที่เขาแสดงส่วนหนึ่งเป็นภาพยนตร์ตลก ที่เรียกเสียงฮาให้แก่ผู้ชม แต่ชีวิตจริงของเขากลับซึมเศร้าจนต้องทำอัตวินิบาตกรรม

จะเห็นได้ว่า มนุษย์ผู้ขาดที่พึ่ง ย่อมทำสิ่งที่ผิดพลาดได้โดยง่าย การฆ่าตัวตายเป็นบาปหนัก ปิดประตูสุดติงมิของตนเอง กว่าชีวิตจะเดินทางไปสู่เป้าหมายคือพระนิพพานนั้นยากแสนยาก ยิ่งมาบั่นทอนเส้นทางนิพพานด้วยการกระทำที่ผิดพลาดเช่นนี้

ด้วยเหตุนี้ ธรรมะจึงมีความสำคัญ และมนุษย์ต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก ชีวิตที่มีธรรมะเป็นที่พึ่ง เป็นที่ระลึก ย่อมเป็นชีวิตที่มีสันติสุข และมีสุดติงมิเป็นอนาคต

Who is Who ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ฉบับนี้เป็นเรื่องของ **พระสิริมังคลมหาเถระ** พระผู้ทรงพระไตรปิฎก แห่งล้านนาไทย ได้แต่งคัมภีร์ต่างๆ ไว้มากมาย ล้วนเป็นคัมภีร์ที่ได้รับการยกย่องว่า มีคุณค่าไม่น้อยหน้าคัมภีร์ ที่รจนาโดยพระมหาเถระจากประเทศอื่น

ประธานที่ปรึกษา

พระครูธรรมธรสมนต์ นนทิกโก
อัครมหาบัณฑิต

บรรณาธิการอำนวยการ

พระมหาประนอม ธมฺมาลงกาโร

บรรณาธิการบทความ

พนิดา อัจฉนทรเพ็ญ
panitaang@gmail.com

บรรณาธิการฝ่ายศิลป์

พัสริน ไชยโคตร
เอมมิกา แก้วสรดี
ยลระดา พรหมเมื่อง

กองบรรณาธิการ

คณะสงฆ์วัดจากแดง
สำนักงาน : วัดจากแดง
๑๖ หมู่ ๖ ถ.เพชรหึงษ์
ซ.เพชรหึงษ์ ๑๐
ต.ทรงคนอง อ.พระประแดง
จ.สมุทรปราการ ๑๐๑๓๐
โทรศัพท์. ๐๒-๔๖๔-๑๑๒๒

ออกแบบปก :

เอนก เอื้อการุณวงศ์

อุปถัมภ์อุปกรณ์

คอมพิวเตอร์โดย
คุณพัชรพิมล ยังประภากร
ประธานกรรมการสินค้า
แบรนด์ ‘สุวิมล’

ดำเนินการจัดพิมพ์โดย

สาละพิมพ์การ
๙/๖๐๙ ต.กระทู้มลิ้ม
อ.สามพราน จ.นครปฐม
โทร. ๐๒-๔๒๙๒๔๕๒,
๐๘๖-๕๗๑๑๖๘๕

สารบัญ

๑. ธรรมะพระอาจารย์ ปจฺจนา-วิสัชนา ปญฺหาธรรม (พระอาจารย์มหาประนอม ธมฺมาลงกาโร)	๓
๒. มุมมอง ชีวิต ความสุข และ ความหมาย (ธีรปัญญา)	๑๓
๓. กวีนิพนธ์ กลอนฝาก จาก จากแดง (กระแสน้ำ ปปัญจา)	๒๐
๔. Who is Who ในพระพุทธศาสนา เถรวาท พระสิริมงคลมหาเถระ (ปิยธรรมภิกษุ ตรีภุญชัยบุรี)	๒๒
๕. ทศนะ จากวันแม่ถึงเทศกาลกินเจ (บุญญวิงโส)	๒๖
๖. พระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ ประโยชน์ของการสวดมนต์ (กองบรรณาธิการ)	๓๓
๗. เรื่องน่ารู้ ดอกบัว สัญลักษณ์แห่ง “พุทธะ” (พระพุทฺธิจ ชุตติปัญญา)	๓๖
๘. ในกระแสข่าว พระมหามงคลกานต์ จิตธัมโม (กองบรรณาธิการ)	๔๐
๙. เรื่องเล่าสำหรับเยาวชน (ป้าแอน)	๔๓
๑๐. ใต้ฟ้าวัดจากแดง (กองบรรณาธิการ)	๔๕
๑๑. สันทนา (พนิดา อัจฉนทรเพ็ญ)	๔๘

อีกเรื่องหนึ่งที่ยากจะชวนอ่านคือ จากวันแม่ถึงเทศกาลกินเจ ที่เขียนโดยพระภิกษุผู้ทรงคุณวุฒิอีกท่านหนึ่งที่ขณะนี้จำพรรษาที่วัดจากแดงเช่นกัน ท่านเป็นผู้มีความใส่ใจในเรื่องราวที่เป็นสาระประโยชน์สำหรับคนอ่าน ทุกเรื่องที่ท่านเขียนจะผ่านการกลั่นกรองและทบทวนอย่างดี เพื่อให้ได้ผลงานที่แปลกใหม่ไม่ซ้ำใคร

เรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่พลาดไม่ได้ คือ **ปจฺจนา-วิสัชนา ปญฺหาธรรม** ของท่านพระอาจารย์มหาประนอม ธมฺมาลงกาโร ซึ่งเป็นตอนต่อของบทความเรื่องทานในฉบับที่ ๒ วนไปหนึ่งฉบับเนื่องจากเป็นเดือนที่มีวันแม่ จึงลงเรื่องเกี่ยวกับแม่แทน ขอเชิญชวนให้อ่านกัน เพราะเรื่องทานมีความสำคัญยิ่ง ดังที่เคยพรรณนามาแล้วในเปิดเล่มฉบับที่ ๒

เรายังมีบทความอื่นๆ ที่ได้คัดสรรนำมาตีพิมพ์ไว้ เพื่อให้ท่านผู้อ่านได้รับสารัตถประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ และอยากให้ท่านภูมิใจว่า กองบรรณาธิการของวารสารฉบับนี้ ส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุ ที่เต็มใจจะแบ่งปันความรู้และธรรมะอันงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง และงามในบั้นปลาย แก่ญาติโยมทั้งหลาย เพื่อจรจรโลงสังคมให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

คณะผู้จัดทำ

บุ๋จฉา-วิสัยนา ปญหาธรรม

พระอาจารย์มหาประนอม ธมฺมาภนฺทโก

ปัญหาเรื่อง ทาน

ประเภทของท่าน จำแนกโดยนัยอื่นๆ
อย่างไรบ้าง

เพื่อทำความเข้าใจเรื่องของท่านยิ่งขึ้น
ผมขอเรียนถามพระอาจารย์ว่า ประเภท
ของท่าน สามารถจำแนกได้อย่างไรอีกครั้ง

วิสัยนา ความจริง เรื่องของท่านนั้น
ท่านจำแนกเป็นหมวดๆ เช่น หมวด ๒ ๓ ๔
๕ ตามลำดับ อย่างเช่น ทานหมวด ๒ มี
หลายคู่ ได้แก่

ทานคู่แรก สัปปริสทาน และอัสัปปริสทาน

สัปปริสทาน คือ ทานของสัตบุรุษ
การให้ทานของคนดี ๘ อย่างคือ

๑. สุจี เทติ ให้ของสะอาด
๒. ปณิตฺ เทติ ให้ของประณีต
๓. กาเลน เทติ ให้ของเหมาะสมกาล
ถูกเวลา โดยกาลอันควร เช่น ให้แก่อาคันตุกะ
คือผู้มาใหม่ ให้แก่ผู้เตรียมจะเดินทางไป
ถิ่นอื่น ให้แก่ผู้ประสบอุบัติเหตุ ผู้ดอยาก ผู้
มีความเดือดร้อน เป็นต้น

๔. กปฺปิยฺ เทติ ให้ของสมควร ให้ของ
ที่ควรแก่เขา ซึ่งเขาจะใช้ได้

๕. วิเจยฺย เทติ ให้ด้วยวิจรรย์ญาณ คือ
พิจารณาแล้วให้ เลือกของ เลือกคนที่จะให้
ให้เกิดผล เกิดประโยชน์มาก

๖. อภินฺหิ เทติ ให้เนื่องนิตย์ ให้ประจำ
สม่ำเสมอ

๗. ททฺ จิตฺตํ ปสาเทติ เมื่อให้ทำจิตให้
ผ่องใส

๘. ทตฺวา อตฺตมโน โหติ ให้แล้ว
เบิกบานใจ (อง.อฎฐก.๒๓/๑๒๗)

ยังมีที่อื่นอธิบายแตกต่างกันไปอีกบางข้อ เช่น

๑. ให้ด้วยความเคารพ คือจะให้กับคน
ที่ต่ำกว่าหรือให้กับใครก็ตาม ก็ให้ด้วยความ
เคารพ ด้วยความเต็มใจ มีความเคารพในทาน

๒. ให้โดยยำเกรง คือ ให้แต่ของดี มี
ประโยชน์ ของที่จะให้ก็มีการเตรียม มีการ
จัดแจงอย่างดี ทำอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย
สวยงาม

๓. ให้ด้วยมือของตนเอง ก็คือ ไม่ต้อง
ฝากคนอื่นให้ทำแทน

๔. ให้ของไม่เป็นเดน ก็คือ ให้แบบที่
ไม่ใช่โยนให้หรือทิ้งให้ แบบของที่มันเหลือทิ้ง

ให้แบบที่ไม่ค่อยใส่ใจจริงๆ แล้ว ไม่ใช่ของที่เราอยากจะให้ คิดว่าของนี้มันเหลือ เอาไปทำบุญให้ทานก็ยิ่งดี คิดในลักษณะอย่างนี้ คุณสมบัติข้อนี้ก็ไม่มี

๕. **มีกัมมสกตাপัญญา** ทุกครั้งที่ให้เชื่อในกรรมและผลของกรรม ถ้าทำทานอย่างนี้แล้วก็จะได้รับอานิสงส์อย่างนี้ๆ

อีกนัยหนึ่ง คือ

๑. **ให้ทานด้วยศรัทธา** คือเชื่อกรรมและผลของกรรมว่ามีจริงจึงให้

๒. **เป็นผู้มีจิตอนุเคราะห์ให้ทาน** คือเมื่อเห็นคนทุกข์ยาก ขาดแคลนอาหารเป็นต้น ก็ช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ

๓. **ให้ทานโดยไม่กระทบตนและคนอื่น** คือให้ทานตามสมควรแก่ความสามารถ ตามฐานะของตน และให้สิ่งอันสมควรและเป็นประโยชน์แก่ผู้รับ ไม่ทำให้คุณของผู้อื่นเสื่อมเสียไป

อัสปฺริสทาน คือ ทานที่ไม่ใช่ของสัตบุรุษ มีนัยตรงข้ามกับสัปปริสทาน

ทานคู่ต่อมา อามิสทาน และธรรมทาน

อามิสทาน คือ การให้อามิส ได้แก่ การให้วัตถุสิ่งของที่ควรให้ เช่น ข้าวปลาอาหาร น้ำ เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ยานพาหนะ ดอกไม้ พวงมาลัย เป็นต้น

ธรรมทาน คือ การให้ปัญญา ได้แก่ การให้วิชาความรู้สำหรับประกอบอาชีพ เพื่อดูแลชีวิตตนเองได้ ให้วิชาความรู้สำหรับปรับปรุงตนเองให้เป็นผู้มีศีล มีธรรม และให้วิชาความรู้สำหรับนำไปปฏิบัติขัดเกลากิเลสให้หลุดพ้นจากกิเลส

ทานอีกคู่หนึ่ง **อชฌัตติกทาน และพาหิรททาน**

อชฌัตติกทาน คือ การให้สิ่งที่อยู่ภายในร่างกายของเรา ได้แก่ การบริจาคโลหิต การบริจาคอวัยวะต่างๆ ในร่างกายของตนเอง เป็นทาน

พาหิรททาน คือ การให้สิ่งของวัตถุที่อยู่ภายนอกร่างกายของเรา ได้แก่ การให้เงินทอง วัตถุ อุปกรณ์ ตลอดจนทรัพย์สมบัติทั้งหมดเป็นทาน

วัตถุทาน และอภัยทาน

วัตถุทาน คือ วัตถุสิ่งของที่เรานำไปบริจาคไป เช่น ผ้าถุง ผ้าห่ม อาหารคาวหวาน ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค

อภัยทาน คือ การให้อภัย ให้ความปลอดภัยแก่ผู้อื่น เช่น การปล่อยสัตว์ เป็นการให้อภัยชีวิต

วิภูฏนิสสิตทาน และวิวิภูฏนิสสิตทาน

วิภูฏนิสสิตทาน คือ ทานที่อาศัยวิภูฏ เช่น เราทำทานแล้วก็ปรารถนาว่า ขอให้ร่ำรวย ขอให้เกิดบนสวรรค์ชั้นนั้นชั้นนี้ ขอให้อย่าได้ยินคำว่า ไม่มี คือเป็นการให้ทานเพื่อต้องการเวียนว่ายตายเกิดอยู่

วิวิภูฏนิสสิตทาน คือ ทานที่อาศัยวิวิภูฏ เช่น ทุกครั้งที่เราทำบุญให้ทานเสร็จ ก็ปรารถนาว่า **นิพพานสส ปจฺจโย โหตุ**. ขอผลทานนี้ ขอผลบุญนี้ที่เราทำ จงเป็นปัจจัยแก่พระนิพพานด้วยเทอญ. คือเป็นการให้ทานเพื่อต้องการพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด

สาวัชชทาน และอนวัชชทาน

สาวัชชทาน คือ ทานที่เป็นไปกับด้วยโทษ เช่น เราจะทำบุญให้ทาน ก็ต้องมีการ

ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เช่น ฆ่าไก่ ฆ่าเป็ด ฆ่าหมู แล้วก็เอามาทำเป็นอาหารถวายทาน อย่างนี้เป็นทานที่เป็นไปกับด้วยโทษ

อนวัชชทาน คือ ทานที่ไม่เป็นไปกับด้วยโทษ เพราะปราศจากการเบียดเบียนชีวิตของผู้อื่น เป็นต้น

สาหัตถิกทาน และอาณัตติกทาน

สาหัตถิกทาน คือ ทานที่ทำด้วยมือของตนเอง ได้แก่ ลงมือทำด้วยตนเอง เช่น ตีขึ้นมาตอนเช้า ก็ใส่บาตรเอง ถวายพระด้วยมือของตนเอง เอาดอกไม้ ธูปเทียน ไปถวายพระองค์

อาณัตติกทาน คือ ทานที่ใช้ให้คนอื่นทำ ก็คือ ตนเองเป็นเจ้าของวัตถุสิ่งของนั้นแหละ แต่ไม่วางที่จะไปถวายเอง จึงฝากคนอื่นให้ไปทำ ขอร้องคนอื่น ส่งคนอื่นให้ทำให้ เช่น ใส่บาตรแทนให้ด้วย ฝากเงินไปทำบุญด้วย อย่างนี้เป็นต้น บางคนสงสัยว่า ถ้าฝากคนอื่นไปทำ จะได้บุญไหม จะเป็นทานไหม ตอบว่าได้บุญ เป็นทานประเภทอาณัตติกทานนั่นเอง

สักกัจจทาน และอสักกัจจทาน

สักกัจจทาน คือ ทานที่ให้ด้วยความเคารพ เช่น เวลาใส่บาตร พระผู้รับทานถอดรองเท้า ผู้ถวายทานก็ถอดรองเท้า เมื่อเราจะให้กับใคร ถ้าผู้ที่จะรับทานของเราเป็นผู้มีศีลเราก็อยู่ในที่ที่ต่ำกว่าแล้วก็ถวายทานให้ทานส่วนคนขอทานต่างๆ ไป เราเห็นเขานั่งอยู่กับพื้น เวลาจะให้ ก็ไม่ไชโยนให้ คือวางให้ด้วยความเต็มอกเต็มใจ หรือวัตถุสิ่งของที่เราจะถวาย ถ้าเราจัดแจงด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย ดูสวยสดงดงาม ก็เป็นสักกัจจทานเหมือนกัน

อสักกัจจทาน คือ ทานที่ให้อย่างไม่เคารพ เช่น บางทีจะใส่บาตร แต่ที่ไม่มีเวลาถอดรองเท้า เพราะรีบใส่บาตร จึงใส่บาตรทั้งที่ยังสวมรองเท้านั้นแหละ หรือยื่นสูงกว่าผู้จะรับทาน เช่น พระสงฆ์ยืนอยู่ที่ข้างล่าง เราก็ยื่นอยู่ในที่สูง ก็ให้ทาน ถามว่า เป็นทานไหม ตอบว่า เป็นทานเหมือนกัน แต่ทานนั้นให้ด้วยความไม่เคารพ หรือเราไม่ได้จัดแจงวัตถุสิ่งของด้วยความเรียบร้อย ก็เป็นอสักกัจจทานเหมือนกัน

ญาณสัมปยุตตทาน และญาณวิปยุตตทาน

ญาณสัมปยุตตทาน คือ ทานที่ประกอบด้วยปัญญา ได้แก่ ทานที่ผู้ถวายนั้นรู้เห็นเรื่องกรรมและผลของกรรมว่า ให้สิ่งนี้แล้วจะได้ผลอะไร คือ รู้เห็น เข้าใจเรื่องของทานและผลของทานแล้วก็ให้

ญาณวิปยุตตทาน คือ ทานที่ไม่ประกอบด้วยปัญญา ได้แก่ ทานที่ผู้ถวายไม่เข้าใจเรื่องกรรมและผลของกรรมที่ตนเองกระทำ ก็คือเห็นเขาให้ ก็ให้ตามเขา ให้ตามประเพณี ให้เพราะเกรงว่า ถ้าเราไม่ให้แล้วจะถูกคนโน้นว่าถูกคนโน้นตำหนินินทา

สสังขาริกทาน และอสังขาริกทาน

สสังขาริกทาน คือ ทานที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน ได้แก่ ต้องมีคนเชิญชวนจึงเกิดการถวายทาน อย่างเช่น มีคนมาเชิญชวนให้เราทอดผ้าป่า เราก็ร่วมทอดผ้าป่าด้วย มีคนมาเชิญชวนให้ไปทำบุญทอดกฐิน เราก็ไปด้วย

อสังขาริกทาน คือ ทานที่เกิดขึ้นโดยไม่ต้องมีการชักชวน ได้แก่ ไม่มีใครเชิญชวน แต่เราเกิดศรัทธาขึ้นมาเอง เรารู้ว่าทำบุญก็ได้บุญอย่างโน้นอย่างนี้ ได้อานิสงส์อย่างนี้ เราก็ทำบุญให้ทานเอง

โสมนัสสถาน และอุเบกขาทาน

โสมนัสสถาน คือ ทานที่ให้ด้วยความเต็มอกเต็มใจ ดื่อกดีใจ ก็คือ ในขณะที่ให้ผู้ถึงพร้อมด้วยจิตที่เป็นโสมนัส

อุเบกขาทาน คือ ทานที่ให้ด้วยความรู้สึกเฉยๆ ได้แก่ ทานที่ไม่ประกอบด้วยโสมนัสนั่นเอง เช่น ในขณะที่ให้ บางคนก็รู้สึกเฉยๆ ก็ให้ๆ ไปอย่างนั้นแหละ เชื่อในกรรมใหม่ก็เชื่ออยู่ แต่ที่ไม่มีความรู้สึกที่จะยินดี ตื่นเต้นในทานที่ตนให้

ธัมมียาทาน และอธัมมียาทาน

ธัมมียาทาน คือ การให้วัตถุสิ่งของที่ตนเองหามาได้โดยชอบธรรม ก็คือ วัตถุสิ่งของนั้นเราหามาได้ด้วยหยาดเหงื่อแรงกายของตนเอง ด้วยสติปัญญาของตนเอง คือหามาได้โดยสุจริตชอบธรรมแล้วเอามาให้ทาน

อธัมมียาทาน คือ การให้วัตถุสิ่งของที่หามาได้โดยความไม่ชอบธรรม ก็คือ วัตถุสิ่งของนั้น ได้มาด้วยการไปปล้น ไปจี้ ไปลักขโมย ไปฉ้อโกงคนอื่น คือหามาได้โดยไม่สุจริต โดยไม่ชอบธรรมแล้วเอามาให้ทาน

บางคนก็สงสัยว่า เอ ... วัตถุสิ่งของนั้นไปโกงเขามา ก็รู้สึกไม่สบายใจ จึงไม่อยากใช้ของนั้น ถ้าเอาของนั้นไปให้ทาน ไปทำบุญจะได้บุญไหม ตอบว่า ได้บุญ แต่บุญนั้นเป็นอธัมมียาทาน เพราะเป็นการให้ของที่เรามาได้โดยความไม่บริสุทธิ์

ทาสทาน และภุชิสสถาน

ทาสทาน คือ เป็นทาสแล้วก็ให้ทาน เราเป็นทาสอย่างไร ก็คือ ถ้าเราปรารถนาโลกียสมบัติ เรียกว่า เป็นทาสของทาน อย่างเช่น เราให้เสื้อผ้า ก็ปรารถนาว่า สาธุ ขอให้เสื้อผ้าดีๆ ใส่ หรือให้อาหาร ก็ปรารถนาว่า

ขอให้ข้าพเจ้าอย่าได้ออด อย่าได้อายาก เพราะฉะนั้น ถ้าให้อะไรก็ตามแล้วปรารถนาแค่นี้ก็สมบัติ การให้ทานนั้น ก็เป็นทาสทาน เพราะเป็นทานที่ติดอยู่ภายใต้อำนาจของตัณหานั่นเอง

ภุชิสสถาน คือ ทานที่เป็นไท ได้แก่ ทานที่มุ่งหวังมรรค ผล นิพพาน มุ่งหวังโลกุตตระ เป็นทานที่ไม่เป็นทาสของตัณหา ให้ไปแล้วก็ไม่ได้หวังวัตถุสิ่งของใดๆ หวังแค่มรรค ผล นิพพาน หวังความหลุดพ้น หวังโลกุตตรธรรม

ถาวรทาน และอถาวรทาน

ถาวรทาน คือ ทานที่ถาวร ได้แก่ การถวายสิ่งของที่เป็นถาวรวัตถุที่ตั้งอยู่อย่างถาวร เช่น การสร้างพระพุทธรูปถวายวัดใดวัดหนึ่ง สร้างระเบียง สร้างวัด สร้างศาลาการเปรียญ ขุดสระน้ำถวาย

อถาวรทาน คือ ทานที่ไม่ถาวร ได้แก่ การถวายวัตถุสิ่งของที่ใช้ชั่วคราว ชั่วครั้งชั่วคราว อย่างเช่น ถวายจิวร อาหารบิณฑบาต หรือยารักษาโรค

สปริวารทาน และอปริวารทาน

สปริวารทาน คือ การถวายวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่งพร้อมทั้งของบริวาร ก็คือ ในขณะที่เราถวายวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นหลักก็ยังมีของที่เป็นรอง อย่างเช่น ในขณะที่เราถวายภัตตาหารคืออาหารหวานคาวก็มีเครื่องใช้ของพระภิกษุสงฆ์ด้วย เราก็กล่าวคำถวายว่า

มยํ ภนเต สํสารวณฺณทุกฺขโต โมจฺนตถาย นิพฺพานสฺส สจฺฉิกรณตถาย อิมานิ ปิณฺทปาตชาทณียโกชนียานิ สปริวารานิ สํมสฺสเทม. ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอน้อมถวาย **ปิณฺทปาตทังคาวทังหวานเหล่านี** **พร้อมทั้งของบริวาร** แต่พระสงฆ์ เพื่อประโยชน์

แก่ความพ้นจากทุกข์ในวิภูฏสงสาร เพื่อประโยชน์แก่การกระทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน หรือถวายจีวรพร้อมทั้งของบริวารอื่นๆ ที่สมควรแก่สมณะบริโภคใช้สอย เช่น ผ้าเช็ดมือ เป็นต้น

อปริวารทาน คือ การถวายวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่งที่ไม่มีของบริวาร เช่น ถวายเพียงภัตตาหารเท่านั้น ไม่มีสิ่งของอื่นๆ ที่ถวายพร้อมกับภัตตาหารนั้น

นิพัตถทาน และอนิพัตถทาน

นิพัตถทาน ทานที่ให้เป็นประจำ เช่น ใส่บาตรเป็นประจำ ให้อภัยชีวิตแก่ผู้อื่นเป็นประจำ

อนิพัตถทาน ทานที่ไม่ให้เป็นประจำ คือ ทำบางครั้งบางคราว เช่น บางครั้งใส่บาตร บางครั้งให้ทานแก่คนขอทาน

ปรามัญญทาน และอปรามัญญทาน

ปรามัญญทาน ทานที่ถูกตมหาทิภูฏิลูปคาลัยก็คือ จิตของเราถูกตมหาทิภูฏียึดเหนี่ยวแล้วก็ให้ทาน

อปรามัญญทาน ทานที่ไม่ถูกตมหาทิภูฏิลูปคาลัย

บางคนสงสัยว่า ตมหาทิภูฏิลูปคาลัยอย่างไร อย่างเช่น เราทำทานเสร็จแล้ว ทานของเราที่แวดล้อมไปด้วยตมหาและทิภูฏี ก็คือจิตของเราในขณะที่ให้ทาน มีตมหาที่มีทิภูฏีเป็นบริวาร บางครั้ง คิดว่า การให้ทานนี้ต้องทำอย่างนี้ๆ ต้องมีหน้ามีตาในสังคม สังคมเขายอมรับก็ต้องทำกัน ในลักษณะอย่างนี้ คือทำตามอำนาจของความอยาก ทำตามอำนาจของทิภูฏี

ฉะนั้น การให้ทานนี้ จะเป็นปรามัญญทาน และอปรามัญญทาน ก็ขึ้นอยู่กับว่าเราจะตั้งใจอย่างไร

อุจฉิน္ณทาน และอนุจฉิน္ณทาน

อุจฉิน္ณทาน คือ การเอาของเศษของเหลือไปให้ทาน ได้แก่การถวายทานที่เป็นของเศษเดน หรือของที่ไม่ค่อยดีนัก เช่น ของมันเหลือ ไม่รู้จะทำอย่างไร ก็เอาไปให้ทาน

อนุจฉิน္ณทาน คือ การที่ไม่เอาของเศษของเหลือไปให้ทาน ได้แก่ การเอาแต่ของดีๆ ไปให้ทาน

สชีวทาน และอัจจยทาน

สชีวทาน ทานที่ให้ในขณะที่ตนเองยังมีชีวิตอยู่ เช่น ในขณะที่เรามีชีวิตอยู่ เราบริจาคเลือดเนื้อในร่างกายของเราเป็นทาน

อัจจยทาน ทานที่ให้หลังจากตนเองเสียชีวิตไปแล้ว เช่น บริจาคร่างกายแก่โรงพยาบาล ก็คือ เราตายไปแล้ว ร่างกายของเราจึงเป็นทานแก่โรงพยาบาล หรือบางคน ในช่วงที่มีชีวิตอยู่ ไปสร้างวัด สร้างอาคารที่อยู่อาศัย เป็นของตนเองอยู่ในวัด พอตนเองสิ้นชีพไปแล้ว ก็ขอถวายอาคารนั้นที่ตนเองได้สร้างแล้ว อาศัยอยู่ชั่วคราวให้แก่วัดนั้น

บุคคลิกทาน และสังฆิกทาน

บุคคลิกทาน ทานที่ถวายเฉพาะเจาะจงแก่พระสงฆ์รูปใดรูปหนึ่ง

สังฆิกทาน ทานที่ถวายแก่พระสงฆ์ทุกรูป ไม่เฉพาะเจาะจงว่ารูปใดรูปหนึ่ง

กาลทาน และอกาลทาน

กาลทาน ทานที่ถวายตามกาล ตามโอกาส เช่น ถวายผ้ากฐิน ผ้าจ่านำพรรษา ถวายอาหารแก่ภิกษุใช้ แก่พระอาคันตุกะ แก่ภิกษุผู้จะออกเดินทาง การถวายในลักษณะอย่างนี้ ก็เป็นกาลทาน เพราะถวายได้เฉพาะกาลเท่านั้น

เช่น กลืน ก็ถวายได้เฉพาะช่วงกาลเดือนหนึ่ง หรือผ้าจํานำพรรษา ก็ถวายเฉพาะช่วงกาลก่อนเข้าพรรษาเท่านั้น หรือถ้ามีพระป่วย มีพระอาคันตุกะมา เราจึงสามารถถวายอาหารแก่ท่านเหล่านั้นได้

อภิสทาน ทานที่ไม่เลือกกาลเวลา คือ ทานที่จะให้เมื่อไรก็ได้

ปัจจัยขทาน และอปปัจจัยขทาน

ปัจจัยขทาน ทานที่พบเห็นต่อหน้า เช่น เราให้ทานต่อหน้าต่อตา ก็คือ เราให้เอง หรือเราไม่ได้ให้เอง แต่ใช้คนอื่นให้แทน เราก็นั่งดูเขาให้ทานอยู่

อปปัจจัยขทาน ทานที่ไม่เห็นต่อหน้า เช่น เราฝากคนอื่นไปทำบุญให้ทานลับหลังจากเราแล้ว

สทิสทาน และอสทิสทาน

สทิสทาน การถวายทานวัตถุที่คนอื่นก็สามารถทำได้เช่นเดียวกัน ก็คือ เราทำได้ คนอื่นก็ทำได้

อสทิสทาน การถวายทานวัตถุที่เราเท่านั้นทำได้ น้อยคนนักที่จะทำได้เหมือน ก็คือ เป็นทานที่ทำด้วยความยากเย็นแสนเข็ญ เพราะวัตถุทานต้องประณีต วัตถุทานต้องมาก ต้องคิดพิเศษ คนอื่นไม่สามารถทำให้เหมือนคือให้เท่าเทียมได้

ประโยชน์และเป้าหมายของการให้ทาน คืออะไรครับ

วิสัยขนา ประโยชน์ของการให้ทาน คือให้ทานสิ่งใด ประโยชน์คือผู้ถวายก็จะได้สิ่งนั้น เช่น เราถวายเสื้อผ้า เราก็ได้ผิวพรรณ เป็นต้น อานิสงส์ก็แตกต่างกันออกไป แต่ภาพรวมของทานก็คือประโยชน์ในชาติปัจจุบันไม่ต้องรอ

ชาติหน้า ในคัมภีร์อังคตตรนิกาย ก็แสดงไว้ ๒ ที่ ที่แรก แสดงอานิสงส์ของท่านในภพชาติปัจจุบันไว้ ๕ อย่าง ก็คือ

๑. ทำให้คนทั้งหลายที่ได้พบเห็นเกิดความรักใคร่เอ็นดู คือเป็นคนมีเสน่ห์ขึ้นมาทันที

๒. สัตบุรุษทั้งหลายก็มาอาศัย คือเราเป็นเจ้าของปัจจัย ๔ หรือทานวัตถุ ท่านเหล่านั้นผู้มีศีล ผู้มีธรรม ก็มาพึ่งพิงอาศัยเรา เรียกว่าเป็นที่พึ่งของสัตบุรุษ ของนักรบขได้

๓. ชื่อเสียงอันดิงามก็ฟังขจรไป

๔. เวลาที่จะเข้าไปสู่บริษัท หรือประชุมชน ก็สามารถจะเข้าไปอย่างอาจหาญ เพราะตนเองเป็นเจ้าของภาพ เป็นเจ้าของผู้ให้ทาน

๕. หลังจากสิ้นชีวิตไปแล้ว ก็ไปเกิดในสุคติภูมิแน่นอน

ส่วนอานิสงส์ ๗ อย่าง จากคัมภีร์เดียวกันนั้นแหละ แสดงคนละวรรค วรรคหนึ่งแสดง ๕ อย่าง อีกรวรรคหนึ่งแสดง ๗ อย่าง มีเพิ่มเข้ามา ก็คือ

๑. ได้รับการสรรเสริญ ได้รับการยกย่องจากพระอรหันต์ผู้หมดกิเลสก่อน คือใครก็ตามที่ทำบุญให้ทานแล้ว ได้พบกับพระอรหันต์ ก็จะได้รับการยกย่อง ได้รับการเชิดชูจากผู้หมดจากกิเลสมีพระอรหันต์เป็นต้น

๒. พระอรหันต์ทั้งหลาย หรือผู้หมดกิเลสทั้งหลาย ก็จะเข้ามาอาศัยปัจจัย ๔ ของท่านก่อน

๓. มีสิทธิ์ที่จะถวายทานวัตถุก่อนผู้อื่น เมื่อถวายเป็นประจำก็มีสิทธิ์ที่จะถวายก่อนผู้อื่น แล้วก็มีสิทธิ์ที่จะได้ฟังธรรมของท่านก่อนใครอื่น

ชื่อเสียงก็จะฟังขจรไป และก็มีความกล้าหาญในท่ามกลางของบริษัท ๔ นี้ก็เหมือน

กับที่ผ่านมา ทั้งหมดนี้คือภาพรวมประโยชน์ของการให้ทานในชาติปัจจุบัน ส่วนประโยชน์ในชาติต่อไป ก็ขึ้นอยู่กับว่าได้ถวายอะไรก็จะได้อานิสงส์ของสิ่งนั้นโดยตรง

ส่วนเป้าหมายของการถวายทานจริงๆ บางคนก็ทราบว่าจะถวายทานไปเพื่ออะไร ถ้าเราไม่เข้าใจเป้าหมายเราก็ถวายทานไม่เป็น หรือได้อานิสงส์น้อย ได้บุญน้อย

เป้าหมายของการถวาย การให้ทานจริงๆ คืออะไร การที่เราให้ทานก็ถือว่าเป็นการละมัจฉริยะความตระหนี่ ถ้าเรามีมัจฉริยะความตระหนี่ เราก็ไม่สามารถให้ได้ ก็เลยอย่างหยาบถูกทำลายไปด้วยการให้ทานนี้แหละ ฉะนั้น เป้าหมายของการให้ทานก็คือเป็นการสลละสิ่งที่ไม่เป็นสาระ คือวัตถุที่จะต้องแตกสลายไป แล้วถือเอาสิ่งที่เป็นสาระ ส่วนที่เป็นนามธรรมก็คือบุญกุศลที่จะไม่แตกสลายที่จะติดตัวเราไปได้

หรือการให้ทานก็เป็นพื้นฐาน เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้มีโอกาสฟังธรรม แล้วก็บรรลุมรรค ผล นิพพาน ฉะนั้น ทุกครั้งที่ทำทานต้องตั้งเป้าหมายให้ถูกต้อง ก็คือ **นิพพานสฺส ปจฺจโย โหตุ**. ขอทานที่เราให้ จงเป็นปัจจัยแก่พระนิพพานด้วยเทอญ.

ในลักษณะอย่างนี้คือเป้าหมายของการให้ทานจริงๆ แต่เป้าหมายอย่างง่ายๆ ก็คือ ทำทานให้เป็นบารมี อย่าทำทานให้เป็นสักแต่ว่าทาน

ทำทานให้เป็นทานบารมีคือทำอย่างไร คือ ไม่ใช่ให้เพราะเกลียด เพราะกลัว เพราะรัก เพราะหลง เพราะต้องการได้สิ่งโน้นสิ่งนี้ แต่ให้ด้วยศรัทธา เชื่อในกรรมและผลของกรรม การให้อย่างนี้ก็เป็นทานบารมี ฉะนั้น ทุกครั้ง

ที่เราให้ ต้องเชื่อกรรมและผลของกรรม ไม่ใช่ให้เพราะกลัวคนโน้นจะว่า คนนี้จะว่า ให้สักแต่ว่าให้ ไม่รู้ว่าจะเป็ญบุญไหม ให้อย่างนี้ก็เป็นบุญ แต่ไม่เป็นบารมี

ทุกครั้งที่เราทำทาน อย่าไปเกรงอกเกรงใจว่า คนโน้นจะว่า คนโน้นจะตำหนิ คนโน้นจะนิินทา แต่เราต้องทำใจของเราก็คือ ในขณะที่ให้ทาน เราเลื่อมใสในพระรัตนตรัยใหม่ เราเชื่อในกรรมและผลของกรรมใหม่ ถ้าเราเชื่อในกรรมและผลของกรรมแล้ว ก็เลื่อมใสในพระรัตนตรัยแล้วก็ให้ไป ถือว่าการให้ของเรานั้นเป็นการให้อย่างถูกต้อง

ฉะนั้น เป้าหมายสูงสุดของการให้ ก็คือให้เพื่อเป็นการชำระกิเลส และทุกครั้งที่ให้ก็ต้องปรารถนาว่า **นิพพานสฺส ปจฺจโย โหตุ** ของจงเป็นปัจจัยแก่พระนิพพานด้วยเทอญ แม้ให้กับคนขอทาน เมื่อเราเห็นว่า เขาต้องการวัตถุที่เราให้ไป เราก็เกิดปีติโสมนัส เมื่อเราให้แล้ว เราก็ได้สละกิเลส สละมัจฉริยะออกไป

ผู้บริจาคดวงตา เกิดมาชาติหน้าตาจะโป้ตาจะบอด จริงหรือไม่

วิสิขณา จริงๆ แล้ว การที่เราบริจาคดวงตามีอานิสงส์สูงมาก เรียกว่า เป็นการบริจาคอวัยวะ ผู้บริจาคไม่ต้องกลัวว่าชาติหน้าตาจะโป้ ตาจะบอด ตรงข้ามเกิดมาชาติหน้าตาจะสวยขึ้น ไปเกิดเป็นเทวดา ก็มีตาทิพย์ เพราะผู้ที่มองโลกในแง่ดีก็ดี ผู้บริจาคดวงตาก็ดี ในภพชาติต่อไป จะทำให้เป็นผู้ที่ถึงพร้อมด้วยดวงตา คำว่า ถึงพร้อมด้วยดวงตาก็มีอยู่ ๒ อย่าง คือ ๑. ตางาม ๒. ได้ดวงตาเห็นธรรม

เพราะฉะนั้น ถ้าเรายังไม่เข้าใจ เมื่อเราบริจาคดวงตา ก็ปรารถนาแค่อย่างนี้ว่า ด้วย

อานิสงส์ที่ข้าพเจ้าได้บริจาคดวงตานี้ ขอให้ข้าพเจ้าได้ดวงตางามๆ ขอให้ข้าพเจ้าอย่าได้มีตาเสียเลย ตาจงดี

แต่ถ้าเราได้มาฟังธรรมะ ก็รู้ว่าการบริจาคดวงตานี้ ได้ผล ๒ อย่าง คือ ผลที่เป็นโลกียะ คือได้ตาที่สวยงาม มีสายตาดี และผลที่เป็นโลกุตตระ คือ ได้ตาปัญญา เรียกว่า **จักขุมา** ผู้มีดวงตา เหมือนสำนวนไทยพูดว่า มีตาแต่หามีแววม “แวว” ในที่นี้ก็คือ ปัญญา นั้นเอง

อย่างเช่น ตอนที่เราฟังธัมมจักกัปปวัตตนสูตร มีคำว่า **จกฺขุ อฺหฺปาติ** ดวงตาได้เกิดขึ้นแล้ว ทุกคนที่นั่งฟังธรรมะอยู่ก็มีตา แต่คำว่า ดวงตา ในที่นี้ หมายถึง โสดาปัตติมรรค คือดวงตาเห็นธรรม ฉะนั้น การบริจาคดวงตา ขอให้ตั้งความปรารถนาไว้ว่า ขอให้ข้าพเจ้าจงได้ดวงตาเห็นธรรม พระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ประกอบด้วยจักขุ ๕ อย่าง เราเองมีแค่ตาเนื้อ ตาปัญญาไม่มี ฉะนั้น ทุกภพทุกชาติ ถ้าเราเกิดมา ขอให้มิตาเนื้อด้วย มีตาปัญญาด้วย ตาปัญญาก็คือได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ตั้งแต่พระโสดาบันขึ้นไป

เพราะฉะนั้น ไม่ต้องกลัวตาจะโป้ แต่ตาจะสวยแล้วก็ได้ อานิสงส์คือดวงตาเห็นธรรม แต่ดวงตาเห็นธรรมนั้นต้องปรารถนา เพราะถ้าไม่ปรารถนาก็ได้ตาสวยอย่างเดียว ก็คือจะทำบุญเราต้องปรารถนาให้เป็น ถ้าปรารถนาโลกียสมบัติ คือให้มีดวงตาสวยๆ อย่างนี้คือทำบุญที่เป็น **วิภูฏานิสสิตกุศล** ถ้าทำบุญให้เป็น **วิภูฏานิสสิตกุศล** คือ บริจาคดวงตานี้ไป ขอให้ข้าพเจ้าจงได้ตาปัญญา ก็คือโสดาบัน เป็นต้น นี่ก็เป็นการทำบุญที่ประกอบด้วยปัญญา

จะให้ทานแก่เทวดาหรือพรหมได้อย่างไร

วิชันนา ให้แก่เทวดา ให้แก่พรหมไม่ใช่ให้ทานส่วนที่เป็นวัตถุ แต่ให้ส่วนบุญ ก็คือหลักปัตติทานมัย บุญสำเร็จด้วยการแผ่ส่วนบุญให้ ฉะนั้น การที่เราจะเอาเครื่องเช่นสรวง เอาสิ่งโน้นสิ่งนี้ไปบูชา เช่น เอาหัวหมูไปบูชาเทวดา ไปบูชาพระพรหม จริงๆ แล้ว ทานเหล่านั้นก็ไม่ได้ทานหัวหมู เพราะเทวดาก็ทานอาหารทิพย์ พรหมก็ทานปิติ คือมีปิติเป็นภักษา ถ้าทานอาหารหยาบๆ เทวดาก็อยู่ไม่ได้ ถ้าถามต่อว่า แล้วเราจะได้บุญไหม ตอบว่าได้บุญส่วนแรก คือ ได้ตัดมัจฉริยะออกจากจิตใจของเรา แล้วการบูชานี้มีผลไหม ตอบว่ามีผล แต่มีผลน้อย ก็คือ เราหวังอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ก็ไปทำบุญ บุญอย่างนี้เป็นญาณ วิปยุตต์ บุญที่ไม่ประกอบด้วยปัญญา

แต่ถ้าเราบริจาคไป เรารู้ว่าตอนนี้เรากำลังทำลายมัจฉริยะออกจากจิตใจของเรา ผู้รับจะเป็นใครก็ตาม จะเป็นสัตว์เดรัจฉาน เป็นมด เป็นหนู เป็นคน เป็นเทพ เป็นพรหม ใครก็ตาม รับบริจาคแล้วเขาเอาไปใช้ประโยชน์ เราก็ได้บุญในส่วนที่สอง เพราะฉะนั้น ช่วงที่สอง เราจะได้บุญหรือไม่ได้บุญ ขึ้นอยู่กับว่าผู้รับไปนั้นได้ใช้ประโยชน์ไหม ถ้าเขาได้ใช้ประโยชน์ เราก็ได้บุญอีกครั้งหนึ่ง ถ้าเขาไม่ได้รับประโยชน์จากที่เราให้ เราก็ได้บุญเฉพาะตอนที่จิตเกิดการบริจาค เพราะเป็นจิตที่เป็นมหากุศล ทำลายมัจฉริยะ

การทำทานธรรมดาให้เป็นทานบารมี จะต้องทำอย่างไรครับ

วิชันนา บางที เราให้ทานเพราะหวังมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ เพราะฉะนั้น การที่จะทำทานธรรมดาให้เป็นทานบารมีนั้น เราต้องให้ทานด้วยศรัทธาเชื่อในกรรมและ

ผลของกรรม แล้วหวังนิพพานสมบัติ เพราะคำว่า บารมี แปลว่า ทำให้เต็ม ทำให้ถึงฝั่ง บุญกุศลที่เราทำทั้งหมด จะเต็มตอนไหน เต็มตอนที่อรหัตตมรรคจิตเกิด เพราะอรหัตตมรรคจิต เป็นจิตดวงสุดท้ายที่เป็นบุญเป็นกุศลพอเป็นพระอรหันต์แล้ว ทำบุญก็ไม่เป็นบุญ เป็นเพียงกริยา

เพราะฉะนั้น การที่เราจะทำให้เต็ม ให้ถึงฝั่งได้ ก็คือ จะทำทานก็ดี รักษาศีลก็ดี เจริญภาวนาก็ดี ตั้งเป้าหมายไปที่นิพพานของจงเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่พระนิพพานด้วยเทอญ ถ้าเราตั้งเป้าหมายไว้แบบนี้ ทานของเรา ก็จะเป็นบารมี

จะพัฒนาการให้ทานให้เข้าสู่เป้าหมายสูงสุดได้อย่างไร

วิศิขนา การจะพัฒนาทานให้เข้าสู่เป้าหมายถูกต้องสูงสุด ก็คือ เราไม่ปรารถนาเพียงมนุษย์สมบัติ ปรารถนาเพียงนิพพานสมบัติ ก็คือ การสละ การให้ทานทุกครั้ง ถือว่าเป็นการสละมัจฉริยะ ความตระหนี่ ความเห็นแก่ตัวของเรานอกจากจิตใจของเรา เพราะฉะนั้น ไม่ใช่ทำให้ทานแล้ว เพื่อหวังสิ่งใดสิ่งหนึ่งตอบแทน และการที่เราหวังนั้น บางครั้งก็หวังเร็วเกินไป บางครั้งก็หวังมากเกินไป แต่ความหวังของเราไม่ได้วางไว้ที่พระนิพพาน ไม่ปรารถนาว่า ขอทานที่เราทำแล้ว จงเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่การสละกิเลสทั้งปวง แก่การบรรลุมรรค ผล นิพพานด้วยเทอญเราไม่ได้ตั้งไว้แบบนี้ ก็อาจจะอยู่ในขั้นระดับต่ำ แต่ถ้าเราตั้งเป้าหมายไว้สูงสุดก็คือเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่พระนิพพาน เพื่อการหลุดพ้นในลักษณะอย่างนี้ก็เป็นทานที่สูงสุด

การถวายชีวิตให้กับพระศาสนาด้วยการบวชเรียนเป็นต้น จัดเป็นทานหรือไม่

วิศิขนา เป็นการให้ทานระดับอุกฤษฏ์ ระดับสูงสุด ทานบารมีนั้นมีทั้งระดับธรรมดา ระดับกลาง ระดับสูง

ทานบารมี อย่างเช่น เรามีศรัทธาเลื่อมใสเชื่อในกรรมในผลของกรรมแล้วให้วัตถุทานที่เรา มีอยู่ และตั้งเป้าหมายไว้ที่เป็นปัจจัยแก่พระนิพพาน ก็เป็นทานบารมีระดับธรรมดา

ทานบารมีที่มีการสละสิ่งที่สละได้ยากเย็นแสนเข็ญ เช่น สละอวัยวะร่างกายส่วนหนึ่ง สละลูก ภรรยาของตนออกไป ก็เป็นทานบารมีระดับที่สอง ระดับกลางเรียกว่า ทานอุปบารมี

แต่ถ้าทานบารมีที่ต้องสละแม้กระทั่งชีวิตของตนเอง ก็เป็นทานบารมีระดับอุกฤษฏ์ ระดับสูงสุด เรียกว่า ทานปรมัตถบารมี

ทหารที่ทำหน้าที่สละชีวิตป้องกันประเทศชาติให้อยู่เป็นสุข จัดเป็นทานหรือไม่ครับ

วิศิขนา ก็ถือว่าเป็นทาน แต่ว่าทานนี้ ไม่ใช่เป็นบารมี ไม่ใช่เพื่อบรรลุมรรค ผล นิพพาน เป็นการสละชีวิตของตนเองเพื่อป้องกันชีวิตของคน ถือว่าให้ความปลอดภัยแก่คนทั้งชาติ แต่ในการสละนั้น ผู้สละได้วางเป้าหมายไว้ที่ตรงไหน บางคนก็ไปปกป้องรักษาผืนแผ่นดินเพื่อที่จะให้สมณะชีพราหมณ์ทั้งหลายอยู่ด้วยความร่มเย็นเป็นสุข บางคนก็ต้องการให้คนทั้งประเทศชาติ จะเป็นใครก็ตามที่อยู่ผืนแผ่นดินนี้ อยู่เย็นเป็นสุข เพราะฉะนั้น ก็เป็นทานเหมือนกัน

พึงสละทรัพย์เพื่อรักษาอวัยวะ เป็นต้น มีความหมายอย่างไร

วิศิขนา หลักก็คือสละสิ่งที่มีค่าน้อยกว่า เพื่อสิ่งที่มีค่ามากกว่านั่นเอง บางครั้งอวัยวะ

บางส่วนของร่างกายของเราอาจบาดเจ็บหรือเป็นโรคได้รับความทุกข์ต่างๆ เราก็ต้องสละทรัพย์สินของตนเพื่อรักษาพยาบาลให้หายจากการบาดเจ็บหรือโรคนั้น

หรือบางครั้งเราอาจจะสละอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งเพื่อรักษาชีวิต เช่น เราอาจจะเป็นมะเร็งในบริเวณนั้น ต้องตัดเนื้อบริเวณนั้นทิ้งไปแต่เราได้ชีวิตใหม่ขึ้นมา หรือว่าเราต้องเสียอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่ง เช่น ต้องตัดแขน ตัดขา หรือตัดอวัยวะอื่นๆ แต่เราจะได้ชีวิตขึ้นมา ในลักษณะอย่างนี้ก็คือพระองค์ทรงแสดงธรรมมุ่งหวังประโยชน์สูงสุด คือ ถ้าเราไม่สละอย่างใดอย่างหนึ่ง ชีวิตของเราจะต้องเสียไป

หรือถ้าเราไม่ยอมสละสิ่งนี้ สิ่งที่สูงสุดกว่านี้ อย่างเช่น ธรรมะก็ต้องเสียไป เพราะฉะนั้นท่านจึงกล่าวว่า สละทรัพย์สินเพื่อรักษาอวัยวะ สละอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต สละอวัยวะ ทรัพย์สิน และแม้ชีวิตเพื่อรักษาธรรมะ เพราะธรรมะขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ถ้าเรารักษาถึงชีวิตแล้ว จะทำให้เราได้ประโยชน์สูงสุด

อย่างเช่น เรายอมสละชีวิตเพื่อที่จะรักษาศีล อานิสงส์ที่เกิดจากการรักษาศีลก็ทำให้ได้บุญได้กุศล ได้เกิดในสุคติภูมิหลายภพหลายชาติ หรือไม่ต้องตกในอบายภูมิ หรือเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้เข้าถึงพระนิพพาน ฉะนั้น จึงมีคำแสดงว่า พึงสละแม้แต่ชีวิตเพื่อรักษาธรรมะหรือรักษาศีล เพราะธรรมะและศีลที่เรารักษาแล้วจะรักษาเราตอบ คือไม่ทำให้เราตกไปในอบายภูมิ

การปฏิบัติตนให้อยู่ในธรรมะ และให้ผู้อื่นเห็นเป็นแบบอย่าง ถือว่าเป็นธรรมทานหรือไม่ครับ

วิศิขนา อยู่ในลักษณะธรรมทาน คือให้ปัญญาผู้อื่น วิธีการให้ปัญญาผู้อื่น ให้ธรรมะ

ผู้อื่นนั้น ให้ด้วยกายคือ อยู่ให้เขาดู ปฏิบัติให้เขาเห็น ให้ด้วยวาจาก็คือ สั่งสอน อบรมว่ากล่าว ให้ด้วยใจ ก็คือมีใจจริง ที่จะให้เขาได้รับธรรมะได้รับความรู้ ฉะนั้น การอยู่ให้เขาดู ปฏิบัติให้เขาเห็น ก็ถือว่าเป็นการให้ธรรมทานอย่างหนึ่ง ก็คือ อาศัยกายตนเอง เป็นสื่อในการให้

หรือบางครั้งไม่อาศัยกายเป็นสื่อ แต่เขียนหนังสือธรรมะให้คนอื่นอ่าน เขียนสื่อธรรมะต่างๆ เพื่อให้ปัญญาคนอื่น หรือการแสดงธรรมะออกรายการวิทยุ ก็ถือว่าเป็นการให้ธรรมทาน ฉะนั้น การให้ธรรมทานสามารถทำได้หลายวิธี เช่น ให้ด้วยการแสดงให้ดู อยู่ให้ดู หรือการบอกกล่าวสั่งสอน ตามหลักฐานที่มีมาในพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และในการให้ด้วยวาจา หรือให้ด้วยใจก็ให้โดยไม่ปิดบังอำพราง แต่ให้ทั้งหมดแล้วก็มีจิตเจตนาให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

การอุทิศส่วนกุศลให้สรรพสัตว์ทั้งหลาย เป็นทานหรือไม่ครับ

วิศิขนา เป็นการให้ทานที่เรียกว่า ปัตติทานมัย บุญสำเร็จด้วยการให้ส่วนบุญ อุทิศส่วนบุญ แบ่งส่วนบุญ เช่น ในวันนี้ หลากๆ คนก็นิมนต์พระสงฆ์ไปชักบังสุกุลและก็ทำบุญอุทิศให้ผู้ตาย

ตอนแรก เราเอาบุญก่อน ให้ได้บุญมาเอาบุญมาจากไหน จากการนิมนต์พระไปชักบังสุกุล จากการถวายผ้าอาบน้ำฝน หรือจากการถวายวัตถุสิ่งของที่สมณะใช้ได้ เราเอาบุญส่วนตรงนี้ เมื่อเราได้บุญแล้ว เราก็เอาบุญที่เราได้แล้ว อุทิศไปให้แก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย เพราะฉะนั้น ก็ถือว่าการที่เราอุทิศส่วนกุศลไปให้แก่ผู้ที่วายชนม์ ก็เป็นปัตติทานมัย

มุมมอง

ชีวิต ความสุข และ ความหมาย

ธีรวิทย์ โสภณ

ทุกวันนี้มีข่าวเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายของดารา นักแสดง นักร้องปรากฏให้เห็นกันอยู่บ่อยๆ ตามสื่อทั้งในต่างประเทศและในเมืองไทย พวกเขาและเธอเหล่านั้นจัดได้ว่าประสบความสำเร็จระดับสูงในอาชีพการงาน ดูท่าทางน่าจะมีความสุขกันดี แต่ทำไมถึงตัดสินใจจบชีวิตของตนเองก่อนถึงเวลาอันสมควร? ความหมายของชีวิตคืออะไร ชีวิตควรจะอยู่ไปเพื่ออะไร ความเข้าใจต่อเรื่องเหล่านี้เป็นปัญหาที่ผู้เขียนคิดว่ามีความสำคัญอย่างมากต่อการเลือกใช้เส้นทางชีวิต และการเลือกตัดสินใจทำหรือไม่ทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่งลงไปเพื่อที่จะจบชีวิตนั้น ฉบับนี้เราจะลองมาคุยกันในเรื่องนี้ดู โดยผู้เขียนจะเลือกแปลบทความและงานวิจัยของตะวันตกมาเล่าประกอบด้วย หวังว่าคงจะไม่หนักจนเกินไป

วันที่ ๑๐ กันยายนของทุกปีเป็น “วันป้องกันการฆ่าตัวตายโลก” (World Suicide Prevention Day) องค์การอนามัยโลกประมาณการว่า ในแต่ละปีมีผู้เสียชีวิตด้วยการฆ่าตัวตายมากกว่า ๘๐๐,๐๐๐ ราย หรือ เฉลี่ย ๑ คนในทุกๆ ๔๐ วินาที

คุณหมอ Viktor Frankl

ประเทศไทยในปี ๒๕๕๖ พบผู้เสียชีวิตจากการฆ่าตัวตายมากกว่า ๓,๙๐๐ รายต่อปี คิดเป็นอัตรา ๖ คนต่อประชากรแสนคน หรือเฉลี่ยเดือนละ ๓๒๘ คน หรือวันละ ๑๐-๑๒ คน คิดเป็นทุก ๒ ชั่วโมงมีคนไทยฆ่าตัวตายสำเร็จ ๑ คน*

ในช่วงขณะที่กำลังแสวงหาความหมายของชีวิต ถ้าท่านผู้อ่านเหมือนกับผู้เขียนก็คงจะเคยสงสัยกันมาบ้างว่า ตกลงชีวิตคืออะไรกันแน่? เมื่อสิบกว่าปีก่อน ผู้เขียนเองได้สรุปชุดความคิดอันหลากหลายเกี่ยวกับความหมายของชีวิตในแง่ต่างๆ ไว้คร่าวๆ ดังนี้ว่า.

* เกี่ยวกับข้อมูลสถิติการฆ่าตัวตาย <http://www.dmh.go.th/report/suicide/>

ชีวิตคือ...

ชีวิต คือ เริ่มเห็นแม่
ชีวิต คือ ดีเอ็นเอ
ชีวิต คือ การต่อสู้
ชีวิต คือ การทำใจ
ชีวิต คือ การสืบทอด
ชีวิต เป็น เพียงสะพาน
ชีวิต คือ เดินทางไกล
ชีวิต อาจแค่ คำเตือน
ชีวิต บ้างว่า ความรัก
ชีวิต ไม่เป็นเส้นตรง
ชีวิต ก็คือ ความคิด
ชีวิต คือ ความผูกพัน
ชีวิต คือ ความพลัดพราก
ชีวิต คือ ความเยือกเย็น
ชีวิต ก็คือ ความหวัง
ชีวิต นั้น คือน้ำตา
ชีวิต อาจ แค่ชีวิต
ชีวิต คือ ความวุ่นวาย
ชีวิต คือ ความผิดพลาด
ชีวิต คือ การทดลอง
ชีวิต เป็น เรื่องตลก
ชีวิต คือ ความทรงจำ
ชีวิต หรือคือ หน้าที่
ชีวิต ก็คือ ครรลอง
ชีวิต คือ การขัดเกลา
ชีวิต ก็คือ เวลา
ชีวิต อาจเพียง เรื่องเล่า
ชีวิต เหมือน ฝันเมื่อคืน
ชีวิตเป็นได้หลายอย่าง
อย่าเพิ่งรีบตอบตามๆ

อู๊ว คอยปลอบคอยเห่
ร่อนเร่ มาร่วมทางไป
ศัตรู ไม่รู้ยูไหน
ควบคู่ไปกับ ทำงาน
ไหง่ต่อในสังสาร?
อย่าสร้างปีกบ้าน ปีกเรือน
สุขใจ ได้ใกล้ชิดเพื่อน
ว่าเดือนปี คล้อยน้อยลง
รู้จักให้ดี ก่อนหลง
ทางลง กลับมีมากจ้ง
คิดผิด คิดหน้าคิดหลัง
เป็นรัง ให้โรค ผูกเวร
ต้องจาก ทุกสิ่งทีเห็น
หยุดเล่น แล้วรู้หลับตา
พลังให้ไฟ สรรหา
นองป่า ชราเจ็บตาย
ไม่คิด ว่ามีความหมาย
แบ่งขาย เอาแลกเงินทอง
อย่าประมาท ให้ผิดซ้ำสอง
ต่างพร่อง กำหนดจดจำ
แบกยก ทำไม ไร่ข้า
ทวนย้า ด้วยความลำพอง
ทำดี ไม่มีเจ้าของ
เลิกมอง แล้วมุดเข้ามา
ให้เอา “เรา” ออกข้าๆ
พบหา แล้วให้ ไร่คืน
อย่าเอา มาเถียง เกียงผืน
อรุณค้อยตื่น ขึ้นธรรมา
อยู่ที่เราสร้างคำถาม
ค่อยๆ ถ้าม ตรวจสอบ ตอบเองๆ

เรื่องความหมายของชีวิตนี้ สำหรับบางคนอาจจะดูเป็นเรื่องไกลตัว ขอให้ชีวิตมีความสุขก็พอ ก็ความสุขนั้นแหละเป็นความหมายของชีวิตไม่ใช่หรือ? จะคิดอะไรให้มากไปเล่า แต่ถ้ามีคำถามขึ้นมาว่า

คืนวันล่วงไป
ผ่านวัยไปตามลำดับ
วันหนึ่งมรณภัยต้องมารับ
ย้อนกลับมาไม่ได้ ฉะนั้นเราพึง

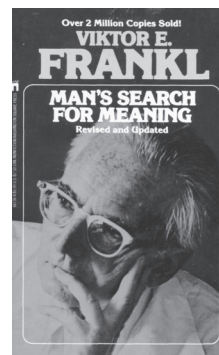
- ก) ขวนขวายรีบทำบุญ
- ข) มุ่งสันติ คายเหยื่อในโลก
- ค) ตักตวงลาภสุขโชค ไว้ให้มากๆ ก่อนจากไป

ท่านผู้อ่านจะตอบอย่างไร? เอาละให้เวลาเลือก ๓ วินาที จะเฉลยละนะ ถ้าตอบอย่างข้อ ก) ซึ่งเป็นคำตอบของเทวดา ก็เหมือนกับบัณฑิตชาวโลกทุกๆ ไป ถ้าตอบข้อ ข) ซึ่งเป็นคำตอบของพระพุทธเจ้า ก็เป็นอริยะบัณฑิต ส่วนข้อ ค) เป็นคำตอบที่ไม่ได้มีในพระบาลี แต่คิดว่าน่าจะเป็นคำตอบของหลายๆ คนที่เชื่อว่า ชีวิตเป็นของเรา ใช้ซะให้เต็มที่ หากินหาเที่ยวให้หน้าใจก่อนที่จะตาย เชื่อว่าคำตอบต่อคำถามข้างต้นนี้ ย่อมจะมีผลต่อการดำเนินชีวิตของเรา ทำให้เราอยู่บนเส้นทางที่ต่างกัน และย่อมมีคติที่ไปที่แตกต่างกันด้วย

ก่อนจะกลับมาที่คำตอบเหล่านี้ อยากรจะเล่าบทความ* ที่แปลมาจากชีวิตจริงของ นพ. Viktor Frankl ให้ฟัง คุณหมอ Viktor Frankl เป็นนักจิตแพทย์ชาวยิว ที่มีชื่อเสียงอยู่ที่กรุงเวียนนา, ในปีคศ. ๑๙๔๒ ช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง นพ. ท่านนี้ มีภรรยา

อัจเจนติ กาลา ตรยนิติ รตติโย
วโยคณา อนุพุพพิ ขหนติ
เอตํ ภยํ มรณณ पेकुขมานो
पुण्णानि गयिराठ सुखहानि
लोकामिसं पखे सन्तिपेकुख*

ที่กำลังตั้งท้อง และพ่อแม่ของเขา ถูกส่งตัวไปที่ค่ายกักกันของนาซีเยอรมัน, ได้ผ่านความทุกข์ทรมานโหดร้ายทารุณแสนสาหัสที่มากที่สุดครั้งหนึ่งที่มนุษย์จะทำต่อกันและกันได้ ในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ๓ ปี ให้หลังเมื่อนาซีแพ้สงคราม คุณหมอถูกปล่อยตัวออกมา โดยที่ภรรยาและพ่อแม่เสียชีวิตหมด ชาวิวในค่ายหลายพันคนมีเพียงไม่กี่คนที่รอดชีวิต คุณหมอ Victor เป็นหนึ่งในผู้รอดชีวิตนั้น ภายหลังจากท่านได้เขียนหนังสือเล่มหนึ่งชื่อ Man's search for Meaning (มนุษย์กับความหมายของชีวิต) ซึ่งเป็นหนังสือที่ได้อธิบายประสบการณ์ความเป็นอยู่ของผู้คนในค่ายกักกันนั้น (จัดเป็น ๑ ใน ๑๐ ของหนังสือที่มีอิทธิพลทางความคิดมากที่สุดของประเทศ

* คาลาจาก สยุดตนิกาย สคาถาวรรค พระไตรปิฎกบาลีเล่มที่ ๑๕ ข้อ ๙ หน้า ๔

* อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทความนี้ได้ที่ <http://www.businessinsider.com/a-les-sonabout-happiness-from-a-holocaust-survivor-2014-10#ixzz3jUzYlpS2>

อเมริกา) จากการสังเกตของคุณหมอ ท่านพบว่า “ความแตกต่างระหว่างคนที่รอดชีวิตกับคนที่ตายในค่ายกักกัน มีอยู่อย่างเดียวคือ ความหมายของชีวิต”

ผู้ที่พบความหมายของชีวิต สามารถที่จะอดทนต่อความทุกข์ยากลำบากต่างๆ ได้มากกว่า ผู้ที่ไม่เห็นว่าชีวิตมีความหมาย

คุณหมอได้ครุ่นคิดเรื่องความหมายของชีวิตมาตั้งแต่ตอนสมัยที่ท่านยังเป็นเด็กนักเรียนที่รร. มัธยม คุณครูที่รร. สอนว่า “ชีวิตไม่มีอะไรมากไปกว่ากระบวนการทางฟิสิกส์และเคมี” ตอนนั้นท่านแย้งคุณครูขึ้นมาทันทีว่า “คุณครูครับ ถ้าอย่างนั้นแล้ว ชีวิตจะมีความหมายอะไรได้เล่าครับ” คุณหมอพบว่า ในค่ายกักกันนั้น ผู้ที่พบความหมายของชีวิต สามารถที่จะอดทนต่อความทุกข์ยากลำบากต่างๆ ได้มากกว่า ผู้ที่ไม่เห็นว่าชีวิตมีความหมาย คุณหมอเขียนไว้ในหนังสือว่า “ทุกสิ่งทุกอย่างอาจจะถูกพรากไปจากมนุษย์ได้ แต่อย่างหนึ่งสุดท้ายที่ยังเป็นอิสระอยู่ ก็คือทัศนคติต่อชีวิต ความสามารถที่จะเลือกวิถีคิดของตนเอง”

ในค่ายกักกันคุณหมอได้ให้คำปรึกษากับเพื่อนที่อยู่ในค่ายที่อยากฆ่าตัวตาย เพราะคิดว่าชีวิตหมดความหวัง ไม่รู้จะอยู่ไปเพื่ออะไร คุณหมอได้ช่วยให้เขาทราบว่ายังมีอะไรบางอย่างในอนาคตที่รอเขาอยู่ สำหรับบางคนก็คือลูกที่ยังเล็กที่อยู่ต่างประเทศที่รอการกลับไปของคุณพ่อ สำหรับบางคนที่เป็นนักวิทยาศาสตร์ คุณหมอก็กระตุ้นให้เขามีชีวิตอยู่เพื่องานเขียนหนังสือ เพื่อที่จะถ่ายทอด

ความรู้ให้กับคนรุ่นต่อไป คุณหมอเขียนไว้ว่า “ความพิเศษของตัวเราแต่ละคนที่ทดแทนกันไม่ได้นี่เอง ที่แยกคุณสมบัติความเป็นมนุษย์อันไม่เหมือนใครออกมา และได้มอบพลังความรักในคุณค่าและความหมายให้กับชีวิตเรา เมื่อเราเข้าใจว่า ไม่มีใครมาแทนตัวเราได้ ก็เท่ากับเปิดทางให้ความรับผิดชอบต่อชีวิต และความหมายของชีวิตเราเบ่งบานออกมา ใครที่เข้าใจว่ามีคนที่รักเขา หรืองานที่เขารัก รอเขาอยู่ เขาคนนั้นจะไม่มีวันทำลายชีวิตของตัวเองได้ เพราะเมื่อเขารู้ว่าจะอยู่ไป “เพื่ออะไร” แล้วการที่จะ “อยู่อย่างไร” จึงไม่ใช่ปัญหาสำหรับเขามากต่อไป”

การที่จะ “อยู่อย่างไร” นั้นเป็นผลของการรู้ว่า “อยู่เพื่ออะไร”

ชีวิตที่ดี ควรมีความหมาย หรือมีความสุข?

แน่นอนพวกเราทุกคนคงอยากมีชีวิตที่มีความหมายและมีความสุขทั้งสองอย่าง แต่บางครั้งบางคราว มีเหตุการณ์ที่เราไม่สามารถได้ทั้งสองอย่างพร้อมกัน เราอาจต้องตัดสินใจเลือกเพียงอย่างเดียว แล้วชีวิตที่ดี ควรที่จะเอาความหมาย หรือเอาความสุข เป็นหลัก?

ความหมาย คือ ความรู้สึกที่เราเป็นส่วนหนึ่งของอะไรบางอย่างที่ยิ่งใหญ่กว่าตัวเรา

ในวัฒนธรรมของชาวตะวันตกนั้น ให้ความสำคัญกับการแสวงหาความสุขมาก ถึงกับมีเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกาว่า ทุกคนมีอิสระที่จะแสวงหาความสุข แต่ไม่

ค่อยมีการพูดถึงถึงการแสวงหาความหมาย คุณหมอ Victor ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า “ความสุขที่มีอยู่ทั่วไปนั้น อาจไขว่คว้ามาครอบครองได้เป็นบางครั้งบางคราว แต่ความสุขที่แท้จริงนั้นเป็นผลพวงของการใช้ชีวิตที่มีความหมาย คนเราไม่ใช้อยู่ดีๆ ก็จะมีความสุขได้ แต่มันต้องมีเหตุผลที่จะมีความสุขด้วย”

จากงานวิจัยพบว่า แม้ว่าจะระดับขั้นความสุขของคนอเมริกันปัจจุบันจะสูงที่สุดในรอบสี่ปี คุณได้จากจำนวนหนังสือที่มียอดขายสูง (best seller) ในปัจจุบัน จะมีคำว่า ‘ความสุข’ (happiness) รวมอยู่ในชื่อด้วยเสมอ นับเป็นจุดขายที่สำคัญ แต่คนอเมริกัน ๔ คน ใน ๑๐ คน กลับไม่มีจุดมุ่งหมายในชีวิตที่เขาพึงพอใจ

ข้อมูลสำรวจปี ๒๐๑๓ พบว่า ๖๐% ของผู้คน ตอบแบบสอบถามว่า พวกเขามีความสุข ไม่มีความกังวล ขณะที่ ๔๐% ของผู้คน ไม่มี หรือไม่ให้ความสำคัญต่อการมีเป้าหมายในชีวิต งานวิจัยที่ผ่านมาไม่นานพบว่า การแสวงหาความสุขโดยส่วนเดียวกลับทำให้ผู้คนขาดความสุข

ในกระบวนการแสวงหาความสุขของหลายๆ คนนั้นเองที่ทำลายความสุข

การวิจัยนี้ให้คนกรอกข้อมูลในแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวเองในเรื่องของทัศนคติ ความหมายความสุข และตัวแปรอื่นๆ เช่น ค่าดัชนีความเครียด รูปแบบการใช้จ่ายใช้สอย ภาระที่ต้องดูแลรับผิดชอบเช่น ลูก หลาน เด็กเล็กๆ ที่ต้องเลี้ยง ในช่วงระยะเวลาประมาณ ๑ เดือนพบว่า ชีวิตที่ให้ความสำคัญกับความหมาย

(Meaningful Life) กับชีวิตที่ให้ความสำคัญกับความสุข (Happy Life) แม้จะมีความคาบเกี่ยวกันในหลายๆ ด้าน แต่ในที่สุดแล้วก็มี ความแตกต่างที่แสดงให้เห็นออกมาว่า ชีวิตที่ให้ความสำคัญกับความสุข สัมพันธ์กับการเป็น “ผู้เอา (taker)” ขณะที่ชีวิตที่ให้ความสำคัญกับความหมาย จะเกี่ยวเนื่องกับการเป็น “ผู้ให้ (giver)”

ชีวิตที่ให้ความสำคัญกับความสุข สัมพันธ์กับการเป็น “ผู้เอา” ขณะที่ชีวิตที่ให้ความสำคัญกับความหมาย จะเกี่ยวเนื่องกับการเป็น “ผู้ให้”

ทีมวิจัยสรุปว่า “ความสุขที่ปราศจากความหมาย มีลักษณะชีวิตที่ผิวเผิน หมกมุ่นอยู่กับตนเอง จนบางทีถึงขั้นเห็นแก่ตัว ชีวิตที่ราบรื่น ความต้องการทุกอย่างได้รับการตอบสนอง มักจะหลีกเลี่ยงอุปสรรคและความผูกพันทางสังคมที่อาจจะนำมาซึ่งความทุกข์”

ชีวิตที่มีความสุขกับชีวิตที่มีความหมายแตกต่างกันอย่างไร?

ทีมวิจัยยังพบอีกว่า ความสุขเกี่ยวกับการมีความรู้สึกที่ดี คนที่มีความสุขมีแนวโน้มจะคิดว่าชีวิตเป็นของง่าย พวกเขายังหนุ่มยังสาว มีสุขภาพดี สามารถใช้จ่ายใช้สอยหาซื้อสิ่งของที่ตนต้องการและอยากได้ แต่ถ้าขาดเงินจะทำให้ระดับความสุขและระดับความหมายของชีวิตลดลง แต่การขาดเงินจะมีผลกระทบต่อระดับของความสุขมากกว่าระดับของความหมาย

ชีวิตที่มีความสุขมักจะแสดงออกด้วยการไม่มีความกังวลและความเครียด, ในระดับสังคม ชีวิตที่ให้ความสำคัญกับความสุขมักจะ

เป็นกลุ่มของผู้เอา มากกว่าผู้ให้ เป็นวงจรชีวิตที่วนเวียนอยู่กับการตอบสนองความอยากของตัวเอง เมื่อได้ก็มีความสุข เมื่อขาดก็ผิดหวัง เพราะบาง พวกเขามักที่จะไม่ยอมเผชิญสิ่งที่จะทำให้ความสุขลดลง แต่สำหรับคนที่ให้ความสำคัญกับความหมายของชีวิต พวกเขาจะมีความสุขกับการให้ และแม้เมื่อขาดเงินก็จะมีไม่มีผลกระทบต่อชีวิตมากนัก

ชีวิตที่มุ่งความหมาย นำไปสู่การปลดปล่อยจากความยึดติดในตัวตน ในขณะที่ ชีวิตที่มุ่งความสุข กลับนำไปสู่การปรนเปรอตัวตน

จริงๆ แล้ว สิ่งที่แยกมนุษย์เราออกจากสัตว์เดียรัจฉานประเภทอื่น จึงไม่ใช่การแสวงหาความสุขแต่เป็นการแสวงหาความหมาย ชีวิตที่มีความหมาย คือชีวิตที่มีศรัทธากับอะไรบางอย่าง สามารถอุทิศชีวิตให้กับสิ่งที่มีค่ามากกว่าตนเอง ไม่ว่าจะป็นอะไรเล็กๆ น้อย เช่น การให้ทานคนยากจน การดูแลเด็กเล็กๆ ตลอดไปจนถึงความศรัทธาในธรรมะ หรือศาสนาที่เราเห็นว่ามีคุณค่า ชีวิตที่มุ่งความหมายจะมองเห็นสิ่งที่มีคุณค่า จึงมักจะกล้าเข้าหาสิ่งที่ท้าทายแม้จะรู้ว่าอาจจะต้องแลกมาด้วยความสุขที่ลดน้อยถอยลงไปบ้าง หรือด้วยความทุกข์ยากลำบากก็ตาม

สิ่งหนึ่งที่เป็นคุณลักษณะของมนุษย์คือ ความเอื้อเฟื้อและการมีส่วนร่วมให้สรรพชีวิตอื่นมีความสุข มันทำให้ชีวิตมีความหมาย แม้ว่ามันอาจจะไม่จำเป็นว่าจะทำให้เรามีความสุขเสมอไป

ชีวิตที่มีความหมายนอกจากจะทำให้ก้าวพ้นตัวตนแล้ว ยังทำให้ก้าวพ้นปัจจุบันด้วยชีวิตที่มีความสุขขึ้นไปทีปัจจุบัน ที่นี้เดี๋ยวนี้ แต่ในที่สุดความสุขในปัจจุบันนั้นก็จำต้องจืดจางลงไปเหมือนกับประสบการณ์อื่นๆ ความรู้สึกที่ดีๆ หรือแย่ๆ ขึ้นๆ ลงๆ จึงอาจมีผลกระทบต่ชีวิตที่มุ่งความสุขแต่ไม่กระทบมากนักต่อชีวิตที่มุ่งความหมาย ในขณะที่เดียวกัน ความหมายทำให้เราอดทน มันเชื่อมโยงปัจจุบันเข้ากับอดีตและอนาคต ในขณะที่ความสุขโดยปกติไม่ได้มาจากการพิจารณาอดีตและอนาคต พูดอีกอย่างหนึ่งก็คือ ผู้ที่จำกัดความสนใจอยู่กับปัจจุบัน จะมีความสุขได้ง่ายกว่า แต่คนที่คิดใคร่ครวญทบทวนจากอดีตและรับผิดชอบต่อผลในอนาคต จะรู้สึกได้ว่า ชีวิตมีที่มาที่ไป ชีวิตมีความหมาย แม้ว่าอาจจะมีความสุขได้น้อยกว่า แต่เขาจะมั่นคงในแนวทางมากกว่า

เมื่อกลับมาดูชีวิตของคุณหมอ Victor ก็ จะเห็นการเลือกเส้นทางชีวิตของท่าน ตอนที่ท่านเป็นเด็กอายุเพียง ๑๖ ปี ก็ได้เขียนบทความ ๒ หน้ากระดาษ โตตอบกับ Sigmund Freud ซึ่งเป็นปรมาจารย์ทางจิตแพทย์ในยุคนั้น Freud ประทับใจในเด็กคนนี้มาก ถึงกับขอส่งเรื่องของ Victor ไปลงในวารสารทางการแพทย์ ระหว่างที่คุณหมอ Victor ได้เรียนใน รร. แพทย์ ท่านได้ก่อตั้ง *ศูนย์ป้องกันการทำตัวตายในเด็กวัยรุ่น* ขึ้น ซึ่งช่วยให้คำปรึกษาโรคซึมเศร้า และช่วยหาความหมายและคุณค่าของชีวิตให้แก่เด็กๆ

ผลการศึกษาพบว่า การมีเรื่องทุกข์ยากผ่านเข้ามาในชีวิต แม้จะทำให้ความสุขในชีวิตลดลง แต่มันกลับทำให้ความหมายของชีวิตมีมากขึ้น

เหล่านั้น ช่วงที่นาซียึดครอง ท่านได้เสี่ยงชื่อเสียงและชีวิต ด้วยการให้คำวินิจฉัยโรคทางจิตแก่คนไข้ให้เบาขึ้น เพื่อป้องกันไม่ให้คนไข้เหล่านี้ถูกกำจัดโดยพวกนาซี ด้วยชื่อเสียงของท่าน ประเทศอเมริกาได้อนุมัติวีซ่าแก่ท่านและภรรยาให้อพยพลี้ภัยไปอยู่ที่อเมริกาได้ แต่เนื่องจากท่านเป็นห่วงพ่อแม่ที่อายุมากแล้ว จึงตัดสินใจอยู่และช่วยเป็นกำลังใจให้กับครอบครัว จนสุดท้ายต้องเข้าไปสู่ค่ายกักกัน ท่านได้ช่วยครอบครัวและเพื่อนในค่ายกักกันหลายคนทางด้านจิตใจ แม้เขาเหล่านั้นเกือบทั้งหมดจะต้องถึงวาระสุดท้ายในค่าย แต่คุณหมอก็ได้เลือกทางที่มี**ความหมาย**ต่อคนรอบข้าง มากกว่าที่จะเลือกทางที่มี**ความสุข**ส่วนตัว

ผลการศึกษาปี ๒๕๕๔ ยืนยันว่า ผู้ที่รู้สึกว่าคุณมีความหมาย พึงใจต่อชีวิตมากกว่า ผู้ที่รู้สึกว่า**ชีวิตมีความสุข** เข้ากันได้กับข้อสรุปของคุณหมอ Victor ที่ว่า “ถ้าชีวิตพอจะมีความหมายอะไรได้บ้าง มันก็อยู่ที่ความสามารถในการเผชิญกับความทุกข์ยากนี้เองธรรมชาติของการเป็นมนุษย์ที่แท้จริง นำไปสู่อะไรบางอย่างหรือใครบางคนที่มีคุณค่ามากกว่าตัวเองเสมอ ไม่ว่าจะเป็ความใฝ่ฝันอะไรที่ต้องการทำให้สำเร็จ หรือใครบางคนที่เราใช้ชีวิตเพื่อ**ยิ่งเราลิ้มความหมกมุ่นที่มีในตนเอง มีศรัทธาในผู้อื่นหรือสิ่งอื่น ยิ่งจะทำให้เราเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ขึ้น**”

การแสวงหาความหมายของชีวิต ทำมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่แท้จริง เมื่อเราวางความสุขส่วนตัวไว้เพื่ออะไรบางอย่างที่เราเห็นคุณค่า มันคือการอุทิศชีวิตในวิถีของการให้ มากกว่าการเอา เราจะพบว่า มิใช่เราจะแสดงความ เป็นมนุษย์ออกมาเท่านั้น แต่เรายังทำให้ทุกๆ

คนซาบซึ่งถึงสัจธรรมอันเป็นอมตะของมนุษย์ว่า **ชีวิตที่ดีมีอะไรมากกว่าชีวิตที่มี (แค่) ความสุข**

ฟังบทความนี้จบแล้วอาจจะนึกว่า นี่เป็นเพียงเรื่องของกลุ่มคนที่โชคร้ายที่ต้องติดอยู่ในค่ายกักกันของนาซี แต่จริงๆ แล้ว พวกเราทุกคนก็ไม่ต่างกัน เราต่างก็กำลังอยู่ในคุกของสังสารวัฏอันกว้างใหญ่ ที่ดูเหมือนจะมีอะไรๆ ให้ทำ ให้เพลิดเพลินได้ โดยไม่มีที่สิ้นสุด แม้ไม่รู้ว่าจะเป็นที่ไหนและเมื่อไร แต่สุดท้ายก็ต้องบ่ายหน้าไปสู่ความตายกันหมดทุกคน พวกเราควรมีเป้าหมายในชีวิตกันบ้างดีไหม และถ้าควรมี เป้าหมายนั้นควรจะเป็นอะไร พวกเราจะตายกันอยู่ในคุก หรือควรมีเป้าหมายในการออกจากคุกกันเล่า?

กลับมาที่คำถามของเทวดาในช่วงต้นอีกครั้งหนึ่ง ยังจำได้ไหมว่าท่านตอบข้อไหน? ผู้ที่ตอบแบบข้อ ก) วิถีชีวิตของท่านจะนำท่านไปสู่ **สุคติ** เพราะท่านจะมุ่งสั่งสมบุญที่นำไปเกิดในที่ที่มีความสุข ผู้ที่ตอบแบบข้อ ข) วิถีชีวิตของท่านจะนำท่านไปสู่ **อคติ** คือการปฏิบัติอริยมรรคเพื่อตัดกิเลสอันจะนำไปสู่ภพชาติ เมื่อตัดกิเลสได้หมดสิ้นก็จะไม่ไปเกิดที่ไหนอีก คือไม่มีคติที่ต้องไปเกิดอีกต่อไป (ออกไปจากคุกได้) ส่วนผู้ที่ตอบแบบข้อ ค) วิถีชีวิตของท่านจะนำท่านไปสู่ **ทุกคติ** เพราะจะใช้เวลาส่วนใหญ่หมัวเมาในกามคุณซึ่งจะเป็นเหตุนำมาซึ่งภพภูมิที่เป็นทุกข์

(อ่านบทความนี้จบแล้วกลับไปตอบใหม่อีกทีก็ได้นะ)

หมดความสุข ชีวิตยังอาจทนอยู่ต่อไปได้ แต่หมดความหมาย ชีวิตก็กลายเป็นแค่ซาก

กวีนิพนธ์

กลอนแปด

จาก

จากแดง

กระเส็นนอร์ บ.ป.จ.จ.

ถ้าเราศึกษาคำสอนของพระศาสดาให้ดี ก็จะพบหลักฐานในพระไตรปิฎกมากมายที่ทำให้เห็นว่า ชาตินี้มีไข่ม้อยู่ชาติเดียว ตายแล้วมีไข่ม้อยู่กับกัน ถ้ายังไม่หมดเหตุก็ต้องเกิดอีก ถ้าหมดเหตุก็ไม่เกิด เหตุก็คือ โลก โกรธ หลง นั่นเอง ซึ่งต้องปฏิบัติจึงจะตัดเหตุได้ เหตุมัน

ไม่ได้หมดไปได้เอง ผู้มีปัญญาพิจารณาแล้ว พึงเลือกทางชีวิตให้ดี ทางหนึ่งวน ทางหนึ่งพ้น อย่าให้เสียโอกาสที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ และได้พบพุทธศาสนา จงหาสาระของชีวิตให้พบ ก่อนที่จะหมดโอกาสเกิด

วนวิญญูะ

เวียน	แวง	นรกเปรตเทพ	ถึงพรหม
ว้าย	วน	สุขทุกข์ขม	ขึ้นแก้
ตาย	กาย	กองเกยถม	แผ่นดินกว้าง
เกิด	เก่า	เอาอีกแล้ว	สังสารภพ จบเฒนา

พ้นวิญญูะ

ทุกข์	เพราะเกิดแก่แล้ว	ตายไป
สมุทัย	ยังยั้งไว้	อยากเที่ยง
นิโรธ	แจ้งคืนใจ	ตัดหาสิ้น
มรรค	หักวิญญูะเลี้ยง	หมดทุกข์ สุขเกษมา

จุดจบ ความตาย เป้าหมาย และธรรม

ฉะนั้นการเดินทางที่แท้จริง จึงเป็นการเดินทางของความหมาย ไม่ใช่การเดินทางของร่างกาย เพราะร่างกายมันไม่ได้เดินไปไหนนอกจากวนเวียนอยู่ในสังสารวิญญูะเท่านั้น ความหมายต่างหากที่ได้พัฒนาขึ้นไป จนพ้นจากสังสารวิญญูะได้ในที่สุด

ถึงจุดจบ อาจไม่พบ กับความหมาย
ถึงความตาย อาจยัง ไม่ถึงเป้า
แต่ชีวิต ที่ผ่าน การขัดเกลา
ย่อมหลอมเข้า เป็นหนึ่งได้ กับสายธรรมฯ

การออกจากวิญญูะนั้น จะออกได้ด้วยทางสายกลาง (มัชฌิมปฏิปทา) เท่านั้น บางพวกเห็นโทษของโทษะ พยายามเอาโลภะไปละโทษะ จึงหลงตัวมัวเมาคลุกเคล้าอยู่กับกามคุณแสวงหาความสุขใส่ตัวหลีกเลี่ยงความทุกข์ให้ไกลที่สุด พวกนี้ส่วนใหญ่จะเป็นอุจเฉททิฐิ เข้าใจว่าตายแล้วสูญ เสพสุขให้เต็มที่ตายแล้วก็จบกัน เรียกว่า “พวกถึงจุดจบแต่ไม่พบกับความหมาย”

บางพวกเห็นโทษของโลภะ พยายามเอาโทษะไปละโลภะ จึงทรมาณตนให้ลำบากหาความทุกข์ใส่ตัว เพราะหวังจะทำลายโลภะที่มาด้วยความสุขนั้น พวกนี้ส่วนใหญ่เป็นสัสสตทิฐิ เข้าใจว่าคนที่ตายไปนั้นจะไปเกิดต่อๆ ไป ยั่งยืนเที่ยงแท้ จนเข้าถึงความสุขได้เป็นนิรันดร์ จึงเรียกได้ว่า “พวกถึงความตายแต่ก็ยังไม่ถึงเป้า”

แต่ทางทั้งสองนี้ไม่ใช่ปฏิปทาเพราะไม่ได้แก้ที่ต้นเหตุที่แท้จริงนั่นก็คือ โมหะ อันเป็นอวิชชาความมืดบอดบังความเป็นจริงแห่งสังสารวัฏฏ์เอาไว้ ซึ่งจะสว่างแจ้งได้ก็ด้วยข้อปฏิบัติในโพธิปักขิยธรรม หรือธรรมอันเป็นฝักฝ่ายแห่งการตรัสรู้ การปฏิบัติจะค่อยๆ ชัดเลาความมืดหลงออกไปจากจิตใจ เกิดสัมมาทิฐิอันละเอียดลึกซึ้งขึ้นตามลำดับ จนชีวิตของเขาหลอมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับอริยมรรคมีองค์ ๘ และเอกายนมรรคหรือทางสายกลางอันเป็นเอกนี้เท่านั้นที่จะสามารถตัดอนุสัยกิเลส หยั่งลงสู่กระแสแห่งพระนิพพาน อันเป็นที่ดับทุกข์ทั้งปวงได้ในที่สุด และนั่นไม่ใช่หรือที่เป็น ความหมาย และความสุข สูงสุดที่เราพึงได้ในชีวิตนี้.

Who is Who

ในพระพุทธศาสนาเถรวาท

พระสิริมังคลมหาเถระ

พระพุทธรูปพระไตรปิฎก

แห่งล้านนาไทย*

ปยธรรมาภิกขุ ตรีภุชฌิยบุรี

พระสิริมังคละ เป็นที่รู้จักกันในวงการบาลีสนามหลวงของไทยว่า “พระสิริมังคลาจารย์” เป็นพระมหาเถระชาวเมืองเชียงใหม่ สมัยอาณาจักรล้านนา อีกทั้งยังเป็นพระมหาเถระผู้ทรงพระไตรปิฎกรูปหนึ่ง สันนิษฐานว่าท่านมีชีวิตอยู่ในช่วงรัชสมัยพระเจ้าติโลกราช รัชกาลที่ ๙ (พ.ศ. ๑๙๘๔-๒๐๓๐) ถึงรัชสมัยพระเจ้าเมกุฏิสุทธิวงศ์ รัชกาลที่ ๑๖ (พ.ศ. ๒๐๙๔-๒๑๐๗) แห่งราชวงศ์มังราย ตามหลักฐานที่แน่ชัดจากข้อความในวรรณกรรมบาลีแสดงชัดเจนว่า ท่านมีชีวิตอยู่ในรัชสมัยพระเมืองแก้ว รัชกาลที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๐๓๐-๒๐๖๘) ดังข้อความในท้ายคัมภีร์มังคลัตถที่ปนี (มงคลตถที่ปนี [ทุติโย ภาโค] หลักสูตร ป.๕.๕) ข้อ ๖๒๗ ว่า

“อิจจาญ นวปุรสส ทกขิมทิสสาภาค
คาวุตเต จาเน วิวิตเต สมปตตานัง ปสาท-
ชนเก สุลลาคาเร วสนเตน วิเวกาภิรเตน
มพุทธสาเหเน ติปิฎกธเรน สทธาพุทธีวิริย-
ปฎิภินทิตเตน สกปรเสถ์ โกสลลมิจจนเตน
“สิริมังคโล” ติ ครูทติ คหิตนาเมเน มหาเถเรเน

ปรเมนเท นวปุเร อีสสรสส ลกวยราชนต-
ตุโน ราชชาติราชสส มนุชินทสส สพพราชูณั
ติลภฏตสส ปรมสทตสส ปฏฐิตสพพญตญ-
ญาณสส พุทฐสาสเน ปสนนสส กाल-
ฉพสีตยาธิภุจสตสกุกราเช มกุกวุสเส
กตา มงคลตถที่ปนี”

แปลความว่า “คัมภีร์มังคลัตถที่ปนี นี้ พระมหาเถระผู้มีนามอันครุทั้งหลายเรียกแล้วว่า “สิริมังคละ” ผู้ปรารถนาซึ่งความเป็นผู้ฉลาดแก่ตนเองและผู้อื่น ผู้ประดับแล้วด้วย ศรัทธา ปัญญา และความเพียร เป็นผู้ทรง

* ผู้ทรงพระไตรปิฎก หรือ ปิฎกธรร คือ ผู้ที่สามารถท่องจำพระไตรปิฎกได้ มีมาแต่ครั้งโบราณของไทย ดังจะเห็นได้จากบทบาลีที่เป็นวิเสสนะของกัตตาผู้ทรงจำคัมภีร์มังคลัตถที่ปนี ว่า “...ติปิฎกธเรน...” ในบทความ ซึ่งในปัจจุบันทางรัฐบาลพม่าได้จัดเป็นตำแหน่งของพระภิกษุที่สามารถสอบท่องจำพระไตรปิฎกปากเปล่าและสอบข้อเขียนผ่าน.

พระไตรปิฎก มีความอุตสาหกรรมมาก ยินดีในความสัจ อยู่ในเรื่องว่างอันเป็นที่เกิดแห่งความเลื่อมใสของชนทั้งหลายผู้มาถึง เป็นที่เยียบสงบ ในที่คาจตุต ๑ (จากตัวเมืองเชียงใหม่ ๑ คาจตุต = ๒๐๐๐ วา) (๔ ศอก = ๑ วา, ๒๕ วา = ๑ อุสภะ, ๘๐ อุสภะ = ๑ คาจตุต) ในทิศใต้ของเมืองเชียงใหม่ (นวปุระ) แต่งแล้วในปิวอก (ปีกาบสัน) จุลศักราช ๘๘๖ (พุทธศักราช ๒๐๖๗ ปิวอก ฉศก) ในรัชกาลของพระราชาผู้ทรงยิ่งกว่าพระราชา (พระเมืองแก้ว รัชกาลที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๐๓๘-๒๐๖๘) ผู้ทรงเป็นจอมแห่งมนุษย์ ผู้ทรงเป็นยอดแห่งพระราชาทั้งปวงทั้งหลาย ทรงเป็นพระรายนัดดาของพระราชาพระนามว่า ลกะ (พระเจ้าติโลกราช รัชกาลที่ ๙ พ.ศ. ๑๙๘๔-๒๐๓๐) ผู้ทรงเป็นใหญ่ในเมืองเชียงใหม่ (นวปุระ) อันเป็นเมืองหลวง (ของแคว้นล้านนา) ผู้ทรงมีศรัทธายัง ผู้ทรงปรารถนาพระสัพพัญญุตญาณ ทรงเลื่อมใสแล้วในพระพุทธานุชาสนา ด้วยประการฉะนี้”

สำหรับ “สุญญาคาร” (เรือนว่าง) ที่เป็นที่พักของท่านในอดีตชื่อว่า “วัดสวนขวัญ” ปัจจุบันเรียกว่า “วัดตำหนัก” ตั้งอยู่ที่บ้านตำหนัก ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ทางทิศใต้ของสนามบินเชียงใหม่ วัดนี้เข้าได้ ๒ ทาง เส้นทางแรกจากถนนสมโภช ๗๐๐ ปี เชียงใหม่ อีกเส้นทางหนึ่ง

คือถนนเชียงใหม่-หางดง มีป้ายบอกทางชัดเจน วัดแห่งนี้ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าสร้างขึ้นในสมัยใด

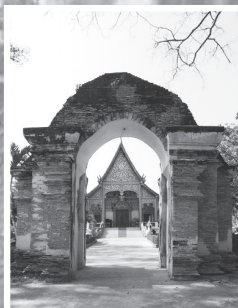
ส่วนที่ตั้งของวัด ว่าตามคัมภีร์มังคลัตถ-ที่ปนีแล้ว อยู่ทางทิศใต้ของตัวเมืองเชียงใหม่ ถ้าว่าตามคัมภีร์เวสสันดรที่ปนีแล้ว อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของวัดสิหฬาราม (วัดป่าแดงมหาวิหาร) เจริงคอยสุเทพ ดังข้อความมาในคัมภีร์บาลีเวสสันดรที่ปนี (ฉบับหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร) หน้า ๔๗๓ ว่า

“อิติ นวปุเร ปติภูจิตสิหฬารามสสุทกขิมปจฉิมทิสาย ปติภูจิตเต เทยภาสาย “สวนขวัญ”ติ ปากภูนาเม วิหาระ ...”

แปลความว่า “... ในวิหาร (วัด) อันมีนามปรากฏด้วยภาษาไทย (ไทย [ไต] ล้านนา) ว่า “สวนขวัญ” อันตั้งอยู่ในทิศตะวันตกเฉียงใต้ของวัดสิหฬาราม (วัดป่าแดงมหาวิหาร) อันตั้งอยู่ในเมืองเชียงใหม่ ... ด้วยประการฉะนี้”

ผลงานวรรณกรรมบาลี

วรรณกรรมบาลีที่พระสิริมังคละแต่งนั้น ล้วนแล้วแต่แต่งในปลายรัชสมัยพระเมืองแก้ว รัชกาลที่ ๑๑ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๐๖๐-๒๐๖๗ มี ๔ คัมภีร์ มีคัมภีร์ประเภทที่ปนี ๓ คัมภีร์ (คัมภีร์ที่พรรณนาความหมายคำอธิบายอย่างชัดเจน) และคัมภีร์ประเภทฎีกาของปกรณวิเสส ๑ คัมภีร์ คือ

๑. **เวสสันดรทีปนี** พรรณนาเรื่องเวสสันดรชาดก ในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย โดยอธิบายและยกหลักฐานมาประกอบตามนัยพระบาลีไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส และคัมภีร์สัททวิเสส โดยละเอียด แต่งในปี พ.ศ. ๒๐๖๐

๒. **จักกวางทีปนี** พรรณนาเรื่องระบบจักรวาลในคติพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยอธิบายและยกหลักฐานตามนัยพระบาลีไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส และคัมภีร์สัททวิเสส โดยละเอียด แต่งในปี พ.ศ. ๒๐๖๓

๓. **สังขยาปกาสกฏีกา** พรรณนาคัมภีร์สังขยาปกาสกะ (เกี่ยวกับมาตรานับ ชั่ง ตวง วัด ในฝ่ายคัมภีร์บาลี) ของพระญาณวิลาส ชาวล้านนา ที่แต่งไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๐๕๘ ในรัชสมัยพระเม็องแก้วเช่นกัน และฎีกาอธิบายนี้แต่งในปี พ.ศ. ๒๐๖๓

๔. **มังคลัตถทีปนี** พรรณนาเรื่องมงคลสูตรในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย โดยอธิบายและยกหลักฐานตามนัยพระบาลีไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส และคัมภีร์สัททวิเสส โดยละเอียด แต่งในปี พ.ศ. ๒๐๖๗ ปัจจุบันคณะสงฆ์ไทยได้ใช้คัมภีร์นี้เป็นหลักสูตรเปรียญธรรม ๔ และ ๕ ประโยค โดยแบ่งเป็น ๒ ภาค คือ ภาค ๑ (**ปฐโม** ภาโค) เป็นหลักสูตรประโยค ๔ และภาค ๒ (**ทุติโย** ภาโค) เป็นหลักสูตรประโยค ๕

การแต่งวรรณกรรมบาลีของพระสิริมังคละ นอกจากท่านจะยกหลักฐานมาประกอบในการพรรณนาจากพระบาลีไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และปกรณ์วิเสสต่างๆ แล้ว ที่สำคัญที่สุดคือ “**หลักการใช้ภาษาบาลี**” นั้น จะต้องให้ถูกต้องที่สุด และการที่จะให้ถูกต้อง

ที่สุดนั้นจะต้องอาศัย “**คัมภีร์บาลีไวยากรณ์ และคัมภีร์ที่เกี่ยวกับหลักภาษาบาลี (สัททวิเสส)**” พบว่าในงานวรรณกรรมบาลีของพระสิริมังคละนั้น มี ๔ กลุ่มคัมภีร์ที่ท่านอ้างอิง คือ ๑. **คัมภีร์ไวยากรณ์** (ศัพทศาสตร์) ๒. **คัมภีร์อภิธาน** (นิชัณฐ) ๓. **คัมภีร์ฉันท** (ฉันทลักษณ์) ๔. **คัมภีร์อสังการะ** (เกฏฐกะ) และนอกจากนี้ยังมีคัมภีร์อภิธานฝ่ายสันสกฤต คือ คัมภีร์อมรโกสและคัมภีร์อมรมาลาด้วย รวมทั้งหมดแล้วมี ๑๘ คัมภีร์ ดังรายชื่อตามกลุ่มคัมภีร์ต่อไปนี้

กลุ่มคัมภีร์ไวยากรณ์ (ศัพทศาสตร์)

๑. กัจจายนไวยากรณ์ (สายกัจจายนะ)
๒. มุขมัตตทีปนี หรือ นยาส (ฎีกากัจจายนะ)
๓. ปทรูปสิทธิ (นำสูตรของกัจจายนะมาเรียงใหม่)
๔. ปทรูปสิทธิฎีกา (อธิบายปทรูปสิทธิ)
๕. โมคคัลลานไวยากรณ์ (สายโมคคัลลานะ)
๖. สัททนิติปกรณ์ (สายสัททนิติ)
๗. สัททสารัตถชาลินี (คาถา)
๘. สัททสารัตถชาลินีฎีกา
๙. สัททัตถเภทจินดา (คาถา)
๑๐. สัททัตถเภทจินดาฎีกา

กลุ่มคัมภีร์อภิธาน (นิชัณฐ)

๑๑. อภิธานปัปทีปิกา (คาถา)
๑๒. อภิธานปัปทีปิกาฎีกา
๑๓. อมรโกส (อภิธานสันสกฤต)
๑๔. อมรมาลา (อภิธานสันสกฤต)

กลุ่มคัมภีร์ฉันท (ฉันทลักษณ์)

๑๕. วุตโตทัยฉันทปกรณ์
๑๖. ฉันทวุตติปทีป

กลุ่มคัมภีร์อสังการะ (เกฏฐกะ)

๑๗. สุโพธาลังการะ

๑๘. สุโพธาลังการฎีกา

สำหรับรายละเอียดของแต่ละคัมภีร์นั้น ผู้สนใจสามารถค้นคว้าได้ในหนังสือประวัติวรรณคดีบาลี และประวัติคัมภีร์สหทาวีเสส (ของพระคันธสาราภิงค์) ได้

จากรายชื่อ “คัมภีร์บาลีไวยากรณ์และคัมภีร์ที่เกี่ยวกับหลักภาษาบาลี (สหทาวีเสส)” ที่พระสิริมังคละใช้อ้างอิงประกอบการแต่งวรรณกรรมบาลีนั้น สะท้อนให้เห็นถึงความรุ่งเรืองของการศึกษาภาษาบาลีในสมัยล้านนาเป็นอย่างดี และเนื้อหาของวรรณกรรมที่พระสิริมังคละจารย์แต่งนั้น ยังสะท้อนให้เห็นถึงความรุ่งเรืองของการศึกษาพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และปกรณ์วิเสสต่างๆ ผ่านภาษาบาลีโดยตรงของพระภิกษุสามเณรในสมัยล้านนาอีกด้วย

ปัจจุบันคัมภีร์หลักภาษาบาลีเหล่านั้นและคัมภีร์ที่พระสิริมังคละแต่งนั้น ได้รับการสืบทอดโดยการปริวรรตจากอักษรธรรมล้านนา (ภาษาบาลี) มาสู่อักษรขอมไทย เมื่อคราวสังคายนาในรัชกาลที่ ๑ พร้อมกับด้วยพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา เป็นต้น ดังข้อความในหนังสือพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เรื่องการสังคายนาพระไตรปิฎก ณ วัดพระศรีสรรเพชญ์ (วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์) เมื่อพุทธศักราช ๒๓๓๑ ว่า “ในปีออก ลัมภุทธิศกนั้น พระบาทสมเด็จพระบรมพิตรพระพุทธเจ้าหลวง ทรงพระราชรำพึงถึงพระไตรปิฎกธรรมอันเป็นมูลรากแห่งพระปริยัติศาสนา ทรงพระราชครุฑธา

พระราชทานพระราชทรัพย์เป็นอันมาก ให้เป็นค่าจ้างช่างจารจารึกพระไตรปิฎกกลางาน แต่บรรดามีฉบับในทีเดียว ที่เป็นอักษรลาว อักษรรามัญ ก็ให้ชำระแปลออกเป็นอักษรขอม ...”^{**} เป็นที่น่าสังเกตว่า ในการสังคายนาในสมัยรัชกาลที่ ๑ นั้น มีการแบ่งคณะผู้สังคายนาเป็น ๔ กอง คือ (๑) กองพระวินัย (๒) กองพระสูตร (๓) กองพระปรมัตถ์ หรือพระอภิธรรม (๔) กองพระสหทาวีเสส (คัมภีร์บาลีไวยากรณ์และเกี่ยวกับหลักภาษาบาลี) แสดงให้เห็นว่าในสมัยก่อน โบราณจารย์ของไทยท่านให้ความสำคัญของคัมภีร์สหทาวีเสสเทียบเท่ากับพระไตรปิฎก เสมือนเป็นปิฎกที่ ๔ ทั้งนี้เพราะเหตุว่าในการที่จะศึกษาพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา เป็นต้น หรือแม้ในการที่จะรักษาสืบทอดพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา เป็นต้น ให้มีบทและพยัญชนะถูกต้องสมบูรณ์นั้น ต้องอาศัยคัมภีร์สหทาวีเสสเท่านั้นเป็นมูลฐาน

ในปี พ.ศ. ๒๔๖๔ หอสมุดวชิรญาณได้จัดพิมพ์บัญชีรายชื่อคัมภีร์ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต ถวายในงานเฉลิมพระชันษาชาวยิต สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส มีชื่อคัมภีร์สหทาวีเสส ๑๕๓ คัมภีร์ ปัจจุบันบัญชีรายชื่อดังกล่าวมีปรากฏอยู่ในหอสมุดแห่งชาติ (กจจายนพยากรณ์ บทนำ หน้า [๒๖] มจร. พ.ศ. ๒๕๔๐) แสดงให้เห็นถึงความรุ่งเรืองของการศึกษาภาษาบาลีในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นเป็นอย่างดี แต่ทว่าในปัจจุบันแทบจะไม่มีใครรู้จักและเคยพบเห็นคัมภีร์เหล่านั้นเลย

* ลาว ได้แก่ ล้านนา ล้านช้าง ไทยอีสาน

** ดูเพิ่มเติมในพระไตรปิฎกฉบับประชาชน หน้า ๒๙

กัศนะ

จากวัน แม่ ถึง

เทศกาลกินใจ

แต่แม่ทั้งผอง

บุญญวงโล

แม่ของใครใคร่รักปกป้องจริงจัง
แม่อุทิศเลือดเนื้อเพื่อเชื้อไข
แม่โอบอุ้มคุ้มครองปวงผองภัย
แม่ยิ่งใหญ่กว่าใครใครในโลก

แม่ให้นมอาหารกาลยังเล็ก
เมื่อตอนเด็กสอนเลี้ยงชีพแสวงหา
เอาตัวรอดปลอดภัยเติบโตใหญ่มา
แม่ห่วงหาสายตาเฝ้าอาหาร

อนิจจาเวลาไม่นานนัก
มีคนลักพาแม่พรากจากฉันก่อน
ทั้งทุบตีทำร้ายตายม้วยมรณ
ฉันอ่อนวอนน้ำตาแล่นไม่สนใจ

เมื่อฉันโตมีลูกพันผูกรัก
เขามาชักลากฉันจากลูกไปไหน
แล้วลูกฉันจะอยู่กันอย่างไร
สุดอาลัยกายใจทุกซั้เขาคุกคาม

ขอวิงวอนอย่าฆ่าฉันได้ไหม
ขอเห็นใจแก่แม่ลูกขอทวงถาม
อย่ากินเลือดเลือดเนื้อฉันประณาม
กรรมจะตามอาฆาตทุกชาติไป

แม่เมตตาชีวาฟื้นคืนหรือ
มีดทอนถ้อแทงเจ็บปวดรวดร้าวไหน
ถ้าฉันทำกับคนบ้างจะอย่างไร
คิดหรือไม่ครอบครั้วฉันนั้นทรมาณ

โปรดอย่าซื้ออย่าขายกายเนื้อฉัน
อย่าผันเงินใบสั่งฆ่าเป็นอาหาร
อย่าเพิ่มเติมอุปสงค์อุปทาน
โปรดสงสารให้ฉันอยู่คู่ครอบครัวฯ

FAMILY is SACRED for ALL SPECIES

♥ BE KIND ♥ BE COMPASSIONATE ♥ BE VEGAN ♥

อันเนื่องจกวันแม่ ๑๒ ส.ค. และ เทศกาล
กินใจ ๑๓-๒๑ ต.ค. นี้ ขอยกพุทธพจน์ขึ้น
มาศึกษากันสัก ๓ ข้อ

พระพุทธองค์ทรงตรัส...(๑) “ทุกชีวิตกลัวตาย”

“สัตว์ทั้งปวงย่อมหวาดหวั่นต่ออาชญา
ย่อมหวาดกลัวต่อความตาย เมื่อบุคคลนี้
เปรียบเทียบเข้ามาที่ตนขณะนี้แล้ว จึงไม่ควรฆ่า
(สัตว์อื่น) ด้วยตนเอง หรือใช้ให้ผู้อื่นฆ่า”
(ช. ธรรม. ๒๐)

พระพุทธองค์ตรัส...(๒) “มิจฉวนมิชชา ๕”

“การค้าขายผิด (การซื้อขายอันเป็นมิจฉวา)
อันอุบาทกไม่พึงกระทำคือ ๑. สัตถวณมิชชา
การค้าขายศาสตรา ๒. สัตตวณมิชชา การ
ค้าขายสัตว์ ๓. มังสวณมิชชา การค้าขายเนื้อ
สัตว์ ๔. มัชชวณมิชชา การค้าขายของมีนเมา
๕. วิสวณมิชชา การค้าขายยาพิษ” (“ฉวนมิช
สุตฺร” อง. ปญจก. ๒๒/๑๗๗)

ในอรรถกถาและฎีกา อธิบายว่า การค้าขายสัตว์ ในที่นี้หมายถึงการค้าขายมนุษย์ ที่ห้ามค้าขาย เพราะทำให้มนุษย์หมดอิสรภาพ การค้าขายเนื้อ หมายถึงการเลี้ยงสัตว์มีสุกร เป็นต้นไว้ขาย หรือการขายเนื้อสัตว์ เพราะเป็นเหตุให้ต้องฆ่าสัตว์ (อง. ปญจก. อ ๓/๑๗๗/๖๘, อง. ปญจก. ฎีกา ๓/๑๗๗-๘/๖๖)

❖ “ไม่ควรทำบาปเพราะเห็นแก่กิน”

น ฆาสเหตุปิ กเรยย ปาป

(ขุ. ขา. นวก. ๒๗/๒๖๒)

❖ “ความไม่เบียดเบียน เป็นสุขในโลก”
อพยาปชฌิ สฺขํ โลก

(วิ. มหา. ๔/๖, ขุ. อุ. ๒๕/๘๖)

❖ “เมตตาเป็นเครื่องค้ำจุนโลก”

โลกปตถมฏิกิยา เมตตา (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส)

ข้อที่ ๑ ในเบญจศีล ห้ามฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เจตนารมณ์ของศีลข้อนี้ คือความไม่เบียดเบียน ความเมตตากรุณาต่อชีวิตสัตว์โลก เป็นข้อที่ ๑ ของเบญจธรรม จุดหมายสูงสุด คือการละโทสะ ตามที่พุทธองค์ตรัส (๑) ไม่ควรฆ่าเอง (ทางตรง) หรือใช้ให้ผู้อื่นฆ่า (ทางอ้อม) คำว่าใช้ผู้อื่นฆ่า มีได้หลายนัย มิใช่เพียงแค่วางคำสั่งชัดๆ เท่านั้น แม้การส่งสัญญาณบางอย่างให้เป็นที่รู้กันก็บรวมอยู่ด้วย ทั้งนี้เอาเจตนาเป็นสำคัญ ส่วนพุทธองค์ตรัส (๒) เพราะท่านมองเห็นตลอดสายของวงจรการเบียดเบียน เห็นความต่อเนื่องเป็นเหตุเป็นผลต่อกัน เป็นอทิปปัจจยตา เทียบกับทางโลกปัจจุบันเช่น การซื้อขายของโจร ก็ผิดกฎหมาย การซื้อขายงาช้างหรือตัวเดียวอันเดียว (อวัยวะเพศช้าง เพราะความเชื่อว่าเป็นยาบำรุงเพศหรืออวัยวะ) ซึ่งนำไปสู่การฆ่าช้างก็ผิดกฎหมาย

การซื้อขายเนื้อสัตว์ตายหรือสัตว์เป็นบางชนิด ก็ผิดกฎหมาย ทางโลกก็มองเห็นวงจรของความต่อเนื่องเป็นเหตุปัจจัยส่งเสริมซึ่งกันและกันอยู่ พระสัพพัญญูทรงมองเห็นมาก่อนแล้วจึงได้บัญญัติขึ้น เพื่อความไม่เบียดเบียนกัน ฉะนั้น เมื่อชาวพุทธถือศีล ๕ และปฏิบัติตามมัจฉาณิชา ๕ คือ ไม่ค้าขายสัตว์และเนื้อสัตว์ มารวมเป็นหมู่กลุ่ม สังคมของหมู่นั้นก็เสมือนสังคมมังสวิรัตินี้ในตัว ครั้นเมื่อถวายอาหารให้พระๆ ก็พลอยสบายใจไปด้วยไม่ต้องมาระแวงระวังสงสัยว่าเป็นเนื้อที่ควรหรือไม่ควร (อกัปปิยมังสะ) ดังเช่นใน “ชีวกสูตร”

พระพุทธองค์ตรัส...(๓) “ทำบุญได้บาปด้วยเหตุ ๕ ประการ”

“ดูกรชีวก ผู้ใดฆ่าสัตว์เจาะจงตถาคตหรือสาวกตถาคต ผู้นั้นย่อมประสพบาปมิใช่บุญเป็นอันมาก ด้วยเหตุ ๕ ประการ คือ ผู้นั้นกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลายจงไปนำสัตว์ซื้อโน้นมา ดังนี้ ชื่อว่าย่อมประสพบาปมิใช่บุญเป็นอันมาก ด้วยเหตุประการที่ ๑ นี้ สัตว์นั้นเมื่อถูกเขาผูกคอต้อนมา ได้เสวยทุกข์โทมนัส ชื่อว่าย่อมประสพบาปมิใช่บุญเป็นอันมาก ด้วยเหตุประการที่ ๒ นี้ ผู้นั้นพูดอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลายจงไปฆ่าสัตว์นี้ ชื่อว่าย่อมประสพบาปมิใช่บุญเป็นอันมาก ด้วยเหตุประการที่ ๓ นี้ สัตว์นั้นเมื่อเขากำลังฆ่า ย่อมเสวยทุกข์โทมนัส ชื่อว่าย่อมประสพบาปมิใช่บุญเป็นอันมาก ด้วยเหตุประการที่ ๔ นี้ ผู้นั้นย่อมยังตถาคตและสาวกตถาคต ให้ยินดีด้วยเนื้อเป็นอกัปปิยะ ชื่อว่าย่อมประสพบาปมิใช่บุญเป็นอันมาก ด้วยเหตุประการที่ ๕ นี้ ดูกรชีวก ผู้ใดฆ่าสัตว์เจาะจงตถาคตหรือสาวกของตถาคต ผู้นั้นย่อมประสพบาปมิใช่บุญเป็นอันมาก ด้วยเหตุ ๕ ประการนี้” (ม.ม. ๑๗/๖๐)

สำหรับพระซึ่งมีวินัยห้ามซื้อขายอยู่แล้ว ก็คงไม่ทำผิดในมิจฉาวณิชา ๕ นี้ ในพุทธ-เถรวาทไม่มีการห้ามฉันทนื้อสัตว์แบบเด็ดขาดตายตัว ไม่เหมือนพุทธมหายานที่มีศีลห้ามฉันทนื้อสัตว์ชัดเจน และถือเป็นศีลของพระโพธิสัตว์

วัตถุ ๕ ประการที่พระเทวทัตเสนอ “(๑) ภิกษุทั้งหลายพึงถือการอยู่ป่าเป็นวัตรตลอดชีวิต รูปใดอาศัยบ้านอยู่ รูปนั้นพึงต้องโทษ (๒) ภิกษุทั้งหลายพึงถือที่เยวบิณฑบาตเป็นวัตรตลอดชีวิต รูปใดยินดีกิจนิมนต์ รูปนั้นพึงต้องโทษ (๓) ภิกษุทั้งหลายพึงถือผ้าบังสุกุลเป็นวัตรตลอดชีวิต รูปใดยินดีคหบดีจีวร รูปนั้นพึงต้องโทษ (๔) ภิกษุทั้งหลายพึงถือการอยู่โคนไม้เป็นวัตรตลอดชีวิต รูปใดเข้าอาศัยที่มุงที่บัง รูปนั้นพึงต้องโทษ (๕) ภิกษุทั้งหลายไม่พึงฉันทปลาและเนื้อตลอด รูปใดฉันทปลาและเนื้อ รูปนั้นพึงต้องโทษ.

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า อย่าเลยเทวทัต ภิกษุใดปรารภนา ภิกษุนั้นจงถือการอยู่ป่าเป็นวัตร รูปใดปรารภนา จงอยู่ในบ้าน รูปใดปรารภนา จงถือที่เยวบิณฑบาตเป็นวัตร รูปใดปรารภนา จงยินดีกิจนิมนต์ รูปใดปรารภนา จงถือผ้าบังสุกุลเป็นวัตร รูปใดปรารภนา จงยินดีคหบดีจีวร เรานุญาตโคนไม้เป็นเสนาสนะ ๘ เดือน เรานุญาตปลาและเนื้อที่บริสุทธิ์โดยส่วนสาม คือ **ไม่ได้เห็น ไม่ได้ยิน ไม่รังเกียจ**” (วินย. ๗/๓๗๔)

จะเห็นว่าทุกข้อพุทธองค์ให้ปฏิบัติตามความสมัครใจ จะทำหรือไม่ทำก็ได้ไม่บังคับ เพราะเงื่อนไขที่พระเทวทัตเสนอนั้นบังคับทุกคนตลอดชีวิต ไม่ปฏิบัติมีโทษ แต่พระสัพพัญญูทรงเล็งเห็นอินทรีย์พละ และเหตุปัจจัยภายนอกภายในของแต่ละคนต่างกัน ความแตกต่างกันของขนบธรรมเนียมประเพณี ทรัพยากร

ยุคสมัยกาลเวลา ฤดูกาล ภูมิประเทศ กฎหมาย จะเป็นข้อจำกัดทำให้ปฏิบัติไม่ได้ และทำให้การเผยแพร่ศาสนาไม่กว้างขวาง ชาวโลกก็จะเสียโอกาสที่จะได้ฟังพระสัทธรรมไป แต่ไม่ใช่ว่าไม่ดี ถ้ารูปใดปฏิบัติได้ด้วยความเข้าใจในเนื้อหาสาระเป้าหมาย ว่าทำเพื่อขัดเขลากิเลส มกน้อยสันโดษฝึกตน ดังเห็นได้จากข้อ ๒, ๓, ๔ เป็นนิสัย ๔ ในอนุศาสน์ ๘ ที่พระทุกรูปจะต้องได้รับการสอนจากอุปัชฌาย์ตอนบวช และ ๔ ข้อต้นมีใน**รัตนคัฏฐ** ๑๓ ส่วนข้อ ๕ การออกกฎแบบเด็ดขาด ทำให้การเผยแพร่ในหมู่คนที่ยังไม่เข้าใจเป็นไปได้ยาก และพระคือผู้ขอ การเลียงชีพพระต้องเนื่องด้วยผู้อื่นไม่ควรทำตนเลียงยาก จึงอนุญาตแต่แบบมีเงื่อนไขเป็นขั้นๆ มีรายละเอียด เช่น ห้ามฉันทเนื้อ ๑๐ จำพวกเด็ดขาด ห้ามฉันท**อุทิสมังสะ** อนุญาตเฉพาะเนื้อที่ตนไม่ได้เห็น ไม่ได้ยิน ไม่รังเกียจ สำหรับพระที่เห็น ได้ยิน หรือ รังเกียจ แม้แค่สงสัย ถ้าฉันทก็อาบัติทุกกฏ

การตีความนี้อาจแตกต่างกันในแง่คำจำกัดความของ **“อุทิสมังสะ, ปวัตตมังสะ, ไม่ได้เห็น, ไม่ได้ยิน”** ว่าครอบคลุมกว้างขวางละเอียดแค่ไหน พระฝ่ายเถรวาทให้นิยามว่า **ปวัตตมังสะ** คือเนื้อที่เขาฆ่าเพื่อขายคนทั่วไปตามปกติธรรมดา ไม่ได้เจาะจงฆ่าเพื่อพระ คือ **ไม่ใช่อุทิสมังสะ** เมื่อไม่ได้เห็น ไม่ได้ยินว่าเขาเจาะจงฆ่าเพื่อถวายพระ **ไม่ได้คิดสงสัย** ด้วยความบริสุทธิ์ใจ จึง**ไม่รังเกียจ**ที่จะรับถวายเนื้ออันเป็นกบปียะนั้น เมื่อพิจารณาแล้วฉันเห็นสักว่าธาตุ ไม่ได้ติดใจยินดีในรสเนื้อสัตว์ ไม่ได้ยินดีในการตายของสัตว์ ก็เป็นสิทธิตามพุทธานุญาต เมื่อจะฉันก็ต้องทำให้เหมือนดังฉันเนื้อบุตรของตนที่ตายกลางทะเลทรายที่พ่อแม่จำเป็นต้องกินเพื่อความอยู่รอด (**“ปุตตมังสสูตร”** ส.น. ๑๖/๒๔๑)

ส่วนพระที่ไม่ฉันเพราะท่านเคยได้เห็น **เคยได้ยิน** เคยมีประสบการณ์ หรือรู้เข้าใจขั้นตอนต่างๆ ในความทุกข์ทรมานทรมานเจ็บปวดของการฆ่าสัตว์นำมาเป็นอาหาร จึงสงสาร สลดสังเวช **รังเกียจ** ไม่อยากมีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องในวงจรนี้ตามวิจารณ์ญาณของท่าน ก็เป็นสิทธิของท่านตามพุทธานุญาต หรือตีความว่าการเจาะจงฆ่าสัตว์เพื่อกินเพื่อขายคือ **อุทิสมังสะ** จึง **รังเกียจ** เพราะไม่อยากไปเพิ่มอุปสงค์อุปทาน (demand-supply) ของวงจรนี้ แต่จะฉันเฉพาะ **ปวัตตมังสะ** คือสัตว์ที่ตายเอง หรือเดนเหลือจากสัตว์อื่นฆ่ากินกันเองตามธรรมชาติ ว่าเป็นเนื้อกบปิยะ ตามนิยามที่ท่านเข้าใจ

ตัวอย่างบุพพกรรมของพระพุทธเจ้า
“ในกาลก่อน เราเป็นเด็กในหมู่บ้านของชาวประมง เห็นคนทั้งหลายฆ่าปลาแล้วเกิดความโลภมันส์ ด้วยวิบากแห่งกรรมนั้น ความทุกข์ที่ศีรษะคือปวดศีรษะได้มีแล้วแก่เรา เมื่อเจ้าศากยะทั้งหลายถูกเบียดเบียน ถูกพระเจ้าวิฑูฑกะฆ่าแล้ว” (ขุ.อป.๓๒/๓๙๒) นี้แค่มนกรรมเท่านั้น ไม่ได้ฆ่าเองหรือใช้ให้เขาฆ่า ยังต้องเสวยวิบากเห็นปานนี้ กรรมและวิบากช่างลึกซึ้งยิ่งนัก เป็นอจินไตย

ตัวอย่างการสร้างสังคัมพุทธที่ถือศีล ๕ ไม่มีการเบียดเบียนสัตว์ (ข่าวจากเดลินิวส์)

“ฮือฮาเจอหมู่บ้านศีล ๕ นับหมื่นครัว ไม่กินเนื้อสัตว์ พบหมู่บ้านถือศีล ๕ กินมังสวิรัตทั้งหมู่บ้าน ๑๐,๐๐๐ หลังคาเรือนอยู่ที่ ต.นาทราย อ.ลี้ จ.ลำพูน ทั้งยังยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงของ “ในหลวง” ในการใช้ชีวิต คณะสงฆ์ภาค ๗ เตรียมเสนอ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า มิ่งมงคลจารุ ประกาศยกย่องเป็นหมู่บ้านต้นแบบการถือศีล ๕

เมื่อวันที่ ๗ พ.ค. ๒๕๕๗ พระธรรมคุณาภรณ์ (พิมพ์ ญาณวีโร) เจ้าอาวาสวัดปทุมคงคาราชวรวิหาร รองเจ้าคณะภาค ๗ กล่าวว่ จากการที่สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า มิ่งมงคลจารุ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช มีนโยบายให้คณะสงฆ์ดำเนินการโครงการหมู่บ้านศีล ๕ เพื่อส่งเสริมให้คนไทยได้ปฏิบัติศีล ๕ อย่างจริงจัง เนื่องจากทุกวันนี้สังคมประชาชนขาดศีลธรรม และเกิดความแตกแยกนั้น... ได้พบ หมู่บ้านที่น่าสนใจ คือ หมู่บ้านในตำบลนาทราย จำนวน ๑๐ หมู่บ้าน รวมกว่า ๑๐,๐๐๐ หลังคาเรือน มีการรักษาศีล ๕ โดยไม่รับประทานเนื้อสัตว์ ไม่นำสัตว์มาเลี้ยงในหมู่บ้าน ไม่ดื่มสุรา ไม่เสพสิ่งเสพติดทุกชนิด ประกอบสัมมาอาชีพ และทำสวนทำไร่ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นที่น่าประหลาดใจว่า ยังมีหมู่บ้านเช่นนี้หลงเหลืออยู่ในประเทศไทย เพราะสังคมไทย ได้มีการพัฒนาไปมาก โดยเฉพาะเรื่องของวัตถุ

พระธรรมคุณาภรณ์ กล่าวต่อไปว่า ชาวบ้านในทั้ง ๑๐ หมู่บ้านดังกล่าว ทุกคนจะยึดหลักศีล ๕ ในการดำรงชีวิต โดยทุกวันพระจะหยุดทำงาน แล้วพากันไปวัดปฏิบัติธรรม สวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิภาวนา ในวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม อ.ลี้ จ.ลำพูน นอกจากนี้ยังมีการจัดรายการท่องเที่ยวทางธรรม โดยมีกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ขับเคลื่อน ร่วมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หน่วยงานราชการ จนเกิดผลเป็นรูปธรรม

พระธรรมคุณาภรณ์ กล่าวด้วยว่า ทั้งนี้จากการสอบถามข้อมูลจากนายอุดม จันตาใหม่ นายอำเภอลี้ ทราบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็น

ชนเผ่าปอเกอญอในจ.ตาก และมาอยู่ที่นี้เมื่อประมาณ ๒๐ ปีมาแล้ว โดยติดตามมากับ **ครูบาชัยวงศาพัฒนา** อดีตเจ้าอาวาสวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม ซึ่งครูบาชัยวงศาพัฒนาได้ชวนให้มาอยู่พร้อมกับมอบที่ดินให้ทำกินครอบครัวละ ๑ ไร่ โดยมีข้อแม้ว่า จะต้องรักษาศีล ๕ ไม่กินเนื้อสัตว์ ซึ่งตอนแรกมีอยู่ไม่กี่ครัวเรือน จนมาถึงปัจจุบันมีมากถึง ๑๐,๐๐๐ ครัวเรือน ที่สำคัญชุมชนแห่งนี้ ไม่มีปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด มีแต่ความรักสามัคคีกัน ดังนั้นตนจะนำเรื่องนี้รายงานยังสมเด็จพระมหาธีรราชฆังคลาจารย์ เพื่อดำเนินการจะยกย่องให้เป็นหมู่บ้านต้นแบบ หมู่บ้านศีล ๕ เพื่อให้หมู่บ้านอื่นได้มาเรียนรู้วิธีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงศีล ๕ และทำให้สังคมเกิดความสงบสุข ด้านพระครูอุบลัมภ์สังฆกิจ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม ในฐานะเจ้าคณะตำบลนาทราย อ.ลิเกลำพูน กล่าวว่า ชาวบ้านมีศรัทธามากในครูบาชัยวงศาพัฒนา อดีตเจ้าอาวาสวัดพระพุทธบาทห้วยต้ม และยึดถือแนวทางในการปฏิบัติกรถือศีล ๕ กินอาหารมังสวิรัตตามท่านมาตั้งแต่ท่าน ยังไม่มรณภาพ และแม้ว่าท่านจะมรณภาพไปแล้วกว่า ๑๐ ปี ชาวบ้านกลุ่มดังกล่าวก็ยังถือแนวปฏิบัตินี้อยู่ โดยจะมีการคอยว่ากล่าวตักเตือนกันอยู่ตลอด และในหมู่บ้านจะไม่มี การเลี้ยงสัตว์ไว้กินเนื้อ เช่น หมู เป็ด ไก่ ซึ่งในแต่ละวันผู้ใหญ่บ้านทั้ง ๑๐ หมู่บ้านจะมีการออกตรวจพื้นที่ในหมู่บ้านทุกวันด้วย”

หลวงปู่มังสวิรัต ครูบาชัยวงศาพัฒนา (พระครูพัฒนาภิจจานุรักษ์) วัดพระพุทธบาทห้วยต้ม สอนกินมังสวิรัต

“หลวงพ่อดีเมตตาเล่าให้ผู้เขียนฟังว่าในสมัยนั้น พวกชาวเขาได้นำอาหารที่มีเนื้อสัตว์

มาถวาย แต่ท่านหิบบั่นเฉพาะที่เป็นผักเป็นพืชเท่านั้น ทำให้เขาเกิดความสงสัย ท่านจึงได้ยกเอาเรื่องในพุทธชาดกมาเทศน์ให้พวกเขาฟัง เพื่อเป็นการเน้นให้เห็นถึงกฎแห่งกรรม และผลดีของการรักษาศีล ท่านได้อยู่อบรมสั่งสอนให้พวกเขาเรียนรู้ถึงธรรมะและการรักษาศีลอยู่เสมอๆ ทำให้พวกเขาเลื่อมใสและหันกลับมานับถือพระพุทธศาสนา โดยละทิ้งประเพณีเก่าๆ ที่เคยปฏิบัติกันมา ต่อมาพวกชาวเขาเหล่านี้ก็ได้เจริญรอยตามท่าน โดยเลิกกินเนื้อสัตว์หันมากินมังสวิรัตแทน (ดังที่เราจะเห็นได้จากกะเหรี่ยงที่อพยพมาอยู่ที่หมู่บ้านห้วยต้มในปัจจุบันนี้) เมื่อท่านได้สอนพวกเขาให้นับถือศาสนาพุทธแล้ว ท่านก็จะจาริกธุดงค์แสวงหาสังฆธรรมต่อไป และถ้ามีโอกาสท่านก็จะกลับไปโปรดพวกเขาเหล่านั้นอยู่เสมอด้วยเหตุนี้ชาวเขาและชาวบ้านในที่ต่างๆ ที่ท่านเคยไปสั่งสอนมาจึงเคารพนับถือท่านมาก”

พระเจ้าอโศกเป็นนักรบมังสวิรัต ตามหลักฐานจากศิลาจารึก

จารึกหลักศิลา ๗ ฉบับ เป็นจารึกบนเสาหิน (Pillar Edicts) ทำขึ้นเมื่ออภิเชกได้ ๒๖ ปี

“ข้าฯ ได้มอบดวงตาปัญญา ด้วยวิธีการต่างๆ มากมาย ข้าฯ ได้กระทำการอนุเคราะห์แล้วด้วยประการต่างๆ แก่เหล่าสัตว์ทวิบาท สัตว์จตุบาท ปักษีณชาติ และสัตว์น้ำทั้งหลาย ตลอดถึงการให้ชีวิตเป็นทาน แม้กรรมอันดีงามอื่นๆ อีกหลายประการ ... ขอให้ชนทั้งหลายจงประพฤติปฏิบัติตามคำสอนนี้ และขอจารึกธรรมนี้จงดำรงอยู่ตลอดกาลนาน” (ฉบับที่ ๒)

“ประกาศให้สัตว์ทั้งหลายเหล่านี้ปลอดภัยจากการถูกฆ่า คือ นกแก้ว นกสาริกา หงส์ นก ... , ค้างคาว มดแดง ปลาไม่มีกระดูก ... , ปลากระเบน เต่าและกบ กระต่าย กวาง วัวต้อน สัตว์ที่อาศัยหากินในเรือน แรด นกฟิราบ และบรรดาสัตว์สี่เท้าทั้งปวงที่ไม่ใช้สัตว์ใช้งาน และมีใช้สัตว์สำหรับบริโภค

แม่แพะ แม่แกะ และแม่หมู ที่กำลังท้อง ก็ดี กำลังให้นมก็ดี ไม่พึงถูกฆ่า ลูกอ่อนของสัตว์เหล่านั้นที่อายุไม่ถึง ๖ เดือน ก็ไม่พึงถูกฆ่า ไม่พึงต้อนไก่ ไม่พึงเผาเกลือที่มีสัตว์มีชีวิตอาศัยอยู่ ไม่พึงเผาป่าเพื่อการอันหาประโยชน์มิได้ หรือเพื่อการทำลายสัตว์ ไม่พึงเลี้ยงชีวิตด้วยชีวิต

ไม่พึงฆ่าและขายปลา เนื่องในวันเพ็ญทางศาสนา คือวันขึ้น ๑๔ ค่ำ ขึ้น ๑๕ ค่ำ และแรม ๑ ค่ำ และในทุกวันอุโบสถเป็นการเสมอไป อนึ่งในวันดังกล่าว ไม่พึงฆ่าแม่เหล่าสัตว์ชนิดอื่นๆ ในป่าข้างและในเขตสงวนปลาของชาวประมง ไม่พึงต้อนสัตว์ ประทับตราม้าและโค ในวันสำคัญทางศาสนา” (ฉบับที่ ๕)

“แม่ตามถนนหนทาง ซ้ำๆ ก็ได้ให้ปลูกต้นไม้เพื่อเป็นร่มเงาให้แก่สัตว์และมนุษย์ทั้งหลาย ให้ชุดบ่อน้ำทุกกระยะ ให้สร้างที่พักคนเดินทาง ให้สร้างอ่างเก็บน้ำจำนวนมากมายในที่ต่างๆ เพื่อการใช้สอยแห่งสัตว์และมนุษย์ทั้งหลาย” (ฉบับที่ ๗)

จาริกศิลา ๑๔ ฉบับ เป็นจาริกบนแผ่นหินตามภูเขา (Rock Edicts)

“... ไม่พึงฆ่าสัตว์เพื่อบูชายัญ, ... แต่ก่อนนี้โรงครัวหลวง สัตว์ได้ถูกฆ่าเพื่อทำเป็นอาหารวันละหลายแสนตัว ครั้นมาในบัดนี้เมื่อธรรมโองการโปรดให้จาริกแล้ว สัตว์

เพียง ๓ ตัวเท่านั้นที่ถูกฆ่า คือ นกยูง ๒ ตัว และเนื้อ ๑ ตัว ก็แลสัตว์ ๓ ตัวนี้ในกาลภายหลัง ก็จักไม่ถูกฆ่าอีกเลย” (ฉบับที่ ๑)

“แถลงว่าทั่วแคว้นแคว้นและดินแดนข้างเคียงให้สร้างโรงพยาบาลสำหรับคนและสัตว์ และให้หาสมุนไพรมาปลูกสำหรับคนและสัตว์ ให้ปลูกต้นไม้และชุดบ่อน้ำไว้ให้สัตว์และคนได้อาศัยใช้บริโภค” (ฉบับที่ ๒)

“จาริกเมื่ออภิเชกได้ ๑๒ ปี ย้าไม่ให้ฆ่าสัตว์ไม่เบียดเบียนสัตว์ ให้ปฏิบัติชอบต่อหมู่ญาติและสมณพราหมณ์ ให้พระราชโอรสนัดดา ปนัดดา ส่งเสริมการปฏิบัติธรรม” (ฉบับที่ ๔)

“ในงานพิธีมงคลต่างๆ ให้ทำพิธีกรรมให้เป็น ธรรมมงคล คือ การปฏิบัติชอบต่อคนใช้และคนงาน การแสดงความเคารพนับถือครูอาจารย์ การสำรวมต่อสัตว์ทั้งหลาย การถวายทานแก่สมณพราหมณ์” (ฉบับที่ ๙)

(“จาริกอโศก” แปลโดย พระธรรมปิฎก ประยุทธ์ ปยุตโต, “ข้อสังเกตเกี่ยวกับจาริกอโศก” โดย ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษา สัตย์ ราชบัณฑิต, เว็บไซต์ธรรมจักร www.dhamajak.net)

ข้อสรุปโดย ศ.เสฐียรพงษ์ วรรณปก “จากพระพุทธเจ้าถึงพระเจ้าอโศกมหาราช” ในด้านต่างๆ จากลายสือธรรมในศิลาจารึก ... ด้านการปฏิบัติธรรม ... การคุ้มครองสัตว์ งดเว้นจากการเบียดเบียนสัตว์ โดยเฉพาะให้เลิกการฆ่าสัตว์บูชายัญอย่างเด็ดขาด พระองค์เองก็ทรงงดการเสวยเนื้อสัตว์ โดยค่อยๆ ลดการฆ่าสัตว์เป็นอาหารลงตามลำดับจนไม่มีการฆ่าและไม่มีการเสวยเนื้อสัตว์ต่อไป

โดยสรุปคือ ศิลาจารึกอโคกที่เกี่ยวกับกฎหมายห้ามทารุณสัตว์ ห้ามฆ่าสัตว์ ให้เมตตา สัตว์ ขุดบ่อน้ำ ปลูกต้นไม้ ปลูกสมุนไพรรักษาโรค. ให้สัตว์ มันคือสังคมมังสวิรัตินั่นเอง ท่านพยายามสร้างสังคมที่ไม่เบียดเบียนขึ้นมา เป็นสังคมที่เอื้อเพื่อต่อศีลข้อ ๑ กลายเป็นรากฐานพฤติกรรมประเพณีที่มั่นคงแข็งแรงให้แก่ประเทศอินเดียจนเป็นประเทศมังสวิรัตินานานับพันปี แม้ในศาสนาอื่นๆ ด้วย จนทุกวันนี้ประชากรอินเดียประมาณ ๔๐ % ก็ยังเป็นมังสวิรัตินั่นเอง

หลัก “กาลามสูตร” อย่าเพิ่งปักใจเชื่อ ๑๐ อย่าง แต่สุดท้ายพระพุทธองค์สรุปให้พิจารณาตามนี้ “เมื่อใด ท่านทั้งหลายพึงรู้ด้วยตนเองว่า ธรรมเหล่านี้เป็นกุศล ธรรม

เหล่านี้ไม่มีโทษ ธรรมเหล่านี้ท่านผู้รู้สรรเสริญ ธรรมเหล่านี้ใครสมาทานให้บริบูรณ์แล้ว เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุข เมื่อนั้น ท่านทั้งหลายควรเข้าถึงธรรมเหล่านั้นอยู่”

คำถามน่าคิด!

... เมตตา กรุณา คือ กุศลหรือไม่? มีโทษหรือไม่? ผู้รู้สรรเสริญหรือไม่? เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล หรือเพื่อความทุกข์หรือไม่? การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่เบียดเบียนสัตว์ การไม่เป็นเหตุปัจจัยให้สัตว์เจ็บทุกข์ทรมานตาย การไม่กินเนื้อสัตว์ เพราะจิตเมตตา กรุณา สงสาร ไม่อยากให้สัตว์ตาย เพราะตนมีส่วนเกี่ยวข้องเป็นกุศลหรือไม่? มีโทษหรือไม่? ผู้รู้สรรเสริญหรือไม่? เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล หรือเพื่อความทุกข์หรือไม่?

“อุตตมานิ อุปมา กร” = “พึงกระทำตนเป็นอุปมา” = “พึงเอาใจเขามาใส่ใจเรา”
= “คิดและปฏิบัติต่อผู้อื่น ดังเช่นที่คิดและปฏิบัติต่อตนเอง” (คติพจน์ประจำ ม.ม.หิตล)

(บทความนี้ เขียนในวาระเทศกาลกินเจ เพื่อต้องการให้เห็นเหตุผลความเป็นมา และความคิดความเชื่อของแต่ละฝ่ายตามที่มีอยู่จริงในสังคม ไม่ได้ตัดสินว่าฝ่ายใดถูกหรือผิด เพื่อจะได้เคารพความเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อความผาสุกของสังคม ใครทำอะไรแล้วคิดว่า ถูกต้องชอบธรรมและสบายใจก็ทำไป อนึ่ง การปฏิบัติธรรมที่จะให้ถึงความบริสุทธิ์สมบูรณ์ ต้องมีครบทั้งศีล สมาธิ ปัญญา ไม่ใช่ปฏิบัติแค่ประเด็นเล็กๆ ประเด็นเดียวจะบรรลุธรรมได้)

ประโยชน์ของการสวดมนต์

(ทางการแพทย์)*

กองบรรณาธิการ

เชื่อหรือไม่ว่าการสวดมนต์ (ไม่ว่าจะในศาสนาใด) เพื่อให้ใครสักคนหายป่วย แม้เขาจะอยู่ห่างกันคนละซีกโลก แต่พลังแห่งบทสวดมนต์นั้นสามารถเดินทางไปถึงเยวียา ความเจ็บป่วยนั้นได้ เพราะการสวดมนต์ทำให้เกิดทั้ง คลื่นเสียงที่สามารถเดินทางลึกเข้าไปในสมอง และคลื่นไฟฟ้าที่ส่งกระจายไปในชั้นบรรยากาศโลกๆ ได้

การสวดมนต์บำบัด จึงเป็นหลักการหนึ่งของ Vibrational Therapy หรือ Vibrational Medicine คือการใช้คุณสมบัติของคลื่นบางคลื่นมาบำบัดความเจ็บป่วย ซึ่งมีหลากหลายวิธี เช่น แก้อิทธิพลไฟฟ้า เครื่องนวดต่างๆ ก็เป็น Vibrational Therapy เช่นกัน แต่เป็นคลื่นไฟฟ้าเชิงฟิสิกส์ที่เกิดจากสิ่งไม่มีชีวิต ต่างจากสวดมนต์บำบัดซึ่งเป็นคลื่นที่เกิดจากสิ่งมีชีวิต

คลื่นแห่งการเยียวยา

การสวดมนต์ใช้หลักการทำให้เกิดคลื่นเสียงที่มีความสม่ำเสมอ เพื่อเข้าไปกระตุ้นร่างกายให้เกิดการเยียวยา ซึ่งหากคลื่นเสียงที่มากกระทบดังแบบไร้ระเบียบ คือประกอบด้วยเสียงที่มีความถี่ต่างๆ กัน ก็ไม่เกิดประโยชน์ต่อการบำบัด กลไกดังกล่าวเริ่มต้นเมื่อหูของเราได้ยินเสียงบทสวด ก็จะส่งสัญญาณต่อไปยังศูนย์การได้ยินที่อยู่บริเวณสมองกลีบขมับก่อนส่งไปบริเวณก้านสมอง ซึ่งเมื่อได้รับคลื่นเสียงซ้ำๆ สม่ำเสมอ ประมาณ ๑๕ นาที ก็จะหลั่งสารสื่อประสาทที่มีประโยชน์มากมาย

เสียงสวดมนต์ด้วยสมาธิเป็นยา : ให้ผลกับร่างกายเอนกอนันต์ ร.ศ. ดร. สมพร กันทรดุษฎี เตรียมชัยศรี หัวหน้าภาควิชาการพยาบาลสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลกล่าว

อธิบายเพิ่มเติมดังนี้

“สมองของเราเมื่อได้รับการกระตุ้นด้วย คลื่นเสียงซ้ำๆ สม่ำเสมอประมาณ ๑๕ นาทีขึ้นไป จะทำให้เซลล์ประสาทของระบบประสาทสมองสังเคราะห์สารสื่อประสาทหลายๆ ชนิด บริเวณก้านสมองจะหลั่งสารสื่อประสาทชื่อ ซีโรโทนิน (serotonin) เพิ่มขึ้นซึ่งมีฤทธิ์ คล้ายยานอนหลับ ช่วยการเรียนรู้ ลดความเครียด ลดอาการซึมเศร้า ลดระดับน้ำตาลในเลือด และเป็นสารตั้งต้นในการสังเคราะห์สารสื่อประสาทอื่นๆ เช่น เมลาโทนิน ซึ่งเปรียบคล้ายกับยาอายุวัฒนะ เพราะจะช่วยยืดอายุการทำงานของเซลล์ประสาท เซลล์ร่างกายให้ชีวิตยืนยาวขึ้น และยังมีคุณสมบัติช่วยให้นอนหลับเพิ่มภูมิคุ้มกัน ทำให้เซลล์สดชื่นขึ้น รวมถึงโดปามีน มีฤทธิ์ลดความก้าวร้าวและอาการจากโรคพาร์กินสัน

นอกจากนี้ ปริมาณของซีโรโทนินมีความสัมพันธ์ต่อการกระตุ้นการหลั่งสารสื่อประสาทอื่นๆ เช่น อะเซทิลโคลีน ช่วยในกระบวนการเรียนรู้และความจำ ช่วยขยายเส้นเลือด ทำให้ความดันลดลง และยังช่วยลดปริมาณอาร์กินิน วาโซเพรสซิน ซึ่งมีหน้าที่ควบคุมความก้าวร้าว ความสมดุลของน้ำ และซีโรโทนินยังช่วยลดปริมาณของสารเคมีชนิดหนึ่งที่เป็นตัวกระตุ้นการทำงานของต่อมหมวกไต ส่งผลให้ระบบประสาทส่วนกลางทำงานน้อยลง ร่างกายจึงรู้สึกผ่อนคลาย ปลอดภัย และไม่เครียด ภูมิคุ้มกันเพิ่มขึ้น” จุดสำคัญจึงอยู่ที่ร่างกายจะสามารถสร้างสารสื่อประสาทได้หรือไม่

อาจารย์สมพรเสริมว่า “หลักการสำคัญอยู่ที่ หากมีสิ่งเร้าหลายๆ ประเภทเข้ามากระตุ้นกระบวนการ

* คัดจากนิตยสาร **ชีวจิต** ฉบับแรกของเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑ เรียบเรียงโดย : ชมนาดา

ทำงานของคลื่นสมองพร้อมๆ กัน ทำให้สัญญาณคลื่นสมองเปลี่ยนไป การหลั่งสารสื่อประสาทจะสับสน ไม่มีผลในการเยียวยา สิ่งเร้านี้มาจากหลายส่วน เช่น

บางคนปากสวดมนต์ แต่คิดฟุ้งซ่านไปเรื่องอื่นก็ไม่ได้ประโยชน์ และการเกิดเสียงดังอื่นๆ เข้ามารบกวนขณะสวดมนต์ เพราะประสาทสัมผัสของมนุษย์รับรู้ได้ไวและอ่อนไหวมาก เรามีตัวประสาทรับสัญญาณมากมายเรารับสิ่งเร้าได้ทั้งจากทางปากตา หู จมูก การเคลื่อนไหว และใจ เหล่านี้ทำให้สัญญาณคลื่นสมองสับสนและเปลี่ยนไป ร่างกายก็จะสร้างซีโรโทนินได้ไม่มากพอ”

ไม่ใช่เฉพาะสารสื่อประสาทที่มีประโยชน์เท่านั้นที่เราจะได้อะไรจากการสวดมนต์แต่การสวดมนต์ยังทำให้อวัยวะต่างๆ ได้รับการกระตุ้น คล้ายกับการนวดตัวเองจากการเปล่งเสียงสวดมนต์

สวดมนต์กระตุ้นอวัยวะ

ศ. เสถียรพงษ์ วรรณปก ราชบัณฑิต อธิบายหลักการนี้ว่า “เวลาเราสวดมนต์นานๆ คำแต่ละคำจะสร้างความสั่นสะเทือนไม่เท่ากันตามฐานที่เกิดของเสียงหรือตามวิธีเปล่งเสียง แม้ว่าเสียงจะออกมาจากปากเหมือนกัน แต่ว่าเสียงบางเสียงออกมากจากริมฝีปาก บางเสียงออกมาจากปุ่มเหงือก

บางเสียงออกมาจากไรฟัน บางเสียงออกมาจากคอ ดังนั้น ถ้าเราสวดมนต์ถูกต้องตามฐานกรรมจึงเกิดพลังของการสั่น”

เมื่อเกิดพลังของการสั่น การสั่นนี้จะเข้าไปเยียวยาอาการป่วยได้อย่างไร ศ. เสถียรพงษ์อธิบายว่า “เวลาเราสวดมนต์ เสียงสวดจะไปช่วยกระตุ้นต่อมต่างๆ ซึ่งจะช่วยปราบเชื้อโรคบางชนิด จากการวิจัยของฝรั่ง พบว่าอักษร A B C D จะช่วยกระตุ้นระบบน้ำย่อย ส่วนบทสวดมนต์ในพระพุทธศาสนาเสียงอักขระแต่ละตัวมีค่านักเบาไม่เท่ากัน บางตัวสั่นสะเทือนมาก บางตัวสั่นสะเทือน

น้อยทำให้ต่อมต่างๆ ในร่างกายถูกกระตุ้น เมื่อต่อมที่ฝ่อถูกกระตุ้นบ่อยๆ สภาพอาการป่วยก็จะดีขึ้น”

นอกจากนี้ ยังมีบทความที่อธิบายเกี่ยวกับการฝึกเปล่งเสียงเพื่อรักษาโรคจากเสียงต่างๆ เช่น

โอม ..... กระตุ้นหน้าผาก

ฮัม ..... กระตุ้นคอ

ยัม ..... กระตุ้นหัวใจ

ราม ..... กระตุ้นลิ้นปี่

วัม ..... กระตุ้นสะดือ

ลัม ..... กระตุ้นก้นกบ เป็นต้น

แต่ที่สำคัญมากกว่านั้น การสวดมนต์ให้ประโยชน์ทางใจที่มีคุณค่ากับผู้สวด ร.ศ. จุฑาทิพย์ อุมะวิชนี ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สรุปว่ามี ๒ ข้อ คือ

๑. การสวดมนต์เป็นเครื่องช่วยให้เกิดสมาธิ โดยต้องสวดเสียงดังให้หูได้ยินเสียงตัวเอง และจิตใจต้องจดจ่ออยู่กับเสียงสวด เมื่อใจไม่ฟุ้งไปทีอื่น ใจอยู่กับเสียงเดียว จึงเกิดสมาธิ

๒. ถ้าเข้าใจความหมายของบทสวดนั้นๆ จะทำให้เรามีความเลื่อมใสศรัทธา เพราะบทสวดของทุกศาสนาเป็นเรื่องของความดีงาม จิตใจก็จะสะอาดขึ้น บริสุทธิ์ขึ้น เป็นการยกระดับจิตใจของผู้สวด

เมื่อร่างกายที่รับสารสื่อประสาทที่มีประโยชน์และการกระตุ้นระบบอวัยวะต่างๆ ให้ทำงานเป็นปกติเท่ากับเราได้ผ่อนคลายทั้งร่างกายและจิตใจ ย่อมทำให้ภูมิชีวิตดีขึ้นเป็นลำดับ ความป่วยก็จะดีขึ้นเป็นลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศที่อาจารย์สมพรสรุปว่าการสวดมนต์ช่วยบำบัดอาการป่วยและโรคร้ายดังต่อไปนี้ ๑. หัวใจ ๒. ความดันโลหิตสูง ๓. เบาหวาน ๔. มะเร็ง ๕. อัลไซเมอร์ ๖. ซึมเศร้า ๗. ไมเกรน ๘. ออทิสติก ๙. ย้ำคิดย้ำทำ ๑๐. โรคอ้วน ๑๑. นอนไม่หลับ ๑๒. พาร์กินสัน

สวดมนต์อย่างไรให้หายจากโรค

สวดมนต์บำบัดมีวิธีการและจุดประสงค์ที่หลากหลาย สรุปออกมาได้ ๓ แบบ

๑. การสวดมนต์ด้วยตัวเองเป็นการเหนี่ยวนำตัวเอง จึงเป็นที่มาของคำว่า Prayer Therapy ถือเป็นวิธีการที่ดีที่สุด เพราะหากใครสักคนคิดที่จะสวดมนต์ นั้นหมายความว่าเขากำลังมีความปรารถนาดีต่อตนเอง วิธีการคือ

- ❖ ควรสวดด้วยตัวเอง และไม่ควรสวดมนต์หลังกินอาหารทันที ควรทิ้งช่วงให้ร่างกายเริ่มผ่อนคลายอาจเป็นเวลาก่อนเข้านอน

- ❖ หาสถานที่ที่สงบเงียบ

- ❖ สวดบทสั้นๆ ๓-๔ พยางค์ โดยใช้เวลาประมาณ ๑๐-๑๕ นาทีขึ้นไป จะทำให้ร่างกายได้หลั่งสารซีโรโทนิน แต่หากสวดมนต์ด้วยบทยาวๆ จะได้รับความผ่อนคลายและความศรัทธา

- ❖ ขณะสวดมนต์ให้หลับตา สวดให้เกิดเสียงดังเพื่อให้ตัวเองได้ยิน

๒. การฟังผู้อื่นสวดมนต์

เป็นการเหนี่ยวนำโดยคลื่นเสียงจากผู้อื่น เช่น การฟังเสียงพระสวดมนต์ เสียงผู้นำสวดในศาสนาต่างๆ หากผู้สวดมีสมาธิ เสียงสวดนั้นจะนุ่ม ทุ้ม ทำให้เกิดคลื่นที่ช่วยเยียวยา (healing) ผู้ฟัง แต่หากผู้สวดไม่มีสมาธิ ไม่มีความเมตตา เสียงสวดที่เกิดขึ้นอาจเป็นคลื่นขื่นๆ ลงๆ นอกจากจะไม่ช่วยเยียวยาอาการป่วยอาจทำให้เสียสุขภาพได้

๓. การสวดมนต์ให้ผู้อื่น

ปรากฏการณ์มากมายที่เราเห็นในสังคม เมื่อใครสักคนเจ็บป่วย เรามักสวดมนต์อธิษฐานขอให้ ความเจ็บป่วยของเขาหายไป บางครั้งอยู่ห่างกันคนละซีกโลกเสียงสวดมนต์เหล่านั้นจะมีผลทำให้สุขภาพเขาดีขึ้นจริงหรือไม่ อาจารย์สมพรอธิบายดังนี้

คลื่นสวดมนต์เป็นคลื่นบวก เพราะเกิดจากจิตใจที่ติงามปรารถนาดีต่อผู้ป่วย และเมื่อเราคิดจะส่งสัญญาณนี้ออกไปสู่ที่ไกลๆ มันจะเดินทางไปในรูปแบบของคลื่นไฟฟ้าซึ่งมนุษย์มีเซลล์สมองที่สามารถส่งสัญญาณคลื่นไฟฟ้าและสารเคมีได้ถึงลิบยกกำลังสิบ ทำให้สามารถเดินทางไปได้ไกลๆ

บางทีพ่อกำลังป่วยหนักอยู่ที่นี้ แต่ลูกอยู่ต่างประเทศ ก็สามารถรับคลื่นนี้ได้ รู้ว่ามีใครกำลังไม่สบายที่เราเรียกว่า ลางสังหรณ์หรือสัมผัสที่หก

การรับรู้ได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้รับผู้ส่งด้วย ถ้าคนไหนรับสัญญาณคลื่นแห่งบทสวดมนต์ได้จึงได้ผลเหมือนเราเปิดวิทยุ ถ้าคนฟังปิดหูก็จะได้ยิน ดังนั้นถ้าต่างฝ่ายต่างเปิดรับคลื่นบวกที่เราส่งไปผู้ป่วยก็จะได้รับ และทำให้อาการป่วยดีขึ้นได้ ไม่ใช่เรื่องของความมหัศจรรย์ แต่เป็นหลักธรรมชาติทั่วไป

เลือกสวดมนต์อย่างไรดี

อาจารย์สมพรแนะนำว่า “นำแปลกที่บทสวดในศาสนาส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีจังหวะขึ้นๆ ลงๆ เหมือนจังหวะเพลง จะมีโทนเสียงแค่ไม้เอกไม้โทเท่านั้น สักสามสี่พยางค์ มาสวดซ้ำไปมาได้ทั้งนั้น”

พระพุทธศาสนามีบทสวดมากมายหลายบท ให้เลือกใช้ตามความชอบ ยกตัวอย่างเช่น อิติปิโส หรือนะโมตัสสะ นะโมพุททายะ หรือสัพเพสัตตา ฯลฯ เลือกท่อนใดท่อนหนึ่งแล้วสวดวนไปวนมา หรือโพชฌงค์ ๗ ที่หลายคนนิยมสวดให้ตัวเองหรือคนไข้หายป่วย

“ข้อที่น่าสังเกตคือ บทสวดโพชฌงค์ ๗ จะมีความแตกต่างจากบทสวดอื่นๆ คือ คลื่นเสียงของบทสวดจะมีแค่เสียงสระ มีแค่สองจังหวะคลื่นเสียงจากบทสวดจึงทำให้เกิดคลื่นที่เยียวยาได้ดีที่สุด”

อยากให้ตัวเองและผู้อื่นมีสุขภาพกายใจเป็นสุข และยังเป็นการน้อมนำไปเกิดกุศลจิต เริ่มได้จากการสวดมนต์เป็นประจำด้วยสมาธิ

เรื่องน่ารู้

ดอกบัว

: สัญลักษณ์แห่ง “พุทธะ”

พระภิกขุ ชุตติปัญญา

บัว เป็นพืชน้ำชนิดหนึ่ง มีต้นกำเนิดอยู่
พื้นที่เขตร้อนของทวีปเอเชีย ต่อมามนุษย์ได้
นำไปปลูกและขยายพันธุ์ไปทางแถบแอฟริกา
และยุโรป บัวนั้นแบ่งเป็น ๒ ประเภทง่าย ๆ
คือ บัวก้านแข็ง เช่น บัวหลวง และบัวก้าน
อ่อน เช่น บัวสาย บัวผัน บัวเฟื่อน แต่ละ
สายพันธุ์นั้นก็จะมีเอกลักษณ์แตกต่างกันไป
ทั้งสีกลิ่น กลีบดอกและรูปทรง

ตั้งแต่สมัยโบราณบัวเป็นอีกวัตถุดิบหนึ่ง
ที่นิยมนำมาปรุงอาหาร เป็นเมนูทั้งคาวทั้ง
หวาน ผัดสายบัว ต้มกะทิ เหง้าบัวและเมล็ดบัว
ก็มีสรรพคุณทางยามากมาย ใบบัวยังสามารถ
นำมาห่ออาหาร เมื่ออบแล้วก็ได้กลิ่นหอม
เฉพาะตัว เรียกได้ว่าบัวเป็นพืชสารพัดประโยชน์
เลยทีเดียว

ชาวอียิปต์โบราณ จะวาดภาพดอกบัวเพื่อ
ตกแต่งบนผนังสุสานขององค์ฟาโรห์ เพราะ
ถือว่าบัวเป็นดอกไม้ศักดิ์สิทธิ์ เชื่อกันว่าเป็น
สัญลักษณ์ของการกลับชาติมาเกิด ชาวพุทธ
มหายานในจีน ก็เชื่อว่าดอกบัว คือตัวแทน
ของความงามและความบริสุทธิ์ เป็นที่ประทับ
ขององค์เจ้าแม่กวนอิม

สำหรับบ้านเรา ดอกบัว ถือเป็นดอกไม้
ประจำศาสนาพุทธ นิยมนำมากราบไหว้บูชา

และเขียนตกแต่งตามผนังโบสถ์ ศาลา บน
หน้าปกหนังสือต่างๆ ก็มีภาพบัวให้เห็นอยู่เป็น
ประจำ

ในภาษาบาลี คำที่แปลว่า บัว นั้นมีอยู่
หลายคำ เช่น **สตปตฺต** (ดอกไม้ร้อยกลีบ),
ปฺนฺทริก (บัวขาว), **อุปฺพล** (เกิดในน้ำ),
กมุท (เบ่งบานบนพื้น) **ปงฺกข** (เกิดในตม)
แต่ที่น่าจะคุ้นเคยกันดี ก็คือคำว่า “**ปทุม**”

ปทุม มีบทวิเคราะห์ ว่า **ปฐฺโม** **ทุโม**
ปทุม ชื่อว่าปทุม (ป+ทุม ต้นไม้) ชื่อปทุม
เพราะเป็นต้นไม้ต้นแรก มีงานวิจัยทาง
พฤกษศาสตร์ พบว่า บัว น่าจะเป็นพืชที่มีมา
ตั้งแต่ยุคจูราสสิก หรือเมื่อประมาณ ๒๐๐-
๑๔๕ ล้านปีก่อนเรียกว่าบัวป่า ยังมีหลักฐาน
เป็นฟอสซิลใบบัวหลวงที่มีอายุกว่า ๑๐ ล้านปี
ขุดค้นพบในเหมืองทางประเทศจีนตอนบน

อีกบทวิเคราะห์หนึ่ง คือ

ปมฺหิ **ปงฺกมฺหิ** **ทวติ** **รฺหฺตฺติ** **ปทุมํ**
(ป+ทุ คติมฺหิ ในการไป+ม) ชื่อว่าปทุม
เพราะเป็นพืชน้ำที่เป็นไปในตม เป็นการกล่าว
ให้ความหมายของแหล่งกำเนิด ซึ่งมีปรากฏ
อยู่ในคถาธรรมบท โดยพระพุทธองค์ ทรง
อุปมาอุปไมยความรักกับดอกบัว ว่า

**บุพเพเว สันนิวาเสนะ
ปัจจุปปันนะหิตินะ วา
เอวัง ตัง ชายะเต เปมัง
อุปะลังวะ ยะโถทะเก**

ด้วยการอยู่ร่วมกันมาก่อน และการเกื้อกูลกันในปัจจุบัน ความรักนั้นเกิดขึ้นได้อย่างนี้ ดุจดั่งดอกบัวที่อาศัยน้ำและเปลือกตมเกิดขึ้น

และสุดท้าย วิเคราะห์ว่า

ปราโน ทุโม ปทุโม ชื่อว่าปทุม (ป+ทุม) ชื่อปทุม เพราะเป็นต้นไม้ที่เป็นประธาน

สังเกตได้ว่า เมื่อใดที่บัวบานออกดอก มันจะโดดเด่นเป็นจุดรวมสายตาคว่าสิ่งใดๆ ในสระน้ำนั้น ฐานขององค์พระประธานที่เป็นดอกบัวนั้นก็คงเป็นเช่นเดียวกัน

ผู้เขียนจะลองเชื่อมความสัมพันธ์ของบัว โดยยึดโยงเข้ากับพระรัตนตรัยเพื่อให้เห็นถึงความผูกพันของพุทธศาสนาและไม้น้ำชนิดนี้

ดอกบัวกับพระพุทธ

ภายหลังจากพระพุทธองค์ตรัสรู้ได้ไม่นาน ได้มีพราหมณ์คนหนึ่งชื่อว่าโถณะ เห็นพระรัศมีผิวพรรณผุดผ่องของพระพุทธเจ้า เกิดความสงสัยขึ้นจึงเข้าไปทูลถามว่า ท่านเป็นเทวดาใช่หรือไม่? หรือเป็นคนธรรพ์? หรือเป็นยักษ์? หรือเป็นมนุษย์? แต่พระพุทธองค์ได้ทรงปฏิเสธ ไม่รับคำใดๆ แล้วตรัสตอบว่า “เราไม่ได้เป็นสิ่งที่ท่านกล่าวมาแล้วทั้งหมด เพราะอาสวะทั้งหลายที่เป็นเหตุทำให้เป็นสิ่งนั้น เราละได้สิ้นแล้ว”

พระพุทธองค์ ก็ทรงเปรียบพระองค์เองอีกว่า “ดอกบัวเขียว บัวหลวง หรือบัวขาว, มันเกิดในน้ำ เจริญในน้ำ โผล่ขึ้นตั้งอยู่พ้นน้ำ น้ำไม่เปียกติดมันได้ ฉันทใดก็ฉันทนั้นพราหมณ์

เรานี้เกิดในโลก เจริญในโลกก็จริง แต่เราครอบงำโลกเสียได้แล้ว อยู่ในโลกโดยที่โลกไม่ฉาบทาแปดเปื้อนเราได้”

พราหมณ์ ท่านจงจำเราไว้ว่า เป็น “พุทธะ” ดังนี้เถิดฯ

ดอกบัวกับพระธรรม

บุตรนายช่างทองคนหนึ่ง ได้บวชเรียนอยู่กับพระสารีบุตรที่วัดพระเชตุวัน พระสารีบุตรเพราะเห็นว่ายังหนุ่มทั้งยังมีรูปร่าง น่าจะเป็นผู้มีราคะมาก จึงเลือกสอนอสุภกรรมฐานให้พิจารณา ผ่านไป ๔ เดือน แม้กรรมฐานความไม่สวยไม่งามของร่างกายนั้น ก็ไม่ปรากฏแก่ภิกษุหนุ่ม พระสารีบุตรจึงตัดสินใจพาไปกราบทูลกับพระศาสดา เพื่อขอให้มีภูฐานที่เหมาะสม

พระพุทธองค์ตรวดดูบุพกรรมของภิกษุรูปนี้แล้ว ก็พบว่า แต่เดิมท่านทำงานเป็นช่างทองมา ๕๐๐ ขาติ แล้วจึงเนรมิต ดอกบัวทองคำ แล้วให้ภิกษุหนุ่มนั่งมอง ทำสมาธิบริกรรมว่า “โลहितก โลहितก” หรือ สีแดงๆ กระทั่งจิตระงับซึ่งนิรณเข้าสู่จุดตถภูมิตถะ เมื่อทรงเห็นเป็นเช่นนั้น จึงอธิษฐานให้ดอกบัวค่อยๆ เที่ยงแห้งทีละน้อยๆ เมื่อภิกษุออกจากสมาธิ ก็เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของดอกบัวทอง พิจารณาเห็นทุกขลักษณะและอนิจจลักษณะ น้อมความไม่เที่ยงแท้ของสังขารทั้งปวง พระศาสดาจึงเปล่งพระรัศมี ตรัสพระคาถาว่า

**อุจฉินทะ ลินะหะมัตตะโน
กุมุทัง สาระทิกังวะ ปาณินา
สันติมีคคะเมวะ พุทธะยะ
นิพพานัง สุคะเตนะ เทลิตัง.**

เธอจงตัดความเยื่อใยของตนเสีย เหมือนบุคคลถอนดอกโกมุทที่เกิดในสทรทกาลด้วยมือ จงเจริญทางแห่งสันติทีเดียว เพราะพระนิพพาน อันพระสுகตแสดงแล้ว.

ทางแห่งสันตินั้นก็คือ อริยมรรคมีองค์ ๘ ขณะที่สิ้นเสียงพระคำรัสของพระพุทธองค์ ขณะนั้นเองภิกษุบุตรนายช่างทองก็บรรลุธรรม สำเร็จเป็นพระอรหันต์

ดอกบัวกับพระสงฆ์

“ธรรมที่เราบรรลุแล้วนี้เป็นธรรมลึกยากที่จะเห็นได้ สัตว์อื่นจะตรัสรู้ตามได้ยาก เป็นธรรมสงบระงับ ประณีต ไม่เป็นวิสัยที่จะหยั่งลงได้ด้วยความคิด เป็นธรรมละเอียด” นี่เป็นหวังพระดำริหนึ่งของพระพุทธองค์ หลังจากได้ทรงตรัสรู้อรุณตรัสสัมโพธิญาณ

จากนั้นพระองค์ก็มีจิตน้อมไปในความขวนขวายน้อย ไม่น้อมไปเพื่อการแสดงธรรม ครั้งเมื่อทำวสหมบตีพรหม ได้ทราบความ ก็รีบลงมายังโลก กราบบังคมทูลขอพระพุทธเจ้า ให้ทรงแสดงธรรมโปรดสัตว์เกิด โดยให้เหตุผลว่า “สัตว์ผู้มีกิเลสในจักขุน้อยยังมีอยู่ หากพระผู้มีพระภาคไม่แสดงธรรม สัตว์เหล่านั้น อาจจะหมดโอกาสในการบรรลุธรรมไป”

พระพุทธองค์ทรงอาศัยเหตุของคำอาราธนา จากท้าวมหาพรหม และพระมหากษัตริย์คุณอย่างหาที่สุดไม่ได้ จึงใช้พุทธจักขุตรวจดูหมู่สัตว์ และทรงพบว่า ผู้มีอินทรีย์แก่กล้าก็มี อ่อนก็มี สอนให้รู้ได้ง่ายก็มี สอนให้รู้ยากก็มี เปรียบได้กับ กอบัวต่างๆ ที่เกิดในน้ำ เจริญในน้ำ บ้างก็จมอยู่ในน้ำ ไม่พ้นน้ำ บ้างก็ตั้งอยู่เสมอน้ำ และที่ตั้งขึ้นพ้นน้ำ น้ำไม่ติดก็มี หรือที่เราทราบกันดีว่า ทรงพิจารณา “บัว ๓ เหล่า” แล้วจึงตรัสพระคาถาว่า

อะปารุตา เตสัง อะมะตัสสะ ทวารายะ
โย โสตะวันโต ปะมัญจันตุ สัทธัง
วิหิงสะสัจญี ปะคุณัง นะ ภาสิง
ธัมมัง ปะณีตัง มะนุเชสุ พรหมเมติ.

ดูก่อนพรหม เราเปิดประตูมตนิพพานแล้ว เมื่อสัตว์ทั้งหลายผู้มีโสดจงปลงศรัทธา มาเกิด เราสำคัญว่าจะลำบาก จึงไม่กล่าวธรรมอันคล่องแคล่วประณีตในมนุษย์ทั้งหลาย.

เมื่อพระผู้มีพระภาคทรงพิจารณาหาบุคคลที่เหมาะสมได้แล้ว ก็เสด็จไปแสดงธัมมจักกัปปวัตตนสูตรโดยมีพระอัญญาโกณฑัญญะได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน เกิดมีพระสงฆ์รูปแรกขึ้นในโลก รัตนะ ครบ ๓ ประการในวันอาสาฬหบูชา เมื่อสองพันหกร้อยกว่าปีที่แล้ว

ยังคงมีเกล็ดเล็กๆ น้อยๆ เกี่ยวกับดอกบัว และคติความเชื่อพุทธศาสนาอีก เช่น วันประสูติของเจ้าชายสิทธัตถะ ได้มีดอกบัว ๗ ดอกมารองรับฝ่าพระบาท อาจจะเป็นคติเพื่อสื่อความหมายถึงธรรมะของพระพุทธองค์ในวันที่จะแผ่ไปถึง ๗ แคว้นใหญ่ในชมพูทวีป หรือ ในวันเสด็จออกบวชเหล่าเทวดาช่วยกันถักทอผ้าจีวรที่ทำมาจากใยบัวอันเป็นทิพย์มีเนื้อละเอียดและประณีตยิ่งให้สมกับบุญญาบารมีของพระโพธิสัตว์ผู้จะมาตรัสรู้ธรรม ซึ่งปัจจุบันนี้ที่ประเทศเมียนมาร์ก็ยังคงมีการถักทอจีวรใยบัวจริงๆ กันอยู่ บัวนั้นจะเก็บจากทะเลสาบอินเล มีขั้นตอนวิธีเก็บ วิธีถักทอ ย้อมสีที่ละเอียดปราณีตมาก เสร็จแล้วก็จะนำไปถวายแด่พระมหาเถระหรือพระผู้ทรงพระไตรปิฎก

จากสมัยพุทธกาลจนถึงทุกวันนี้ จะเห็นได้ว่าศาสนาพุทธและบัว มีความสัมพันธ์

เชื่อมโยงอยู่เสมอมา พระพุทธองค์เปรียบดอกบัวให้เป็นประหนึ่งตัวแทนของพระองค์เอง ทรงหยิบยกดอกบัวมาเป็นสื่อในการสอนธรรมะอย่างได้ผล ทั้งสมณะและวิปัสสนา และเพราะดอกบัวนี้เอง พระพุทธองค์ทรงทราบถึงความแตกต่างของสัตว์โลก เป็นนิมิตในการตัดสินใจแสดงธรรม ให้มีผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน พันทุกข์ได้ตามพระพุทธองค์ท่านอย่างมากมาย

สมัยเด็กๆ หลายท่านคงเคยมีผู้ใหญ่สอนว่าให้ตั้งใจพนมมือสวยๆ เหมือนดอกบัวตูม สร้างอุบายให้ได้ๆ ตั้งใจพนมมือ ก่อนจะไหว้พระ กราบพระหรือสวดมนต์ เป็นความนอบน้อมต่อพระรัตนตรัยด้วยร่างกาย ก่อนที่จะสวดสาธยายพระธรรมคำสอนของพระ-

บรมศาสดาที่บรรพบุรุษยังคงสืบทอดต่อกัน มาจนถึงพวกเราจวบจนปัจจุบันนี้

ด้วยร่างกายที่อ่อนถวยเป็นเครื่องสักการะบูชา ด้วยวาจาที่เปล่งเสียงกล่าวธรรมอันประเสริฐ และด้วยจิตใจที่ระลึกถึงพุทธคุณ ธรรมคุณ และสังฆคุณ ทั้งหมดนั้น คือสิ่งที่เราพึงน้อมนำมาปฏิบัติ เปลี่ยนจากศรัทธาของเราทั้งหลายให้เป็นความเพียร เจริญไตรสิกขา เป็นผู้มีศีลหนักแน่นมั่นคงเปรียบเสมือนพื้นแผ่นดินรองรับสมาธิ ที่เปรียบได้กับน้ำใสเย็น พิจารณาขั้นธทั้ง ๕ ด้วยปัญญาให้แสงสว่างแจ่มแจ้งจากพระอาทิตย์ เมื่อเหตุปัจจัยสมบูรณ์พร้อมเมื่อนั้น “ดอกบัวแห่งพุทธะ” ก็จะค่อยๆ แยมบานภายในจิตใจของเรา

ปรียัติ ตุง เพื่อนกัน

ปฏิบัติ จิตน้ำลง

ปฏิเวธ เปรียบบัวบก

ผ่าน แสงรวี แยม

กรอบ วง

เก็บแก้ม

ประดับรอบ สระเอย

ผลิแต่่ม พระสัทธรรมฯ

ในกระแสข่าว

พระมหามงคลกานต์ (กลางพนม) จีตรัมโม
กับ ๑๕ ปริญา ที่อุทิศให้กับญาติโยม

กองบรรณาธิการ

หากชีวิตเกิดมาเพื่อการศึกษา และพัฒนาตนให้ไปสู่ความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ชีวิตของพระมหามงคลกานต์ (กลางพนม) จีตรัมโม วัย ๓๖ ปี นับว่าเป็นชีวิตที่ประสบความสำเร็จแล้วในระดับหนึ่ง แต่การศึกษาจะมีประโยชน์อันใด หากการศึกษานั้นไม่ได้เกื้อกูลกับสังคม ทำสังคมให้ดีขึ้น สามารถช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ได้ สำหรับพระมหามงคลกานต์ ท่านยืนยันว่า ท่านอุทิศการศึกษาของท่านให้กับญาติโยม

เด็กชายมงคลกานต์ กลางพนม ถือกำเนิดในครอบครัวคนยากจนในจังหวัดสุรินทร์ และเหมือนโรคซ้ำกรรมซัดชีวิตของเด็กชายน้อย เพราะพ่อแม่มาเสียชีวิตไปทั้งคู่ เมื่อหนุ่มน้อยอายุเพียงเจ็ดขวบ พี่น้องต้องแยกย้ายกันไปอยู่ตามบ้านญาติ ตัวเด็กชายมงคลกานต์เองก็ไปอยู่กับญาติซึ่งก็มีฐานะยากจนเช่นกัน ทำให้โอกาสทางการศึกษาหมดไปด้วย โชคดีที่มีโรงเรียนวัดอยู่ใกล้บ้าน เด็กชายมงคลกานต์ได้เข้าไปป้วนเปียนอยู่ในวัด รับผิดชอบในวัด จนหลวงพ่อเจ้าอาวาสส่งเสริมให้เรียนหนังสือตั้งแต่ชั้นประถม ๑ จนถึงชั้นประถม ๖

เมื่อจบชั้นประถม ๖ แล้ว หลวงพ่อบอกว่าหมดทุนที่จะส่งให้เรียนต่อ หากต้องการเรียนต่อต้องบวชเป็นสามเณร ขณะนั้นเด็กชายมงคลกานต์มีอายุ ๑๒ ปีก็ตัดสินใจบวชเป็นเณรตามคำแนะนำของหลวงพ่อ เรียนปริยัติธรรมควบคู่ไปกับการเรียนมัธยมศึกษา ใช้เวลาเพียง ๔ ปีก็จบมัธยมปลายสายวิทย์ คณิตศาสตร์

พระมหามงคลกานต์บอกว่า การที่ได้บวชเป็นเณรด้วยมีข้อดีหลายประการ ทำให้ได้เรียนธรรมะ ได้สวดมนต์ทำวัตร เข้าใจบทสวดต่างๆ เป็นอย่างดี ได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก ทั้งยังได้ขัดเกลาดนเองให้เจริญก้าวหน้า ตั้งแต่การขัดเกลาดนเอง และการศึกษาเล่าเรียน

หลังจากจบมัธยมหกแล้ว พระมหามงคลกานต์ สามารถเอ็นทรานซ์เข้ามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่แรกท่านคิดว่า จะลาสิกขาเพื่อไปเรียนในมหาวิทยาลัย พอดีหลวงพ่อผู้ส่งเสียท่านมาตลอด อาพาธหนัก ทำให้ท่านมหาฯ ต้องไปถวายการอุปฐากอย่างใกล้ชิด และตัดสินใจไม่เรียนต่อ และไม่สึก

ระหว่างนั้น ท่านก็พิจารณาว่า คนเราเกิดมาทำไม มีชีวิตไปเพื่ออะไร แล้วตัวเองต้องการอะไรกันแน่

เมื่อหวนระลึกถึงอดีตที่เผชิญกับความ
 แร้นแค้นยากจน เคยคิดว่าถ้าเรียนหนังสือสูงๆ
 น่าจะเป็นหนทางติดตัวเองให้พ้นไปจากสภาพ
 นั้น ก็พยายามขยันหมั่นเพียรมาโดยตลอด
 จนมีผลการเรียนที่น่าพอใจตลอดมา จนกระทั่ง
 มาถึงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเรียนว่า จะเรียน
 ไปทำไม เป้าหมายในอนาคตคืออะไร

แล้วท่านก็ได้คำตอบว่า หากท่านมีความ
 รู้ในหลากหลายสาขา ท่านก็จะสามารถช่วย
 เหลือญาติโยมที่ขาดที่พึ่ง และทำอะไรผิดพลาด
 จนเป็นความหายนะในชีวิต บางทีเพียงแค่รู้
 นิดเดียวเท่านั้น ก็อาจทำให้รอดพ้นความวิบัติ
 ต่างๆ ไปได้ ปัญหาคือ ใครล่ะจะเป็นผู้ให้
 คำแนะนำแก่พวกเขาได้

ด้วยเหตุนี้ ท่านจึงได้ตัดสินใจเรียนต่อจน
 ได้ปริญญาบัตร ๑๕ ใบ ภายในระยะเวลา
 ๒๐ ปี เริ่มเรียนปริญญาแรกที่มหาจุฬาลงกรณ
 ราชวิทยาลัย ที่จังหวัดเชียงใหม่ และระหว่าง
 เรียน มจร. ก็ลงทะเบียนเรียนอีก ๒ ปริญญา
 ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัย
 สุโขทัยธรรมมาธิราช ใช้เวลาเรียนจบพร้อมกัน
 ทั้ง ๓ ปริญญา จากนั้น ลงเรียนเพิ่มเติม
 อีก ๒ ปริญญา ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 และมหาวิทยาลัยนเรศวร ขณะเดียวกันก็ศึกษา
 ต่อปริญญาโทพร้อมกันไปด้วย

ผู้อ่านคงอยากทราบเคล็ดลับในการเรียน
 ของท่านว่าทำได้อย่างไร เรื่องนี้ท่านเปิดเผย
 อย่างหมดเปลือกว่า

“อาตมาอ่านหนังสือรอบเดียวก็จำได้หมด
 แล้ว เรียกว่าสนุกกับการเรียนมาก และค่อนข้าง
 ที่จะตั้งใจแน่วแน่ ตั้งเป้าไว้เลยว่า วันหนึ่งต้อง
 อ่านหนังสือให้ได้ ๑๒ ชั่วโมง และจะไม่ออก
 ไปไหน จะลุกจากโต๊ะหนังสือเฉพาะเวลาฉัน

และทำกิจของสงฆ์เท่านั้น นอกนั้นจะอ่าน
 หนังสือตลอดเวลา”

ท่านเผยว่า เมื่ออายุมากขึ้น สมรรถภาพ
 ในการทรงจำด้อยลงกว่าเมื่อตอนเป็นเด็ก
 การอ่านหนังสือ ต้องมีครั้งที่สอง จากที่เคย
 อ่านครั้งเดียวก็จำได้แล้ว แม้จะเป็นเช่นนั้น
 ท่านก็ไม่คิดจะเลิกเรียนหนังสือ ยังคงเรียนต่อ
 ไปในหลายสาขาวิชา เช่น กฎหมาย สังคม
 ปรัชญา พุทธศาสนา เศรษฐศาสตร์ การตลาด
 ฯลฯ หากท่านคิดจะช่วยญาติโยมที่มาจาก
 หลายระดับ ทั้งคนยากจน คนฐานะปานกลาง
 ญาติโยมบางคนก็เป็นนักธุรกิจ มีหลากหลาย
 มาก บางทีเขาก็มาปรึกษาหาทางออกกับปัญหา
 ของเขา เราก็สามารถจะให้คำแนะนำได้จาก
 วิชาความรู้ที่เรามี ร่วมกับธรรมะในพระ-
 พุทธศาสนา เรียกว่าการเรียนทั้งหมดของเรา
 นั้น นอกจากจะเสริมปัญญาบารมีของตนเอง
 แล้ว ยังเป็นการช่วยเหลือญาติโยม ช่วยเหลือ
 สังคม ช่วยเหลือผู้คนที่ไม่มีที่พึ่ง

ท่านย้ำว่า พุทธศาสนิกชนควรมีที่พึ่งที่
 บริสุทธิ์ เป็นความรู้ที่เป็นวิชาการแท้ๆ ไม่มี
 สิ่งปลอมปนแอบแฝง ดังนั้น ท่านจึงจะเรียน
 ต่อไปเรื่อยๆ ไม่หยุดอยู่แค่ ๑๕ ปริญญาแค่นี้
 จะเรียนไปจนถึงอายุ ๖๐ ปี เพราะโลกทุก
 วันนี่ เปลี่ยนแปลงเร็วมาก เปลี่ยนแปลงทุกวัน
 การเรียนก็ไม่ได้เป็นภาระอันใด ก็เรียนไปเรื่อยๆ
 ท่านย้ำอีกว่า เราต้องไม่ทำตัวเป็นชาลันถ้วย
 เตรียมพร้อมที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ

ปัจจุบันพระมหามงคลกานต์ เป็นเจ้า
 อาวาส ณ วัดแห่งหนึ่งในจังหวัดสุรินทร์
 ร่วมกับทำงานสอนวิชาพุทธศาสตร์ ที่มหา
 จุฬาลงกรณ์ วังน้อย ออยุธยา ท่านมีโครงการ
 ที่คิดจะทำคือ อุทยานการเรียนรู้ ที่จังหวัด

สุรินทร์ ขณะนี้มีที่ดินแล้ว ๔ ไร่ จะค่อยๆ ก่อสร้างศูนย์การเรียนรู้วิชาการต่างๆ พุทธศาสตร์ เกษตรกรรม และวิชาการอื่นๆ ท่านบอกว่า ทางเหนือมีท่าน ว. วชิรเมธี เป็นผู้นำด้านการเผยแผ่ ทำห้องสมุด และศูนย์การเรียนรู้ในลักษณะเดียวกันนี้ ที่อีสานก็จะมีการเป็นผู้นำทำโครงการนี้ให้สำเร็จ เพื่อความเจริญก้าวหน้าทางปัญญาของชุมชน

นับเป็นอีกตัวอย่างของพระภิกษุที่อุทิศตนให้กับการศึกษา เพื่อที่จะมารับใช้พระศาสนา และญาติโยม ด้วยเพราะตระหนักดีว่า ระหว่างพระกับญาติโยมมีความผูกพันกันอย่างแยกไม่ได้ พระพุทธองค์ทรงบัญญัติสิกขาบทมาเพื่อให้พระต้องพึงญาติโยมด้วยปัจจัยสี่ หากพระไม่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ไม่เอื้อเพื่อเกื้อกูลแก่ญาติโยมตามควรแก่กรณี ญาติโยมก็อาจสิ้นศรัทธาในพระศาสนา พระศาสนาก็อยู่ไม่ได้ และพระสงฆ์ในฐานะผู้นำทางจิตใจและสติปัญญา จึงสมควรแล้ว ที่จะอนุเคราะห์ญาติโยม ทั้งปวงทางจิตใจและสติปัญญา ดังที่พระมหามงคลกานต์ ได้อุทิศตนเองให้กับการศึกษา ทั้งทางธรรมและทางโลก ด้วยเป้าหมายจะสรรสร้างสังคมอุดมปัญญาให้เกิดขึ้นในดินแดนถิ่นกำเนิด ขออนุโมทนาในกุศลเจตนาอัน และหวังว่าจะได้เห็นอุทยานการเรียนรู้ที่ท่านกำลังทำสำเร็จในอนาคต.

ปริญญาและวิทยฐานะทางการศึกษา

นักธรรมเอก เปรียญธรรม ๙ ประโยค

พุทธศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับ ๑
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

นิติศาสตร์, การบริหารการศึกษา การสอนมัธยมศึกษา (เกียรตินิยม) รัฐศาสตร์,

การศึกษานอกระบบ, เทคโนโลยีการอาหาร
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

การบริหารรัฐกิจ, สังคมวิทยา และมนุษยวิทยา, ประวัติศาสตร์, สื่อสารมวลชน, ภาษาไทย มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ปริญญาโท

พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยานิพนธ์
ดีเด่น) มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
นเรศวร

ปริญญาเอก

ศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (วิทยานิพนธ์
ยอดเยี่ยม) มหามกุฏราชวิทยาลัย

เรื่องเล่าสำหรับเยาวชน

ข้อคำธรรมะ: แม่เพียงคำเดียวก็มีคุณค่ามาก

เรื่องของตั้มพทาฐิกะ: (จอมโจรเศรษฐาแดง)

ปาโอบ

เก็บความจาก The Treasury of Truth (Dhammapada)
ของ Ven. Weeragoda Sarada Mahathero

ขณะประทับอยู่ ณ เขตวันมหาวิหาร ในกรุงสาวัตถี พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสเล่า เรื่องนี้ ซึ่งเป็นเรื่องของเพชรฆาตตั้มพทาฐิกะ

ตั้มพทาฐิกะรับราชการในราชสำนักของ พระเจ้าปเสนทิโกศล มีหน้าที่เป็นเพชรฆาต ประหารชีวิตเหล่าอาชญากรที่กระทำความผิดร้ายแรง และต้องโทษถึงประหาร โดยทำหน้าที่นี้อย่าง ต่อเนื่องยาวนานถึง ๕๕ ปี ชีวิตก็ล่วงเข้าสู่ วัชชรา ไม่มีกำลังวังชาพอที่จะตัดคอนักโทษ ประหารด้วยการลงดาบเพียงครั้งเดียวได้อีก ต่อไป และก็ถึงเวลาที่เขาเกษียณอายุราชการ เขาบอกกับครอบครัวว่า “ฉันต้องการกิน ข้าวต้มที่ปรุงด้วยนมหวาน” แล้วเขาก็เดินไปที่แม่น้ำพร้อมด้วยเสื้อผ้าใหม่ มาลัยดอกมะลิ เมื่ออาบน้ำเสร็จก็ทาผิวด้วยน้ำมันหอม แต่ง กายด้วยเสื้อผ้าที่เตรียมมา แล้วคล้องพวงมาลัย ดอกมะลิ เป็นอันว่าเสร็จสิ้นการอาบน้ำ แล้ว เดินกลับบ้าน ลงนั่งในที่นั่งอันสมควร

ระหว่างที่เขาไปอาบน้ำ ที่บ้านของเขาได้ เตรียมข้าวต้มที่ปรุงด้วยนมหวานและเนยซี ร้อมน้ำสะอาดสำหรับล้างมือไว้ให้เขาเรียบร้อย ตามคำสั่งของเขา ระหว่างนั้น พระสารีบุตร ได้เดินมาถึงประตูบ้านของตั้มพทาฐิกะ เขา มองออกไปเห็นพระสารีบุตรยืนอยู่เช่นนั้น ก็

เกิดศรัทธาอย่างแรงกล้าว่า “เราฆ่าคนมา มากมาย ไม่เคยได้ชวนชวายเป็นบุญเลย” จึง รีบลุกออกไปต้อนรับ ถวายสักการะ แล้ว นิมนต์พระสารีบุตรให้เข้ามาในบ้านของตน ถวายอาหาร รวมถึงข้าวต้มหวานที่เตรียมไว้ นั้น ตัวเขาเองยืนอยู่ใกล้ๆ ถวายการพัด และ รออุปัฏฐากอย่างตั้งใจ

เมื่อพระสารีบุตรฉันภัตตาหารเสร็จ ก็ได้ แสดงธรรมแก่ตั้มพทาฐิกะ แต่เขาไม่สามารถ ส่งใจไปตามพระธรรมนั้นได้ เนื่องจากติดข้อง อยู่กับความคิดคำนึงถึงเรื่องราวในอดีต ที่ได้ ประหารชีวิตคนมามากมายนับไม่ถ้วน พระ- มหาเถระล่วงรู้วาระจิตของตั้มพทาฐิกะ จึงหา กุศโลบายมาช่วยเหลือเขา โดยถามเขาว่า เขาประหารชีวิตโจรเพราะชอบทำ หรือต้อง ทำเพราะเป็นหน้าที่ ตั้มพทาฐิกะตอบว่า เป็นเพราะหน้าที่การงาน แต่ในความเป็นจริง เขาไม่ได้มีความประสงค์เช่นนั้นเลย พระ- สารีบุตรกล่าวว่า “ถ้าเช่นนั้น เธอผิดหรือไม่”

ตั้มพทาฐิกะคิดหาคำตอบ แล้วจึงได้ตอบ พระมหาเถระไปว่า “ถ้าเช่นนั้น ก็ไม่น่าจะใช่ ความผิด” คิดได้ดังนี้ จิตใจของเขาก็สงบลง ไม่ฟุ้งซ่านซัดส่ายอีกต่อไป เขาขอให้พระ- สารีบุตรแสดงธรรมต่อไป และเขาก็ตั้งใจฟัง

ด้วยดี จนกระทั่งบรรลुโสดาปัตติมรรค เป็นพระโสดาบันในที่สุด หลังจากพระสารีบุตรแสดงธรรมจบแล้ว ตัมพทาฐิกะได้เดินตามไปส่งพระสารีบุตร ในระหว่างทางกลับบ้าน วัตัวหนึ่ง (ปีศาจจำแลงกาย) ได้วิ่งเข้ามาขวิด ตัมพทาฐิกะจนถึงแก่ความตาย

คำคั้นนั้น สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าได้เสด็จมา ณ ที่ประชุมสงฆ์ ทรงสดับข่าวเรื่องความตายของตัมพทาฐิกะ แล้วมีผู้ทูลถามว่า เมื่อตัมพทาฐิกะตายไปแล้วเขาจะไปสู่ภพภูมิใด พระพุทธองค์ตรัสตอบว่า แม้ตัมพทาฐิกะได้สังหารคนมาตลอดชีวิต แต่เพราะเขาได้ฟังธรรมจากพระสารีบุตร จนกระทั่งได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน การได้ฟังธรรมก่อนตายและสามารถเข้าถึงธรรมได้ในระดับหนึ่ง ทำให้เขาไปอุบัติในดุสิตเทวโลก พระสงฆ์ทั้งหลายฟังดังนั้นรู้สึกประหลาดใจมากกว่าคนที่ทำบาปมาตลอดชีวิต จึงได้เสวยผลสูงส่งถึงปานฉะนี้ หลังจากฟังธรรมเพียงครั้งเดียว พระพุทธองค์ทรงอธิบายว่า “ความยาวของ

พระธรรมเทศนามิได้มีผล เพราะแม้เพียงคำเดียว สมเหตุผล ก็อาจให้ผลประโยชน์อย่างมากก็เป็นได้”

แล้วตรัสเป็นพระคาถาความว่า

“ถ้อยคำที่แสดงพันคำ ไม่มีคุณค่าเท่ากับคำเดียวที่มีความหมาย ที่มีคุณค่าที่ได้ฟังแล้วย่อมได้ความสงบ.”

พระธรรมบทเรื่องนี้เน้นเรื่อง การได้ยินได้ฟังในสิ่งที่ดี (ธรรมะ) มีประโยชน์ และมีค่าสูงส่ง จนสามารถยกระดับจิตใจของคนที่เคยทำบาปอกุศล ให้ขึ้นสู่ระดับที่สามารถบรรลุธรรมได้ เหมือนเช่นที่ตัมพทาฐิกะ ที่แม่จะทำหน้าที่เป็นเพชรฆาตมานานถึง ๕๕ ปี ก็บรรลุเป็นพระโสดาบันได้สำเร็จ

เรื่องนี้จึงเป็นอุทาหรณ์สอนใจว่า ควรสดับฟังแต่สิ่งที่ดีมีประโยชน์ จะช่วยให้ชีวิตเจริญก้าวหน้าพัฒนาไปสู่ปัญญา และความสงบทางจิตใจ จนถึงความสิ้นทุกข์ในที่สุด

พระวิปัสสนาจารย์ จากเมียนมาร์เยือน วัดจากแดง

พระอาจารย์เรวตะ จากประเทศเมียนมาร์ ได้รับนิมนต์จากคุณกิงกาญจน์ อารักษ์พุทธนันท์ ให้มาสอนที่สำนักศูนย์ปฏิบัติกรรมฐาน สาขาของพระวิปัสสนาจารย์ใหญ่ พะเอ้า ตอยะ ที่จังหวัดอ่างทอง เมื่อวันที่ ๓๐ ส.ค. ๒๕๕๘ ที่ผ่านมา ความที่ท่านมีความรู้ทางด้านกรรมฐานอย่างลึกซึ้ง และก่อนบวชได้ศึกษาในต่างประเทศทำให้ท่านมีความรู้ และสามารถสื่อออกมาเป็นภาษาได้หลายภาษาตั้งแต่ อังกฤษ พม่า ไทย แนวการสอนของท่านเป็นแบบอานาปานสติภาวนาโดยเริ่มสอนตั้งแต่การเตรียมทำนั่ง การสังเกตลมหายใจ และตอบปัญหาการปฏิบัติภาวนาจากญาติโยม และพระภิกษุที่มาพร้อมฟังอย่างเป็นกันเอง ท่านมี

ใต้ฟ้าวัดจากแดง

กองบรรณาธิการ

บุคลิกนุ่มนวล อ่อนน้อมอย่างยิ่ง ท่านมีพรรษา ๑๖ พรรษา ได้หักท่ายและบอกกล่าวแก่ภิกษุผู้มีพรรษามากกว่า มิให้ทำความเคารพกราบไหว้ท่าน เมื่อได้แนะนำการปฏิบัติและตอบปัญหาพอสมควรแก่เวลา ทางวัดก็นิมนต์ให้ท่านฉันภัตตาหารเพล ตอนบ่ายได้เปิดโอกาสให้โยมชาวพม่าได้พบปะฟังธรรมจากท่านอีกรอบหนึ่ง

กองทุนปลูกรากแก้วศาสนทายาท มอบทุน การศึกษาให้วัดจากแดง

๑๔ ก.ย. ๙.๓๐ น. ที่สุธรรมศาลา คณะสงฆ์วัดจากแดง นำโดยพระอาจารย์มหาประนอม ธรรมลังกาโร รองเจ้าอาวาส ได้ถวายเป็นการต้อนรับพระเดชพระคุณพระธรรมบัณฑิต เจ้าอาวาสวัดพระรามเก้าฯ กรรมการมหาเถรสมาคม และพระราชญาณกวี รองเจ้าอาวาส ที่เดินทางมาเยี่ยมชมและมอบทุนการศึกษาจำนวน ๕ แสนบาท ให้กับวัดจากแดงที่ได้รับเลือกให้เป็นสำนักเรียนบาลีดีเด่น ประจำจังหวัดสมุทรปราการ เนื่องจากพระเดชพระคุณพระธรรมบัณฑิต อาพาธใช้เสียงไม่ค่อยได้ จึงให้พระเดชพระคุณพระราชญาณกวีได้กล่าวปฏิสันถารแทนมีความตอนหนึ่งว่า “... กองทุนปลูกรากแก้วศาสนทายาทตั้งขึ้นเมื่อ ๑๒ ปีก่อน (พ.ศ. ๒๕๔๖) ด้วยปรารถนาว่า สภาพการเรียนพระ-

บาลีของภิกษุสามเณร มีอัตราการดลงเรื่อยๆ ทั้งสถานที่เรียน จำนวนผู้เรียน และผู้สอบได้ จึงต้องหาสำนักเรียนบาลีที่ดีๆ และส่งเสริมขยายผลให้ได้มากที่สุด ขอยกตัวอย่าง ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย เมื่อสิบปีที่แล้ว มีสามเณร ๑,๗๐๐ รูป มาบัดนี้เหลือเพียง ๔๐๐ รูป ในเบื้องต้นของการก่อตั้งกองทุน ก็หาผู้มีศรัทธาให้การสนับสนุนยาก ชาวพุทธส่วนใหญ่สนใจแต่การทำบุญเพื่อก่อสร้างถาวรวัตถุ พอบอกว่าจะสร้างพระสร้างเณรให้เป็นศาสนทายาท ก็ไม่ค่อยได้รับการสนับสนุน เดชะบุญคุณหญิงลมุลศรี โกศิน ทราบข่าวทางวิทยุก็มาแสดงถวายปัจจัยช่วยเหลือให้กองทุนนี้ได้มีทุนเริ่มต้นดำเนินการได้ กองทุนฯ ได้ให้การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่พระภิกษุและสามเณรโดยทำการเสาะหาเยาวชนในถิ่นห่างไกลมาบวชเป็นสามเณร และมอบทุนให้การมีสำนักเรียนบาลีได้นั้นจะทำให้มีการผลิตผู้มีความรู้เข้าใจภาษาบาลีมากขึ้น อันเป็นหัวใจสำคัญของปริยัติศึกษา และการรักษาพระศาสนาที่ยั่งยืนต่อไป ... ” พระเดชพระคุณหลวงพ่อยังได้กล่าวต่อไปอีกว่าท่านระลึกถึงครูและศิษย์ที่เรียนบาลีอยู่ทุกๆ ท่าน ในฐานะที่เป็นครูอาจารย์ได้อุทิศชีวิตสอนพระบาลีและในฐานะนักศึกษาที่ได้อุทิศตัวมาเรียนวิชาที่อาจจะไม่ได้ทำประโยชน์ด้านการเงินการทองคือไม่สามารถนำวุฒิการศึกษาไปสมัครงานประกอบอาชีพใดๆ ได้ แต่ก็ป็นวิชาที่ทำให้มีความสุข วิชาบาลีที่กำลังเรียนกันอยู่นี้ เกือบทุกแก่ผู้คนในสังคมเป็นอย่างมาก สังคมไทยยังต้องการพระที่มีความรู้ พระนักเผยแผ่ต้องการผู้เชี่ยวชาญภาษาบาลีที่ละเอียดลึกซึ้งแตกฉานจริงๆ ในอนาคตข้างหน้า เมื่อได้สั่งสมความรู้ไว้มากพอ ก็จะสามารถทำงานเผยแผ่เป็น

บุคลากรที่มีค่า เป็นที่นิยมยกย่องในสังคมสืบไป ...” ในตอนท้ายก่อนจะเสร็จพิธี ท่านได้นำพระภิกษุสามเณรและญาติโยมที่มาพร้อมพิธีให้สวดโพชฌงค์พระปริตรถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ เพื่อให้พระองค์ท่านหายจากโรคาพยาธิพระชนมายุยั่งยืนนาน

นอกจากที่วัดจากแดงแล้ว ท่านยังเดินทางไปมอบทุนให้แก่วัดอื่นๆ ที่มีผลงานการเรียนการสอนบาลีดีเด่นอีก มีวัดหาดใหญ่ สิตารามและวัดป่าดอนธรรมะประดิษฐ์เจดีย์ศรีมูล (ดอนตาดไฮ) จังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น

บุญสลากภัต

สลากภัต คือวิธีถวายทานแก่พระสงฆ์ด้วยการจับสลาก เพื่อแจกภัตตาหาร หรือปัจจัย วัตถุจากผู้ศรัทธาถวาย ที่มีปัจจัยวัตถุจำกัด และไม่สามารถถวายแก่พระสงฆ์ทั้งหมดได้ โดยสลากภัตนับเนื่องในสังฆทานที่มีอานิสงส์มาก เพราะถือว่าแม้จะถวายกับพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งที่จับสลากได้ แต่นั่นย่อมเท่ากับถวายกับพระสงฆ์ทั้งหมด เพราะสลากที่จับนั้น พระสงฆ์ทุกรูปในอารามนั้นมีสิทธิ์ได้เท่าๆ กัน

นอกจากนั้น สลากภัตยังเป็นหลักการในพระวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงวางไว้ เพื่อสร้างจิตสำนึกความเท่าเทียมกัน และสร้างความเป็นอันหนึ่งเดียวกันแก่คณะสงฆ์ การถวายโดยอุทิศให้แก่สงฆ์ (ไม่ระบุเฉพาะว่าจะถวายรูปใด) เช่น การถวายสลากภัต แม้พระจะได้รับของที่ถวายแค่รูปเดียว แต่ถือได้ว่าพระสงฆ์ที่มารับถวายเป็นพระที่ได้รับมอบหมายจากสงฆ์ก็นับเป็นสังฆทานที่สมบูรณ์เช่นกัน สำหรับวัดจากแดง ก็มีประเพณีการถวายสลากภัตเป็นประจำปีละครั้ง ในปีนี้กำหนดจัดขึ้นในวันอาทิตย์ที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๘ โดยมีพระภิกษุและสามเณรจำพรรษาทั้งสิ้น ๑๐๔ รูป สิ่งของที่ควรถวาย นอกจากภัตตาหารแล้ว เครื่องไทยธรรมอื่นๆ ก็แล้วแต่กำลังศรัทธาของเจ้าภาพ โดยควรคำนึงถึงหลักการให้ทั่วไป คือ ให้ของที่เหมาะสมกับผู้รับ เป็นของที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

ความคืบหน้าเรื่องการจัดขยะในวัด

บัดนี้ ด้วยความร่วมมือร่วมใจของพระภิกษุในวัด การจัดการขยะของวัดก็มีความคืบหน้าไปเกือบสมบูรณ์แล้ว ด้วยการทำสติ๊กเกอร์แยกประเภทขยะ และการติดตั้งถังขยะกระจายในจุดต่างๆ ทั่ววัด จึงขอความร่วมมือสมาชิกวัดทุกท่าน ได้ทิ้งขยะให้ถูกต้อง เพื่อง่ายต่อการกำจัดและนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สมบูรณ์ต่อไป

สนทนา

พนิธา อังจันทร์เพ็ญ

หลังจากวารสารโพธิyalััย ได้ออกเผยแพร่ ไปไม่นาน ทางวัดจากแดง โรงพิมพ์ และ บรรณาธิการบทความก็ได้รับการติดต่อจาก ผู้อ่านว่า ประสงค์จะเป็นสมาชิกวารสารฯ

คณะผู้จัดทำขอชี้แจงว่า วารสารฯ ของ เราเพิ่งออกเผยแพร่ได้เพียง ๓ ฉบับ นับตั้งแต ่ วันวิสาขบูชาปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งปีนี้ตรงกับ วันที่ ๑ กรกฎาคม มาถึงฉบับนี้ประจำเดือน กันยายน เป็นฉบับที่ ๔

จากการที่มีผู้พยายามติดต่อมา แต่ไม่ สามารถสื่อสารกับเราได้ เพราะกองบรรณาธิการ ของเราเป็นคณะ ทำงานเฉพาะกิจ ส่วนใหญ่ เป็นพระสงฆ์ ที่จำพรรษาอยู่ที่วัดจากแดง เพื่อเล่าเรียนศึกษาปาฬิใหญ่และพระไตรปิฎก ทุกท่านมีภารกิจทางด้านการเรียนเป็นหลัก การมาทำวารสารนี้เพื่อการเผยแพร่ธรรมและ เกื้อกูลแก่ญาติโยม

หากท่านประสงค์จะติดต่อกับวารสาร กรุณา ส่งข้อความของท่านทางอีเมลล์ ที่ panitaang @gmail.com หรือส่งจดหมายมาที่วัดจากแดง โดยวงเล็บที่มุมของว่า สมัครสมาชิกวารสาร โพธิyalััย โดยท่านสามารถสอบถาม ปรีक्षा หรือพูดคุยกับเราได้ทีอีเมลล์นี้

เนื่องจากมีจดหมายส่งมาถามเรื่องการ สมัครสมาชิก และทางวารสารฯ ก็ได้ตอบให้ ความกระจ่างไปแล้ว จึงขอนำมาตีพิมพ์ไว้เพื่อ ผู้อ่านท่านอื่นที่มีความประสงค์อย่างเดียวกัน

กราบเรียน คณะบรรณาธิการ วารสาร โพธิyalััยที่นับถือ

กระผม ได้อ่านวารสารโพธิyalััย ซึ่งจัด พิมพ์เผยแพร่โดยคณะสงฆ์วัดจากแดง

เริ่มแต่ฉบับปฐมฤกษ์คือ เดือนมิถุนายน ๒๕๕๘ ที่ผ่านมา กระผมได้รับความรู้และ เรื่องราวที่น่าสนใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา มากมายครับ โดยเฉพาะเกี่ยวกับธรรมะเพื่อ การปฏิบัติภาวนา จึงใคร่ขอขอบรับเป็นสมาชิก วารสารโพธิyalััยเป็นประจำครับ จะมีค่า ใช้จ่ายในการสมัครสมาชิกอย่างไรบ้างครับ แล้วสามารถส่งค่าบำรุงไปที่วัดหรือโอนเข้า บัญชีหรือเปล่าครับ

ขอความกรุณาช่วยตอบและรับเป็นสมาชิก วารสารประจำด้วยครับ

อนุโมทนาขอบคุณยิ่งครับ

นายขวัญชัย สุรินทร์ศรี
โรงเรียนบ้านบวก (อภิชัยราษฎร์นฤมิตร)
หมู่ ๓ ตำบลดงดำ อำเภอสี
จังหวัดลำพูน ๕๑๑๑๐

วารสารโพธิyalััยออกมาได้ ๓ ฉบับ แล้วค่ะ ฉบับนี้เป็นฉบับที่ ๔ ขณะนี้กำลัง จะนำขึ้นเว็บไซต์ www.bodhiyalai.com ของวัดจากแดง หากสำเร็จเรียบร้อยเมื่อใด จะสามารถอ่านวารสารโพธิyalััยได้ทาง คอมพิวเตอร์ ส่วนการสมัครสมาชิกกำลังอยู่ ในระหว่างเตรียมการ หากพร้อมเมื่อใดจะแจ้ง ให้ทราบต่อไป

